

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta

Bakalářská práce

Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta

Katedra dějin a didaktiky dějepisu

Bakalářská práce

Česko-kladské pomezí v letech 1419 - 1472

Czech-Glatz borderland between 1419 - 1472

Lukáš Krunčik

Vedoucí práce:	Mgr. Dušan Foltýn
Studijní program:	Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Dějepis - Základy společenských věd

2017

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Česko-kladské pomezí v letech 1419 – 1472 vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 20. dubna 2017

.....

Chtěl bych poděkovat vedoucímu bakalářské práce Mgr. Dušanu Foltýnovi za rady, vedení a trpělivost. Dále bych chtěl poděkovat za pomoc s překlady německých pramenů PhDr. Jakubu Formánkovi a Marii Králové, Mgr. Jáchymu Škodovi a Mgr. Monice Maršíkové za rady ohledně českého jazyka.

Anotace

Práce se zabývá vztahy mezi šlechtici a městy na česko-kladském pomezí v časovém rozmezí od husitských válek po nástup Vladislava Jagellonského na český trůn. Porovnávám prameny české a slezské provenience. Práce sleduje přechod Kladska z kraje na hrabství, osudy kladských držitelů půdy a jejich vztahy se sousedy.

Klíčová slova

Broumov, Česko-kladské pomezí, Hynek Krušina z Lichtenburka, Jan Kolda ze Žampachu, Jiří z Poděbrad, Kladsko, Náchod, Půta z Častolovic.

Annotation

This project is focused to analyse relationship between Czech aristocracy and cities located on Czech-Kladsko boundary area during Husit wars and Vladislav Jagellonsky reigning. My goal is to compare information sources of Czech and Silesian provenance. Main topic of this thesis is to analyse transformation of Kladsko area from region to county, destiny of Kladsko landlords and their neighborhood relationships.

Keywords

Braunau, Czech-glatz borderland, Glatz, Hynek Krušina z Lichtenburka, Jan Kolda ze Žampachu, Jiří z Poděbrad, Půta z Častolovic.

Obsah

1	ÚVOD	7
1.1	PRAMENY A LITERATURA	8
1.2	PODMÍNKY VZNIKU HUSITSKÝCH VÁLEK	10
1.3	ŠLECHTICI	11
1.3.1	<i>Půta III. z Častolovic</i>	11
1.3.2	<i>Jan Městecký</i>	12
1.3.3	<i>Jan II. Opavsko-Ratibořský</i>	13
1.3.4	<i>Ota z Bergova</i>	14
1.3.5	<i>Boček II. z Kunštátu a Poděbrad</i>	14
1.3.6	<i>Hynek Krušina z Lichtenburka</i>	14
1.3.7	<i>Matěj Salava z Lípy</i>	16
1.4	MAJETKOVÉ DRŽBY A VZÁJEMNÉ VZTAHY PŘED ROKEM 1419	17
2	HUSITSKÉ VÁLKY	18
2.1.1	<i>Radikální husité získávají převahu</i>	27
2.1.2	<i>Vpády do Slezska</i>	38
2.1.3	<i>Směřování po bitvě u Lipan</i>	48
2.1.4	<i>Shrnutí</i>	50
3	KDO BUDE KRÁL?	52
3.1	SHRUTÍ	74
4	KRÁL KACÍŘ	76
4.1	SHRUTÍ	87
5	ZÁVĚR	89
5.1.1	<i>Šlechtici</i>	93
5.2	ARCHIVY	96
5.3	PRAMENNÉ EDICE	97
5.4	LITERATURA	103
5.5	SEZNAM MĚST VE SLEZSKU A KLADSKU	117
5.5.1	<i>Seznam zkratek</i>	118
6	PŘÍLOHY	119

1 Úvod

Cílem této práce je poskytnout pohled na vztahy mezi šlechtici na česko-kladském pomezí v období od husitských válek až do příchodu Jagellonců na český trůn. Jsou napsány monografie zabývající se jednotlivými šlechtici a významnými církevními představiteli, ve většině případů jsou zpracovány jednotlivé dějiny míst, ale doposud není zpracován souvislý pohled na jednání šlechticů na česko-kladském pomezí. Kladsko bylo integrální součástí Čech až do prusko-rakouských válek, ale historická literatura se obecně zabývá pouze územím České Republiky v dnešních hranicích. Kladsko je mnohem méně známé než např. Chebsko, ačkoliv ve středověku Chebsko nebylo včleněno do Čech. Kladská historie je úzce spjata s Čechami od dob vrcholné kolonizace.

Česko-kladské pomezí zahrnuje oblast dnešního Broumova, Kladska, Náchodsku. V širším pohledu oblast zahrnuje celý Královehradecký kraj v Čechách a v Polsku jižní polovinu Dolnoslezského vévodství. Kladsko dělí od Čech na jihu pás Orlických hor a přirozeně do Kladska z Čech vedou dvě cesty: první přes Jaroměř, Náchod a Kudovu, druhá cesta vede přes Mladkovské sedlo do Mezilesí. Na počátku 15. století byl kladský kraj příhraniční součástí Čech, kde fungoval manský systém podobně jako v příhraničním Trutnovsku nebo na Vyšehradu a Karlštejně. V práci nekladu důraz na jižní hranici kladského kraje a povodí Divoké a Tiché Orlice.¹

Práce je rozdělena do tří částí: Husitské války, Od smrti císaře Zikmunda a Král kacíř. Věnuji se zejména koexistenci husitů na Náchodsku a katolíků na Broumovsku a v Kladsku. Déle se zabývám tím, jak benediktinské panství v Broumově přežilo v tichosti husitské bouře a následně zaujalo nepřátelství vůči králi Jiřímu z Poděbrad. Jak se měnily osudy města Náchoda, které díky husitským pánům zůstalo věrno husitským ideálům, ačkoliv ne vždy držitel hradu měl dobré vztahy s okolím.

V práci sleduji dvě linie šlechticů a místy se zmiňuji o šlechticích lokálního významu.² V první linii jsou majitelé větších územních celků na česko-kladském pomezí, jejich majetky jim zajišťují dostatečnou prestiž, a jejich jednání určovalo průběh vnitropolitického i zahraničně-politického zápasu o moc. Mezi ně patří Půta III. z Častolovic, Hynek Krušina z Lichtenburka a Jiří z Poděbrad a Kunštátu. Druhá linie zahrnuje šlechtice, kteří určovali

---

¹ Zde jsou dějiny místních hradů zpracovány detailněji než na Broumovsku a Náchodsku.

² Historikové rozdělují vojenské elity v husitském období do různých skupin podle určitých hledisek. In: JURK, J. *Příčiny, struktury a osobnosti husitské revoluce*. České Budějovice, 2006, s. 9 - 111; ŠMAHEL, F. *Husitská revoluce*. 3, Praha, 1996, s. 141 – 142

regionální charakter, ale neměli celospolečenský přesah nebo jejich majetková základna se nacházela jinde. Takovými byli například Jan Městecký z Opočna, Jan Kolda ze Žampachu, Jiří z Vízmburka a Ota z Bergova³. Výše zmínění šlechtici měli panský původ, Půta z Častolovic a Jan Městecký byli poslední představitelé svých rodů. Dále se zmiňuji o šlechticích lokálního významu, kteří se svým jednáním tolik neprosadili v česko-kladském prostoru, a nedochoval se nám dostatek pramenů o jejich působení. Jsou to např. Jan Krušina z Lichtemburka, Matěj Salava z Lípy, Jiří z Chvalkovic, Hynek z Červené Hory a jeho bratr Hynek z Adršpachu⁴. V této práci se věnuji především těmto opevněným městům seřazených podle významu: Kladsko, Jaroměř, Broumov, Náchod, Frankenštejn, Kladská Bystřice, Radkov, Dobruška a Opočno. V menší míře poté hradům: Adršpach, Červená Hora, Frymburk, Homole, Rýzmburk u Žernova, Skály a Vízmburk.

1.1 Prameny a literatura

Pramenné informace jsem čerpal z Národního archivu, Státního okresního archivu v Náchodě, Státního oblastního archivu v Třeboni a polského archivu. Informace o Náchodě jsem čerpal z *Knihy trhové - Zápisův kniha rozličných prodejů a koupí města Náchoda z let 1442 až 1492*. Nepoužívám číslování stran, které dopsal při svém bádání Josef Myslimír Ludvík, ale čísla fotografií dostupných na stránkách náchodského archivu.⁵ Dochoval se nám dlužní úpis od Bedřicha ze Strážnice, ve kterém přenechává dlužnou částku 200 zlatých, jež mu dluží vratislavský biskup Konrád, Janu Koldovi ze Žampachu. Viz příloha č. 3. Při komparaci pramenů dochází k drobným odlišnostem v názvech osob a míst mezi českou a slezskou proveniencí.

V primární literatuře nejčastěji pracuji s edicemi pramenů. Pro hradecký kraj je to zejména edice *Archiv český a Staré letopisy české*, pro kladský kraj a později kladské hrabství, a to je zejména *Geschichtsquellen der Grafschafts Glatz*. U vybraných pramenů jsem pracoval s originálním zněním a uvádím je v příloze. Co se datací týče, tak využívám sekundární literaturu, zejména v případech, kdy se prameny liší v časovém určení. Tyto chyby jsou nejčastěji způsobené pozdějším přepisem římských letopočtů.

---

³ Ota IV. z Bergova měl hlavní sídlo na hradě Trosky, v česko-kladském pomezí nebyl moc aktivní, proto ho nezařazuji ve své práci mezi hlavní aktéry. In: JURÍK, P. *Encyklopedie šlechtických rodů*. Praha, 2014, s. 41.

⁴ Bratři Hynek z Červené Hory a Hynek z Adršpachu měli bratrance Jiřího z Dubé a z Vízmburka. In: SLAVÍK, J. *Vízmburk a Adršpach – příspěvek k dějinám*. Procházka staletími Sborník k příspěvkům padesátinám PhDr. Vladimíra Wolfa, Hradec Králové 1993, s. 151.

⁵ Viz příloha č. 1, 2, 4, 5, 6.

V sekundární literatuře čerpám od autorů píšicích na obecné úrovni jako Petr Čornej, František Kavka a Rudolf Urbánek. Z regionálních autorů to jsou Ondřej Felcman, Jiří Hás, Karel Hraše, Ladislav Hladký, Martin Šandera, Vladimír Wolf.

1.2 Podmínky vzniku husitských válek

Za vlády Václava IV. ve východních Čechách probíhaly konflikty mezi šlechtickými rody. Tím, že Václav IV. opustil linii svého otce a začal svou moc opírat o nižší šlechtu, vzbudil nevoli u panstva proti královým milcům. Neshody členů vládnoucího Lucemburského rodu a jejich soupeření vedlo k rozpadu právního řádu. Neshody nebyla královská moc schopna adekvátně urovnat. Konflikty mezi církví a šlechtou též nepřispívali k pořádku v zemi. Příčinu šlechtických potyček nelze jednoznačně určit. „Čistě kořistnické respektive ekonomické motivy negativních jevů splyvali s politickými postoji ... a interpersonálními i příbuzenskými rozepřemi do té míry, že ani v jednotlivých konkrétních případech nelze postihnout převažující důvod vojenského vystoupení. Hromadění násilností bylo důkazem i důsledkem oslabení královské moci a pokračování v těchto praktikách nadále rozrušovalo základní funkce státu.“⁶

Král Václav IV. se snažil situaci řešit. „Úlohu rozhodného vládce pak Václav manifestoval v létě 1405, kdy přikázal na Staroměstské radnici popraviti svého dlouholetého oblíbence Zikmunda Hulera, jenž byl usvědčen z padělání listin, zpronevěry a zinscenování karlštejských vražd roku 1397, kdy smrt předních milců Václava IV. měla zakrýt machinace, jichž se podkomoří dopustil.“⁷ Tento akt zjevně napomohl usmíření mezi Václavem a panskou jednotou zejména s Jindřichem z Rožmberka. Ani usmíření s částí panstva nevedlo k vytvoření síly, jež by mohla zastavit lapkovství a zemské škůdce. „Příslušníci lapkovských družin z doby Václavovy nepevné vlády se svými bojovými zkušenostmi byli pro revoluci i pro její protivníky výbornou zásobnicí profesionálních bojovníků.“⁸

Atmosféru v království v období po roce 1413 dobře vystihuje vyprávění francouzského šlechtice Guilberta de Lannoy, který v této době projížděl českými zeměmi.⁹ Napsal, že „bylo tenkrát celé království rozděleno pro kazatele jménem Hus a veliká část šlechty vedla válku proti králi a královně.“¹⁰

Jedním z důvodů pro zakotvení husitství ve východních Čechách byla skutečnost, že královna Žofie měla v majetku zejména Hradec Králové, kde podporovala Husovo učení. Konkrétně v tomto případě dosazovala do městských úřadů reformě naladěné úředníky.¹¹

---

⁶ ČORNEJ, P. *Velké dějiny země koruny české V*. Praha, 2000, s. 80.

⁷ tamtéž, s. 78

⁸ ČORNEJ, P. *Zrození mýtu*. Praha, 2011, s. 18.

⁹ Dle Václava Novotného projížděl Guilbert královstvím roku 1413, F. M. Bartoš se domníval, že to bylo následujícího roku.

¹⁰ NOVOTNÝ, V. *Jan Hus – život a učení I. 1*, Praha 1919, s. 288.

¹¹ KAVKA, F. *Poslední Lucemburk na českém trůně*. Praha, 1998, s. 25.

Dalším důvodem byl velký počet nižší šlechty, který se též přidal na kališnickou stranu. Celkově se katolíci ve východních Čechách ocitli v menšině. Jejich hlavní centra byla v povodí Divoké a Tiché Orlice a příhraniční oblasti zejména v Kladsku a Broumovsku.

Z Hradce Králové se stalo centrum husitství v regionu. V jeho okolí se pořádali poutě na hory. Zejména blízká hora Oreb, tedy spíš malé návrší u Třebechovic, jejíž jméno dalo později názvu hnutí radikálních husitů. Pro nedostatek pramenů nemůžeme říci, kolik prostého lidu se na tato setkání chodilo, a kteří šlechtici z řad nižší šlechty se účastnili.¹² Tím méně víme o dění na česko-kladském pomezí. V této době dochází k sekularizaci církevního majetku jak husitskou tak katolickou šlechtou. I prokazatelně protihusitský šlechtic Ota z Bergova se chopil příležitosti.¹³

1.3 Šlechtici

Na česko-kladském pomezí se v období husitských válek na katolické straně našli dvě výrazné osobnosti Jan Městecký z Opočna a Půta III. z Častolovic. Tito šlechtici se pokoušeli své majetky rozšířit ve službách krále Zikmunda. Na husitské straně se v prvních letech významnou osobností jeví Hynek Krušina z Lichtenburka, který ale zpočátku nebudoval svoji mocenskou základnu přímo na česko-kladském pomezí. Další výrazný šlechtic Jan Kolda ze Žampachu byl silně orientován na linii Tábora. Šlechtici, kteří nedosáhli takového věhlasu v pramenech, jsou na katolické straně Ota z Bergova, Hynek z Dubé seděním na Červené Hoře, Hynek z Dubé seděním na Adršpachu a Arnošt Černčický z Kácova. Na straně husitské to jsou pak Boček z Kunštátu a Poděbrad - vlastnil Náchod a Homoli, Jiří z Dubé a z Vízmburka, Matěj Salava z Lípy a Jiří z Chvalkovic. Nejvíce se prosadili na česko-kladském pomezí Jiří z Poděbrad a dědic majetků v této části rodové základny jeho syn Jindřich Starší.

1.3.1 Půta III. z Častolovic

Někdy též nazývaný Půta nejmladší z Častolovic pocházel z váženého rodu Půticů, kteří byli odnož západočeských Drslaviců. „*Půtův stejnojmenný děd udělal oslnivou kariéru ve službách Lucemburků a soustředil ve svých rukou rozsáhlý majetek.*“¹⁴ Pro svého syna Půta II. z Častolovic zajistil sňatek s Annou Osvětimskou, Piastovskou kněžnou. Jeho otec Půta II. zemřel mezi léty 1402 - 1403 a poručnictví nad jeho synem se ujal Jan Puška z Kunštátu. Po

---

¹² MIKULKA, J. *Dějiny Hradce Králové do roku 1850 I.* Hradec Králové, 1996, s. 84.

¹³ URBAN, J. *Husitství ve východních Čechách do Žižkova příchodu I.* Historie a vojenství. Praha, 1991, s. 10.

¹⁴ NOVOTNÝ, Václav. *M. Jan Hus – život a učení I. 1.* Praha, 1919, s. 25.

jeho boku se naučil Půta loupeživým výpravám a účastnil se také feudálních válek. „*Již roku 1412 se jeho jméno objevuje mezi příslušníky šlechtického seskupení, které se chystalo zahájit nepřátelské akce proti bohatému městu Jihlavě.*“¹⁵ V roce 1415 převzal správu nad svým dominiem, ale nezanechal loupeživých výprav. „*V září 1415 se sice objevil v Praze na jednání zemského sněmu a spolu s Janem Městeckým podepsal stížný list české a moravské šlechty proti Husovu upálení, více než o náboženské spory se však i v té době staral o hmotný zisk.*“¹⁶ Spolu s Janem Městeckým navázal užší spolupráci při vleklé osobní válce proti Jindřichu Lacembokovi z Chlumu. Na rozdíl od Jana Městeckého se Půta snažil získat panovníkovu ochranu a v roce 1417 vstoupil do jeho služeb. Zavázal se, být Václavovi IV. k službám s jezdeckým oddílem.¹⁷ Tímto aktem získal jistotu nad nečestně nabytým majetkem a nikdo ho nevolal k odpovědnosti např. k vraždě jihlavského měšťana Heschla.¹⁸ Zde Půta zjistil, že nejvýhodnější pro něj je držet se u panovníka, a že jeho zápisy v zemských deskách mají trvalý charakter. Půta se již na počátku husitských válek zajímal o Kladsko, které v této době drží vévoda Jan II. Opavsko-Ratibořský.¹⁹

1.3.2 Jan Městecký

Jan Městecký²⁰ někdy zvaný z Opočna pocházel z rodu pánu z Dobrušky později zvaných z Opočna. „*Jeho otec Štěpán, který ve službách Václava IV. začal slibnou kariéru, spojenou mimo jiné i s úřadem vratislavského hejtmana, byl dne 11. června 1397 spolu s třemi dalšími členy královské rady zavražděn na Karlštejně.*“²¹ Janovi v té době bylo maximálně deset let a jeho poručnictví i správy majetku se ujal jeho strýc Jaroslav z Opočna.²² Dne 16. května roku 1410 se při výnosu dvorského soudu objevuje i jméno Jana Městeckého.²³ Zatímco jeho otec a strýc hledali slávu ve dvorské službě, Jan Městecký vše vsadil na svůj meč „... *a prospěchu se chtěl dobrat právě tímto způsobem.*“²⁴ Přidal se k Řádu německých rytířů ve válce s Polskem. Vidina snadno nabytého majetku se nenaplnila, v bitvě u Grunwaldu byl zajat. Nakonec byl rád, že mu Řád přispíval na stravu v zajetí. Na svobodu

---

¹⁵ ŠANDERA, M.: *Zikmundovi věrní*, České Budějovice, 2005, s. 26.

¹⁶ Tamtéž, s. 26; K šlechticům ve stížném listu podrobněji SEDLÁČEK, A. *Úvahy o osobách v stížných listech l. 1415 psaných*. Český časopis historický, č. 23, Praha, 1917, s. 85 – 109 a 310 – 352.

¹⁷ ŠANDERA, M.: *Zikmundovi věrní*, České Budějovice, 2005, s. 28.

¹⁸ HOFFMANN, F.: *Bojové družiny ve východních Čechách před husitskou revolucí*. Československý časopis historický 33, 1987, s. 90

¹⁹ FELCMAN, O. a kol.: *Kladsko. Dějiny regionu*, Hradec Králové, 2012, s. 98.

²⁰ Přídomek Městecký užíval Jan podle svého prvního sídla Heřmanova Městce.

²¹ ŠANDERA, M.: *Zikmundovi věrní*, České Budějovice, 2005, s. 17.

²² PALACKÝ, F. *Archiv český II. (dále AČ II)* Praha, 1842, s. 50 – 51, č. 3.

²³ AČ II, s. 372, č. 132.

²⁴ ŠANDERA, M.: *Zikmundovi věrní*, České Budějovice, 2005, s. 18.

se dostal až na jaře roku 1412.²⁵ Po návratu do Čech vtáhl svého bratrance Otu z Bergova do vleklého feudálního konfliktu mezi Mikulášem ze Žampachu a Jindřichem Lacembokem z Chlumu. Když byl Lacembok zajat, tak Jan Městecký loupil na jeho statcích.²⁶ Vzhledem k nedostatečným pramenům je nemožné poznat příčinu tohoto konfliktu. Lacembok se obrací listem i na papeže Jana XXIII. V listu píše o bližší nespecifikovaných škodách, které způsobil uvedeným pánům. Tudíž konflikt rozbouřil staré křivdy.²⁷ Kromě toho byl Jan Městecký obviněn z vraždy Půty mladšího ze Skály na Starém Městě, který byl nalezen 6. února 1413 mrtev. Nebyl však usvědčen.²⁸

Posléze nechvalně proslul, když v noci z 1. na 2. listopadu 1415 přepadl a vyplnil s Otou z Bergova Opatovický klášter.²⁹ Více než přepadení kláštera překvapuje panovníkův chladný postoj k tomuto činu a vede to k domněnce, že Městecký měl nějaký nárok na berni z kláštera. „*Král Václav IV. zapsal roku 1401 tuto berni Janovu strýci Jaroslavovi z Opočna.*“³⁰ Není vyloučeno, že po dosažení plnoletosti převzal Jan kromě Heřmanova Městce i zápis na berni z benediktinského kláštera v Opatovicích.

Po upálení mistra Jana Husa připojil Jan Městecký svoji pečeť ke stížnému listu, poslaném do Kostnice. Poté se dále dopouštěl majetkových podvodů např. dvojí prodej jednoho a téhož zboží, a i když dostal od krále v roce 1416 milost, tak nezpytoval své svědomí, ale pokračoval v nabyvání majetku.

1.3.3 Jan II. Opavsko-Ratibořský

Jan II. získal Kladsko jako zástavu od panovníka roku 1397.³¹ Zdá se, že reálně Jan II. Kladsko i s Frankenštejnskem stále vlastnil, i přes zástavu Václava IV. Joštu Moravskému roku 1405 za pomoc.³² Kladský kraj bylo autonomní území. Podobně jako sousedním vnějším krají Trutnovsku byl i v Kladsku manský systém, ale na rozdíl od Trutnovska převážná část obyvatel hovořila německy a veškerý úřední styk probíhal v němčině či latině.³³ „*Kníže Jan se*

---

²⁵ ŠTĚPÁN, V. *Účast žoldnéřů z českých zemí (zejména Slezska a severní Moravy) ve „velké válce 1410 - 1411“ zachycená prameny z velmistrovského archivu Řádu německých rytířů.* Časopis slezského muzea, série B, 39/1990, s. 9 -11.

²⁶ KALOUSEK, J. *Záští ve východních Čechách (1402-14) a přepadení kláštera Opatovického (1415).* Praha, 1903, s. 264 – 265.

²⁷ JUROK, J. *Jindřich Lacembok z Chlumu. Od purkrajního markraběte Prokopa k průvodci Jana husa v Kostnici a husitovi.* Vlastivědný věstník moravský. Brno, 2015, s. 212.

²⁸ HÖFLER, K. *Geschichtschreiber der husitischen Bewegung in Böhmen II.* Wien, 1865, s. 62.

²⁹ PORÁK, J., KAŠPAR, J. *Ze starých letopisů českých.* (dále ZSLČ) Praha, 1980, s. 48, č. 55.

³⁰ ŠANDERA, M. *Zikmundovi věrní,* České Budějovice, 2005, s. 21.

³¹ VOLKMER, F. HOHAUS, W. *Geschichtsquellen der Grafschafts Glatz I.* Habelschwerdt, 1883, s. 285.

³² KALOUSEK, J. *Archiv český XIV.* (dále AČ XIV) Praha, 1895, s. 545 – 546, č. 61.

³³ K dalšímu osudu směřování Kladska a jeho rozdílu od jiných krajů východních Čech Ondřej Felcman. In: FELCMAN, O. *Východní Čechy a Kladsko. O odlišnostech jejich historického vývoje od*

*v zemi prakticky nezdržoval, zástavní území pro tohoto Přemyslovce představovalo především zdroj peněz a dostal-li je, do vnitřních poměrů téměř nezasahoval. Svou přízeň projevil jedině místním augustiniánům. Takový způsob správy vedl k uvolnění vazeb místních manů a jejich zvýšenému sbevědomí s nerespektováním pravomocí ústřední správy.*³⁴

1.3.4 Ota z Bergova

Ota z Bergova byl bratrancem výše zmíněného Jana Městského. Dostal se do sporů s Mikulášem Zajícem z Hasenburka, který držel pevný hrad Kost. O sporu pro nedostatek pramenů nevíme mnoho, zachoval se pouze list se smlouvou o krátkodobé příměří, na něž měl dohlížet nejvyšší purkrabí Čeněk z Vartenberka.³⁵ Ota si také prošel šlechtickou válkou a své vazby na Jana Městského v následujících letech značně posílil. Jako jediný z pozdějšího katolického uskupení tzv. Strany opočenských zabíral církevní majetek i před pražskou defenestrací. I když se svým působením a majetky nejvíce vztahuje k severočeskému prostoru.

1.3.5 Boček II. z Kunštátu a Poděbrad

Největší část statků měl v Polabí, na česko-kladském pomezí vlastnil Náchod a Homoli. Poddanské město Náchod s hradem mělo na počátku 15. století vlastní manskou soustavu.³⁶ Též Homole měla své many, a ještě k tomu spadala pod manský systém Kladska.³⁷ Boček byl zastáncem husitství a aktivně vystupoval na jeho obranu. Právě během této doby se na náchodském panství husitství velmi hluboko zakořenilo. Boček byl za vlády Václava IV. v letech 1404 až 1407 nejvyšším písařem a komorníkem zemského soudu.³⁸

1.3.6 Hynek Krušina z Lichtenburka

Velmi brzy po dosažení zletilosti se Hynek Krušina z Lichtenburka ujal správy rodového majetku po předčasné smrti jeho otce Jana, když v září roku 1408 prezentoval

---

vrcholného středověku. Královehradecko historický sborník pro poučenou veřejnost 4, Hradec Králové, 2007, s. 167 – 179.

³⁴ ŠANDERA, M. *Dějiny Kladska od zástavy Janu II. Opavsko-Ratibořskému po vznik hrabství.* Sborník 550 let Hrabství kladského. Trutnov, 2009, s. 78.

³⁵ PALACKÝ, F. *Archiv český III.* (dále AČ III) Praha, 1844, s. 278 – 279, č. 12

³⁶ Blíže k manské soustavě Náchoda a vojenskému potenciálu Jan Čížek in: ČÍŽEK, J., SLAVÍK, J. *Manská soustava náchodského hradu.* Castellologica bohémica (dále CB). Praha, 2002, s. 67-88.

³⁷ ČÍŽEK, J. *Epizoda ze správního vývoje homolského panství v Kladsku.* Královehradecko historický sborník pro poučenou veřejnost 4, Hradec Králové, 2007, s. 160.

³⁸ HLADKÝ, L. *Město na husitské straně (1412 – 1437).* Náchod. Praha, 2004, s. 43.

nového faráře ve Staré Pace.³⁹ Měl dva mladší bratry Jana a Alexandra, věkový rozestup bratrů od Hynka byl větší než deset let. Hynek Krušina měl také tři sestry, nejstarší Barbara se provdala za Boreše z Oseka⁴⁰, Anežka vstoupila do kláštera v Hradci Králové⁴¹ a nejmladší neznáme jménem, ale provdala se za některého Bočka z Poděbrad.⁴² Krušinové měli velmi blízké vztahy s rodem pánu z Poděbrad. Dalším vlivným šlechticem na Hynka byl Čeněk z Vertenberka, se kterým sousedili jeho statky na Kumburku.

Otec Hynka Krušiny Jan měl úspěšnou kariéru u dvora krále Václava IV., dosáhl úřadu nejvyššího purkrabí, ale po jeho smrti král zapomněl na rodinu věrného služebníka, nikoliv ovšem na majetky dané do zástavy. Nevíme, zda zástavu hradu Albrechtice na Hradecku král Václav IV. vrátil královně Žofii, nebo královna sama požádala o vrácení zástavy. Krom toho, že Lichtenburkové přišli o možnost propojit Albrechtice s Opočnem, tak se zdá, že král nevyplatil Lichtenburky za zástavu. Jedině tak si lze vysvětlit jejich následné rozhořčení. Zemský soud rozhodl roku 1411 ve prospěch královny Žofie, když určil, že zápis ve dvorských deskách má větší hodnotu než darovací listina.⁴³ Ztráta panství a prohra u zemského soudu znamenala ekonomický a prestižní pokles celého rodu.

Mladý Krušina si počkal na příhodný okamžik, který nastal v létě roku 1413. Panovník měl plné ruce práce s odbojnými Švamberky, zemská hotovost táhla proti Petru Malovci a dvůr se zabýval otázkou mistra Jana Husa.⁴⁴ Tak útočil Hynek ze svých hradů Kumburka a Opočna na statky královny Žofie. Brzy se dostal do svízelné situace a obrátil se na panstvo s prosbou o pomoc proti králi. Panstvo ale jeho prosbu odmítlo. Hynek Krušina i s bratry se stal loutkou v širším politickém tlaku Čenka z Vartenberka, Lacka z Kravař a dalších husitsky orientovaných pánů proti králi.⁴⁵ Královna Žofie se obrátila listem o pomoc proti Lichtenbůrkům na následníka trůnu a uherského krále Zikmunda, ten odpověděl 23. března 1414 z italské Verony a důrazně žádal, aby bylo vyhověno královně.⁴⁶

---

³⁹ EMLER, J. *Libri Confirmationum ad beneficia ecclesiastica Pragensem per archidioecesim. Liber sextus ab anno 1399 usque ad annum 1410*. Praeae, 1883(dále jen LC VI), s. 251

⁴⁰ AČ III., s. 528, č. 440.

⁴¹ URBAN, J. *Lichtenburkové: vzestupy a pády jednoho rodu*. Praha, 2003, s. 241.

⁴² Manželství vyplývá z dlužního zápisu z roku 1414, kde je Boček z Poděbrad označen jako jako švagr Hynka Krušiny. Bohužel není jasné, zdali se jedná o spojence Hynkova otce Jana staršího Bočka z Poděbrad nebo jeho stejnojmenného syna. AČ XIV., s. 560, č. 72.

⁴³ URBAN, J. *Lichtenburkové: vzestupy a pády jednoho rodu*. Praha, 2003, s. 242.

⁴⁴ URBAN, J. „Kališnický“ převrat. Husitství - reformace - renesance: sborník k 60. narozeninám Františka Šmahela. Sv. 1, 2, 3 Praha, 1994, s. 426 – 427.

⁴⁵ URBAN, J. *Lichtenburkové: vzestupy a pády jednoho rodu*. Praha, 2003, s. 244.

⁴⁶ PALACKÝ, F. *Archiv český I.* (dále AČ I) Praha, 1840, s. 5, č. 1.

Dne 9. června 1414 uzavřel Hynek Krušina s královnou Žofií příměří. Ubrmanem⁴⁷ za Hynka Krušinu byl sám nejvyšší purkrabí Čeněk z Vartenberka a za královský majestát Konrád z Vechty. Listina se dochovala ve dvou stejných exemplářích.⁴⁸ Jak spor dopadl, z pramenů nevíme, ale lze se domnívat, že Albrechtice připadli královně, a že Krušinové dostali peněžní vyrovnání. Dne 9. Října 1414 odevzdal Hynek Krušina svému švagrovi Bočkovi z Poděbrad mladšímu králův list na 500 kop grošů českých, kde je jako rukojmí uveden mincmistr Petr Zmrzlík ze Svojšína.⁴⁹ Právě záruka mincmistra napovídá o tom, že panovník splácel své dluhy. Hynek Krušina připojil svůj podpis ke stížnému listu poslanému římskému králi do Kostnice.⁵⁰

Hynek Krušina měl Vartenberka jako politického ochránce, proto si ho vybral za ubrmana. Válkou proti králi, která byla finančně nákladná, se dostal do finanční tísně. Po ukončení bojů splatil Bočkovi z Poděbrad část dluhů darováním výše uvedeného listu. Válka stála víc peněz, tak musel prodat opočenské panství. Pro zajištění mladšího bratra Jana, který měl zdědit Opočno, koupil Hostinné.⁵¹ Odbojem proti králi si uzavřel cestu ke královským úřadům, ale v mladém věku⁵² si získal velký respekt, který mu v následujících letech umožnil rychlý postup mezi kališnickými vůdci.

1.3.7 Matěj Salava z Lípy

Matěj Salava z Lípy se v pramenech poprvé připomíná roku 1393 jako držitel hradu Skály a městečka Stárkova. O jeho sporech s katolickou církví svědčí jeho exkomunikace 4. března roku 1399.⁵³ Ve Stárkově 10. ledna 1401, tedy v době exkomunikace, ustanovil faráře.⁵⁴ Roku 1404 vedl spor s probošty v Broumově a Polici. Král Václav IV. mu totiž daroval právem odúmrti 6 kop platu v Nové Vsi⁵⁵ po broumovském fojtovi Ivanovi.⁵⁶ V roce

---

⁴⁷ Ubrman neboli rozhodce.

⁴⁸ AČ III., s. 277 – 278, č. 11.

⁴⁹ AČ XIV., s. 560, č. 72.

⁵⁰ AČ III., s. 183, č. 2.

⁵¹ URBAN, J. *Lichtenburkové: vzestupy a pády jednoho rodu*. Praha, 2003, s. 248.

⁵² Bylo mu kolem 22 let.

⁵³ BRANDL, V, *Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae XII*, Brno, 1890, s. 459, č. 524. Více k této problematice Jiří Jurok in: JUROK, J. *Tři dosud neznámí bývalí straníci markraběte Prokopa a pozdější radikální husité - Mikuláš z Barchova a Dašic, Matyáš Salava z Lípy a Mikuláš Kotelenský: na paměť 600. výročí upálení M. Jeronýma Pražského, současníka a obhajovatele M. Jana Husa*. Vlastivědný věstník moravský. Roč. 68, č. 3 (2016), s. 205-215

⁵⁴ LC VI, s. 39; KURKA, J. *Archidiakonáty kouřimský, boleslavský, hradecký a diecéze litomyšlská. Místopis církevní do roku 1421*. Praha, 1914, s. 535.

⁵⁵ Jedná se o Velkou Ves u Broumova, ve starší literatuře je Nová Ves spojována s Žirečskou Podstrání na Hradecku. Pro vesnici u Broumova je nejpříhodnějším argumentem blízkost ke skalskému panství.

1407 Salava prodal svou ves Bohdašín v jižní části svého panství broumovskému fojtovi Kuzněřovi.⁵⁷ Z počátku byl Salava v Zikmundově táboře.

1.4 Majetkové držby a vzájemné vztahy před rokem 1419

Katolík Hynek starší z Dubé vlastnil hrady Adršpach a Střmen, jeho stejnojmenný bratr Hynek mladší z Dubé vlastnil Červenou Horu. U Arnošta z Kácova není z pramenů jasné, kdy přesně nabyt tvrze v Černčicích. Arnošt byl příbuzný s výše jmenovanými bratry. Jan mladší z Opočna držel hrad Frymburk, byl strýcem Jana Městeckého. Jan Městecký měl v držení Opočno a část Dobrušky spolu se svým strýcem. Kladský kraj držel jako zástavní držitel Jan II. Opavsko-Ratibořský. Broumov a městečko Polici vlastnili břevnovští benediktýni. Jaroměř a Dvůr Králové byly přímým královským majetkem.

Husitští páni drželi následující zboží⁵⁸: Boček z Kunštátu a Poděbrad vlastnil Náchod⁵⁹ a hrad Homoli, Matěj Salava z Lípy byl pánem na hradě Skály, Jiří z Dubé vlastnil hrad Vízmburk. Jiří z Dubé byl příbuzný s bratry z Dubé. Hrad Rýzmburk držel Beneš z Rýzmburka.⁶⁰

---

⁵⁶ SEDLÁČEK, A. *Zbytky register králův římských a českých z let 1361 – 1480*. (dále ZR) Praha, 1914, s. 79, č. 534.

⁵⁷ SEDLÁČEK, A. *Hrady, zámky a tvrze Království českého V*. Praha, 1995, s. 69.

⁵⁸ Zboží znamená panství, majetky a nemovitosti.

⁵⁹ Blíže o podobě středověkého hradu v Náchodě SVOBODA, L. *Středověké opevnění náchodského hradu*. CB 6, Praha, 1998, s. 229 – 244.

⁶⁰ ŠIMEK, T. a kol. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku VI*. Praha, 1989, s. 433.

2 Husitské války

V první kapitole uvedu výklad o nejpodstatnějším dění na husitské a katolické straně. To co se naučili aktéři na česko-kladském za panování Václava IV. válčení se sousedy, postoj k silnějšímu nepříteli nebo panovníkovi, vyjednávání a snaha prosadit své zájmy na regionální úrovni, tak na počátku bojů plně využívají. Pro roky 1422 až 1425 z území česko-kladského pomezí nemáme mnoho zpráv. Jelikož se pohraniční region nachází na hlavní přístupové cestě z Čech do Vratislavi, tak zde procházela vojska ze slezských oblastí do srdce Českého království. Více zpráv máme o dění v třicátých let, kdy radikální husitské svazy přes toto území často směřují do Slezska nebo se tudy vrací s kořistí. Jelikož se nedochovala žádná zpráva, že by některý ze šlechticů během válečných let pronikavě změnil své chování nebo úspěšně zbohatl, tak se domnívám, že v letech, kdy se nám nedochovali prameny, tak všichni pokračovali ve svých liniích dále.

Po vypuknutí husitských bouří v Praze dochází k mnoha zmatkům. V této době jsou náboženské představy velmi vyhrocené a lidé pro své přesvědčení dávají najevo pomocí zbraní a dochází ke krutému zacházení s nepřítelem na obou stranách. Dne 30. července 1419 proběhla na novoměstské radnici defenestrace. Několik dní nato 16. srpna umírá král Václav IV. na svém Novém Hrádku u Kunratic.⁶¹ Dědic trůnu Zikmund válčí s Turky na hranicích v Uhrách a v Českém království vzniká prostor, který je třeba vyplnit.⁶²

Po útoku na smíchovskou kartouzu v Praze 17. srpna 1419 rozhodl opat Siegfried a konvent břevnového kláštera opustit neklidnou Prahu a uchýlit se na své klidné statky v Broumově a Rajhradě.⁶³ To se později ukázalo jako velmi prozíravé. Broumovský klášter byl původně vybudován vedle hradu, a po stavebních úpravách se hrad stal součástí kláštera. Město samotné už bylo na počátku 15. století obehnané hradbami a obyvatelstvo bylo věrné katolické církvi. Ve městě se nacházel klášterní pivovar. Roku 1406 se ve městě nacházelo 25 soukenických kotců, 13 pekařských krámů, 12 řeznických krámů, 5 ševcovských obchodů a několik kovářů a kramářů.⁶⁴ Z počátku roku 1419 se zachovala tato listina: „*Opat Siegfried a konvent břevnového kláštera za vzestupu husitství postupují městu Broumov za stálý roční poplatek 20 kop pražských grošů právo svobodně dědití majetek a prodávají mu dva domy na*

---

⁶¹ ČORNEJ, P. *Velké dějiny země Koruny české V*. Praha – Litomyšl, 2000, s. 212 – 214.

⁶² Tamtéž, s. 215 – 218.

⁶³ RŮŽIČKA, J. *Dějepis kláštera břevnovského a broumovského*. Praha: 2013, s. 27.

⁶⁴ KUČA, K. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku: I. díl A - G*. Praha: 1996, s. 336.

zřízení radnice a obecního domu s prodejem soli, vína, chmele aj.“⁶⁵ Benediktýni později volí za své hlavní sídlo dobře opevněný Broumov. Město tím získalo další práva.

Události v Praze nabraly rychlý spád. Vyhánění kněží a ničení církevního majetku radikálními husity a městskou chudinou si nemohlo panstvo a královna Žofie nechat líbit. Jak katolíci, tak husité sbírají síly k následnému střetnutí. Radikální husité dobývají Malou Stranu a snaží se dobýt Pražský hrad. Královna Žofie se raději přesouvá na bezpečnější Nový hrad u Kunratic. Poté vzniká regentská vláda, která chce řešit situaci do příchodu panovníka a zabránit zmatkům.⁶⁶

Dění v hlavním městě mělo ohlas i v Hradci Králové, kde na konci srpna 1419 prostý lid pod vedením kněze Ambrože zničil dominikánský a minoritský klášter ve městě. Za což purkrabí Jindřich z Vartenberka a městská rada vyhnali Ambrože z města.⁶⁷ Z Hradce do Prahy odešel nejen kněz Ambrož, ale i Hynek Krušina z Lichtenburka, který se ujímá vedení vojenských operací. Na podzim naplno propukly boje mezi husity a panskou ligou o Prahu. Proti společnému nepříteli se dokázali sjednotit všechny husitské proudy.⁶⁸ Nejistota a pocit ohrožení v této době změnily charakter pokojných poutí na hory. Na Hradecku se chopili vedení zkušené zemané a začali venkovský lid vojensky organizovat a cvičit. Naproti tomu v Kladsku husitství nenalezlo širší odezvu, zejména kvůli německy hovořícím obyvatelům.⁶⁹ Na počátku roku 1420 se kněz Ambrož vrátil na Hradecko, aby sbíral vojsko na pomoc Praze.

Proti Husovu učení v zemích Koruny české měla papežská kurie odpor již delší dobu. Její snahy o dání královny Žofie do klatby ještě římský a uherský král odvrátil, ale dlouho připravovanou kruciátu uvítal.⁷⁰ Zikmundovi postoje k papežské kurii byly v zásadě pragmatické. V to doufali husitští šlechtici, protože znali podrobnosti o panovníkově chování v Uhrách. Naděje husitského panstva se upíraly k dohodě s panovníkem a řádného slyšení na příštím koncilu v otázkách přijímání podobojí. Zikmund na podzim 1419 zamířil na Moravu, do Brna vjel 15. prosince 1419. Zde přijal hold moravské šlechty, předtím než byl korunován, proti korunovaci se později budou husité bouřit a prohlašovat ji za neplatnou. Panovník přijal pražské poselstvo s odstupem, nejdřív jim vyčetl jejich chování z léta a přikázal jim, aby přijali zpět církevní klér a vyhoštěné obyvatele.⁷¹ Z Brna zamířil do Vratislavi, kam byl

---

⁶⁵ SOKA Náchod, AM Broumov, inv. č. 12.

⁶⁶ ČORNEJ, P. *Velké dějiny zemí Koruny české V*. Praha – Litomyšl, 2000, s. 219 – 223.

⁶⁷ PALACKÝ, F., CHARVÁT, J. edd. *Starší letopisné čeští*. (Dále SLČ 2) Praha, 1941, s. 47, č. 72.

⁶⁸ KAVKA, F. *Poslední Lucemburk na českém trůně*. Praha, 1998, s. 30 - 32; URBAN, J. *Lichtenburkové: vzestupy a pády jednoho panského rodu*. Praha, 2003, s. 256 - 259

⁶⁹ FELCMAN, O. a kol.: *Kladsko. Dějiny regionu*, Hradec Králové, 2012, s. 85.

⁷⁰ KAVKA, F. *Poslední Lucemburk na českém trůně*. Praha, 1998, s. 31.

⁷¹ KAVKA, F. *Poslední Lucemburk na českém trůně*. Praha, 1998, s. 39.

svolán říšský sněm a očekávalo se zde rozhodnutí sporu mezi Polskem a Řádem německých rytířů. Do slezské metropole přijel 5. ledna 1420 a vyměnil městskou radu. Následně 23 vůdců povstání ve Vratislavi z roku 1418 nechal Zikmund popraviti. Tento převrat uskutečněný roku 1418 král Václav IV. zpětně potvrdil. Zikmund však nehodlal tolerovat jakoukoliv vzpuru proti svému majestátu.⁷² Pražené tento vzkaz pochopili. Tři dny před vyhlášením křížové výpravy je koňmi usmýkán a upálen pražský měšťan Jan Krása. Dne 17. března roku 1420 římský král Zikmund Lucemburský zveřejnil ve Vratislavi vyhlášení křížové výpravy proti husitským Čechům.⁷³ Po několika dnech se zamířil do Svídnice. V reakci na tuto událost byl sepsán přelomový manifest předního kališnického pána Čeňka z Vartnberka, v kterém se legitimnímu dědici upíral nárok na trůn a nástup vladaře se podmiňoval volbou, na níž si činilo nárok panstvo.⁷⁴

Král Zikmund opustil 30. dubna Svídnici, a pak přes Kladsko, Náchod a Jaroměř přitáhl k Hradci Králové. Města se zmocnil 3. května. Husité byli oslabeni odchodem radikálů, kteří o pár měsíců dříve odešli do Prahy.⁷⁵ Poté zamířil do Kutné hory, kde 15. května přijímá poselstvo z Prahy, ale jeho požadavky jsou pro husity nepřijatelné. Jelikož vše co křižáci udělají je předem papežem odpuštěno, tak se podle toho k místním obyvatelům vojska chovají. Zikmund vydává 28. června příkaz k obležení Prahy. Při průchodu vojsk si museli šlechtici vybrat, na jakou stranu se přidají.⁷⁶ Mnoho prostých lidí uteklo křižáckým houfům z cesty, po jejich průchodu se navraceli ke svým usedlostem. Křižáci nedělali rozdíl mezi katolíky a husity na venkově.⁷⁷

Šlechtici, kteří na Hradecku sympatizovali s právoplatným následníkem trůny a viděli možnost snadného zisku, se přidali na stranu krále Zikmunda. Tito páni se snažili z tohoto spojení vytěžit co nejvíce. Nejvýznamnější představitelé tzv. „Opočenské strany“ byli Jan Městecký a Půta III. z Častolovic. Tuto skupinu šlechticů uvádím pro důležitost jejího člena Půty III. z Častolovic a dále pro jejich válečné akce v česko-kladském pomezí.

Termín „Opočenská strana“ je zavádějící. Název dle historika V. V. Tomka pochází od Orebitů, kteří takto nazývali své nejbližší sousedy u Hradce Králové.⁷⁸ František Hoffmann pouze vyčítá seznam významných členů: Jan Městecký, Půta z Častolovic, Ota

---

⁷² ŠMAHEL, F. *Husitská revoluce III.* Praha, 1993, s. 36.

⁷³ ČORNEJ, P. *Velké dějiny země koruny české V.*, Praha – Litomyšl, 2000, s. 227 – 230.

⁷⁴ tamtéž, s. 241 – 243.

⁷⁵ MIKULKA, J. *Dějiny Hradce Králové do roku 1850 I.* Hradec Králové, 1996, s. 85.

⁷⁶ ŠANDERA, M. *Zikmundovi věrní*, České Budějovice, 2005, s. 39.

⁷⁷ GEBAUER, J. *Fontes rerum Bohemicarum V.* (dále FRB V), Praha, 1893, s. 382.

⁷⁸ TOMEK, V. V. *Jan Žižka*. Praha 1992, s. 185.

z Bergova, Hynek z Červené Hory a další.⁷⁹ Z pramenů nevyplývá podstata tohoto uskupení. „Chybí nám základní dokument typu landfrýdního zápisu, stanovy či alespoň smluvní propojení hlavních představitelů.“⁸⁰ Z toho se lze domnívat, že Opočenská strana bylo volné seskupení na základě příbuznosti a možností členů si vzájemně pomáhat při kořistnických akcích a obraně vlastního zboží. Toto uskupení bylo pojmenováno podle nejaktivnějšího člena Jana Městeckého z Opočna. Ten si vybral Zikmunda podobně jako Ota z Bergova již dříve. Jan Městecký se například účastnil bitvy u Sudoměře.⁸¹ Za svou pomoc šlechtici získávají i úřady, tak se po průchodu vojsk stává Hynek z Červené Hory hejtmanem královského věnného města Jaroměře a Jan Městecký se stává hejtmanem v Chrudimi.⁸²

Zikmundovo tažení vypadá jako snadná cesta za korunovací a podmanění si odbojných Čech. Po prvních drtivých úspěších v podobě podmanění si Hradce Králové a dalších dříve husitských měst nastává zvrat. Podobně jako se tábořská jízda vydává na pomoc obleženému Táboru proti Oldřichovi z Rožmberka a žoldněrům z Rakous, tak kněz Ambrož s částí radikálů prochází přes území ovládané králem Zikmundem a 25. června 1420 se účastní setkání husitů na Kunětické Hoře. Cílem bylo zpátky se zmocnit jedné z největších městských pevností v zemi Hradce Králové. Do čela výpravy se staví Aleš Vřešťovský z Rýzmburka, Beneš z Mokrovous a Jiří z Chvalkovic.⁸³ Na toto setkání vzali s sebou šlechtici pravděpodobně venkovské obyvatelstvo, které se skrývalo před křižáckými vojsky. Protože se obávali špehů z městské rady Hradce, tak shromáždění vyrazilo směrem ke klášteru v Podlažicích. V noci se však obrátili a přepadli Hradec Králové, jehož obránci byli ujištěni, že se husité vydali opačným směrem. Po dobytí města odpůrce kalicha vyhnali.⁸⁴ To byla pro Zikmunda těžká rána. Tento a téměř současný úspěch husitů v Táboře byl velkou nadějí pro obleženou Prahu. Zikmund Lucemburský se nechal 28. července korunovat na českého krále.⁸⁵

Obležení Prahy mělo za cíl město vyhladovět, což se ale nepodařilo. V bitvě u Vyšehradu 1. listopadu prokázal Hynek Krušina z Lichtenburka své válečnické umění. Podle

---

⁷⁹ HOFFMANN, F. *Bojové družiny ve východních Čechách před husitskou revolucí*. Československý časopis historický 33, 1987, s. 99.

⁸⁰ ŠANDERA, M. *Zikmundovi věrní*, České Budějovice, 2005, s. 13.

⁸¹ TOMEK, V., V. *Jan Žižka*. Praha, 1993, s. 28; ČORNEJ, P. *Slavné bitvy naší minulosti*. Praha, 1993, s. 44 – u obou autorů chybí odkaz na zdroj.

⁸² ŠANDERA, M. *Zikmundovi věrní*, České Budějovice, 2005, s. 39.

⁸³ FRB, s. 382 – 383; ŠANDERA, M., WOLF, V. *Jiří z Chvalkovic*. Východočeské listy historické, Hradec Králové, 2002, s. 187.

⁸⁴ MIKULKA, J. *Dějiny Hradce Králové do roku 1850 I*. Hradec Králové, 1996, s. 86.

⁸⁵ ŠMAHEL, F. *Husitská revoluce III.*, Praha, 1993, s. 49

kronikáře Vavřince z Březové Krušinovo včasné nasazení záloh zvrátilo průběh bitvy.⁸⁶ Dalším významným husitským šlechticem, který vedl husitská vojska v Praze, byl Viktorin z Poděbrad.⁸⁷ Snad se bitvy účastnil i jeho otec Boček z Poděbrad. Po tomto neúspěchu se král Zikmund přesunul do Kutné hory, kam se dostavil i Jan Městecký a žádal odměnu, za své služby. Dne 17. září mu panovník zapsal veškeré statky břevnovského kláštera v hodnotě 3000 kop grošů jako odčinění za nevyplacený žold.⁸⁸ Půta z Častolovic obdržel zápis na zboží kláštera v Opatovicích v hodnotě 1500 kop grošů za blíže nespecifikovanou škodu.⁸⁹ Hynek z Červené Hory dostal 27. září 1420 úpis na Černilov a Jesenici v hodnotě 800 kop grošů.⁹⁰ Matěj Salava z Lípy dostal úpis na Bohdašín, Dědov, Metuji a Žďár za 150 kop grošů.⁹¹ Zde ještě Salava vystupuje na katolické straně.

Zikmundův pobyt v Kutné Hoře měl vliv na katolické šlechtice na Hradecku. I když husité drželi nejvýznamnější město v regionu, tak to stále bylo jen jedno centrum. Hradečtí se mezitím omezili jen na dílčí akce. Koncem listopadu 1420 pod vedením Hynka Krušiny a Diviše Bořka z Miletína oddíly hradeckých dobyly a zbořily cisterciácký klášter Svaté pole. Orebské bratrstvo ještě nebylo vycvičené a nemělo tak pevnou strukturu, jako po příchodu Jana Žižky. Tak se hradečtí pokusili dobýt klášter v Opatovicích pod vedením Aleše Vřešťovského z Rýzmburka, ale byli královskou posádkou odraženi.⁹² V zimě na přelomu let 1420 – 1421 byli husité na východě Čech vystaveni tlaku ze strany opočenských. V prosinci se rodina pánů z Kunštátu musela bránit na svých statcích. Docházelo k potyčkám s královskou stranou na Hradecku. Po 17. prosinci přišla velká zima a boje ustaly.⁹³ Dle pozdní tradice se husité na zimu vrátili do svých domovů, a 26. prosince 1420 Hynek z Dubé seděním na Červené Hoře dobyl městečko Krčín u dnešního Nového Města nad Metují. Měl vjet do kostela na koni, dát koni napít z kalicha a zabít faráře.⁹⁴ Následující aktivity

---

⁸⁶ VAVŘINEC Z BŘEZOVÉ. *Husitská kronika*. Praha, 1954, s. 126.

⁸⁷ FELCMAN, O. *Poděbradové*. Praha, 2008, s. 57.

⁸⁸ KALOUSEK, J. *Archiv český XV*. (dále AČ XV) Praha, 1896, s. 176, č. 77.

⁸⁹ AČ I, s. 148, č. 12.

⁹⁰ AČ I, 507, č. 69.

⁹¹ AČ I, s. 532, č. 206; HLADKÝ, L. *K vývoji osídlení na klášterním benediktinském panství Police na Metují*. Rodným krajem vlastivědný sborník kraje Aloise Jiráska, Boženy Němcové a bratří Čapků. roč 27, Červený Kostelec, 2003, s. 6.

⁹² Konflikt mezi Hradeckými a opatovickou posádkou in: ŠŮLA, J. *Staré letopisy české XV. století a jejich královehradecká větve*. Časopis Národního muzea C 2, 1975, s. 37 – 68.; MIKULKA, J. *Dějiny Hradce Králové do roku 1850 I*. Hradec Králové, 1996, s. 87.

⁹³ FRB V, s. 465.

⁹⁴ BARTOŠ, F., M. *Husitská revoluce II. Vláda bratrstev a její pád 1426 – 1437*. Praha, 1966, s. 133. O tom, že dobytí Krčína je pozdějšího data shrnuje Jiří Uhlíř, kde ve své stati dohledal, že první záznam pochází z roku 1584 v latinsky psané knize LUPÁČ z HLAVÁČOVA, P. *Rerum Boemiarum Ephemeris, sive Kalendarium historicum*, Pragae, 1584. Určitě by soudobým kronikářům neušla tato událost. In: UHLÍŘ, J.

katolických pánů se odehrávaly na jihozápad od Hradce Králové. Dne 14. ledna 1421 nechal Jan Městecký z Opočna spolu s německým vojskem z Kutné Hory vyvraždit husitskou Přelouč.⁹⁵ Podobně dopadla Chotěboř, která byla navíc posílená táborským oddílem pod vedením Petra Hromádky.⁹⁶ I když jim byl slíben volný odchod za vydání města, tak byli husité pozabíjeni. Část byla upálena ve stodolách, část vhozena do kutnohorských šachet a vůdci v čele s Petrem Hromádkou byli na náměstí v Chrudimi upáleni. „*Pád Chotěboře a následný masakr znamenaly vážné oslabení strany pod obojí, zejména v jihovýchodní části regionu a narušení dosavadní rovnováhy mezi oběma stranami.*“⁹⁷ Další útok vedli Chrudimští za pět dní na zásobovací oddíl směřující k Chotěboři. Husité se opevnili v proboštví u sv. Jakuba u Strádova, útok ustáli a katolíky se ztrátami zatlačili zpět.⁹⁸ Toto území patřilo Jindřichovi Lacembokovi z Chlumu, který měl spory s Městeckým již dříve. „*Z pasivity ostatních husitů se však nelze zbavit dojmu, že někteří, například Hynek Krušina a jeho druzi, likvidaci chotěbořských táborů téměř přivítali.*“⁹⁹ Nezdá se pravděpodobné, že by panstvo chtělo na východě Čech podobnou organizační strukturu jako v Táboře.

Orebité se pokusili již podruhé dobýt Opatovice a vyrazili pod vedením hejtmana Lukáše. Jejich pokus dopadl ještě hůř než předchozí. Dne 22. března 1421 byli husité u Podůlšan zaskočeni královskými silami. V bitvě zahynul i vůdce orebitů hejtman Lukáš, který vystřídal Aleše Vřešťovského z Rýzmburka, jenž odjel s poselstvem jednat do Polska. Teprve nyní se Hynek Krušina a kněz Ambrož rozhodli požádat o pomoc Prahu. Tyto porážky byly největším úspěchem katolíků v tomto období.¹⁰⁰

Zde bych chtěl podtrhnout, jaký věhlas získal Hynek Krušina z Lichtenburka na husitské straně a Jan Městecký z Opočna na katolické straně. Krušina měl kolem sebe auru vítězství od Vyšehradu. Městecký využíval proti husitům momentu překvapení, a pokud viděl možnost, tak bral doslova, že slib daný kacířům se může kdykoliv porušit. Z pozdějšího vývoje jasně plyne, že Krušina zastává názor, že ve vedení má stát šlechtic urozeného původu.

Zánik a zničení kláštera augustiniánů kanovníků v Jaroměři husity v květnu 1421. Rodným krajem, roč. 33, 2006, s. 8.

⁹⁵ FRB V., s. 470.

⁹⁶ EMLER, J. *Drobnější kroniky a zprávy k dějinám českým: napsané hlavně v první polovici XV. století.* Praha, 1910 - 1930 (dále FRB VII), s. 27 – 28; SLČ 2, s. 57, č. 99.

⁹⁷ URBAN, J. *Husitství ve východních Čechách do Žižkova příchodu (II).* Časopis historického ústavu československé armády, 1. číslo, roč. XLI, 1992, s. 4

⁹⁸ SLČ, s. 44, č. 99. Ve starší literatuře je útok na klášter uváděn jako husitský, ale Chrudim v této době byla katolická pod vedením Jana Městeckého.

⁹⁹ URBAN, J. *Husitství ve východních Čechách do Žižkova příchodu (II).* Časopis historického ústavu československé armády, 1. číslo, roč. XLI, 1992, s. 4.

¹⁰⁰ ŠŮLA, J. *Staré letopisy české XV. století a jejich královehradecká větev.* Časopis Národního muzea C 2, 1975, s. 58 – 59.

Další katolický pán Půta z Častolovic se více zaměřil na osobu samotného panovníka, místo bezprostředních vojenských akcí s nejistým výsledkem. Katolíci se nacházejí na konci roku 1420 ve své nejsilnější pozici ve východních Čechách. Ovládají královská města Dvůr Králové a Jaroměř s plně bojeschopnými městskými hotovostmi. Na česko-kladském pomezí je jen náhodské panství husitské, které je přímo ohrožováno jaroměřským hejtmanem Hynkem z Červené hory.

Pražané byli nejsilnější silou na husitské straně. Praha byla vnitřně sjednocena a stala se hegemonek, protože Tábor měl vnitřní rozbroje a byla to nakonec Praha, která porazila Zikmunda a jeho křižácká vojska. U moci v pražském souměstí byli stále konšelé jmenováni roku 1420, ale postupně získal vliv kazatel Jan Želivský. Ten se vydal v čele vojska na východ.¹⁰¹ Vítězné tažení spojených husitů začalo 13. dubna 1421. O čtyři dny později 17. dubna dobyli Český Brod, kde husité zmasakrovali na dvě stovky královských žoldnéřů.¹⁰² Poté strach předcházel vojsko a města kapitulovala jedno za druhým: Kouřim, Kolín, Čáslav i pokladnice království katolická a převážně německá Kutná Hora. Dne 26. dubna stanula vojska Jana Žižky před Chrudimí, která byla druhé největší město ve východních Čechách po Hradci Králové a čítala kolem 3 000 obyvatel. Chrudim v té době chránilo nejmodernější opevnění, dva pásy hradeb postavené na počátku 15. století. V případě odporu hrozil městu stejný osud jako Českému Brodu, který husité před několika týdny vyplenili. I přes to se hejtman Jan Městecký rozhodl vzdorovat, protože obyvatelstvo bylo katolické a stálo za ním. Odmítl s husity vyjednávat. Po prvním útoku kališníků přistoupil na druhou nabídku ke kapitulaci. Jan Městecký jako první katolický pán přistoupil ke kalichu, a také se zaručil, že se svojí družinou se připojí k obléhání Jaroměře. *“Nabízí se i úvaha, zda husité neušetřili Městeckého proto, že byl prvním katolickým pánem, který se v průběhu tažení rozhodl pro přestup ke kalichu, a tento fakt pro ně představoval z propagandistických důvodů větší zisk než jeho případní likvidace.”*¹⁰³ Poté pokračovalo husitské tažení získáním Vysokého Mýta, Poličky, Litomyšle a husité stanuli před Jaroměří.¹⁰⁴ Jaroměř nebyla tak dobře opevněná jako Chrudim, a přesto se obyvatelé rozhodli bránit. Během prvního dne obsadili útočníci vnější pás hradeb. Jaroměřský hejtman Hynek z Červené Hory a z Dubé a konšelé 15. května 1421 souhlasili s kapitulací města za svobodný odchod „... nyní ovšem i s

---

¹⁰¹ AUŠTECKÁ, B. *Jan Želivský jako politik*. Praha, 1925, s. 38; KOPIČKOVÁ, Božena. *Jan Želivský*. Praha, 1990, s. 135 – 136.

¹⁰² FRB V, s. 478.

¹⁰³ ŠANDERA, M. *Zikmundovi věrní*, České Budějovice, 2005, s. 50.

¹⁰⁴ FRB V, s. 481 – 482.

podmínkou ztráty veškerého majetku, na niž museli zoufalí obránci přistoupit.”¹⁰⁵ Hejtman Hynek byl odveden v poutech do Prahy a na místě bylo upáleno sedm Augustiniánů i s proboštem Štěpánem.¹⁰⁶ Jiný výklad událostí tvrdí: „A když byl dán slib[svobodného odchodu], nechali je ve čtvrtek vstoupiti do města; oni všechny měšťany i jejich ženy svlékli do košile, a vyvedše je z města, velmi mnohé utopili a jiné v polích lotrovský lid upálil. Následující den upálili jednadvacet kněží, kteří nechtěli souhlasiti se čtyřmi artikuly, nechavše na živu tři, kteří s řečenými artikuly vyslovili souhlas.“¹⁰⁷ Řeholníků v Jaroměři žilo 11 a další kněží se ve městě ukrývali před husity.¹⁰⁸ Ne všichni mniši byli povražďeni. Remigius z Jaroměře odešel do Vratislavi a roku 1439 byl proboštem jaroměřské kanonie, která přežívala v klášteře augustiniánských kanovníků Na Písku právě ve Vratislavi.¹⁰⁹ Většinu majetků pravděpodobně získává Jiří z Chvalkovic.¹¹⁰ V ležení před Jaroměří se Pražanům pokořil Čeněk z Vartnberka, který v kleče prosil „Boha a Pražskou obec“ o odpuštění. Jeho ručitelé byli Hynek Krušina, Hynek z Poděbrad, Jan Puška z Kunštátu a přestoupivší Jan Městecký.¹¹¹ Ztrátou Jaroměře zaniká spolupráce katolických pánů ve východních Čechách na delší čas. Husité pak pokračovali do Dvora Králové, zde se rozdělili, Pražané se vrátili domů a Žižka s Hradeckými pod vedením Jana ze Smiřic dobyli Trutnov, přes Boleslav a Mělník zamířili k Litoměřicím.¹¹² Většina měst se vzdala bez boje.¹¹³

Pražský svaz navazoval spolupráci s dalšími husitskými hejtmany a své územní zisky svěřoval do správy jim. Konzervativní panstvo získalo hlavní moc. To se ovšem nelíbilo radikálním husitům. Při cestě Jan Žižka s hradeckým oddílem navázal styky s knězem Ambrožem.¹¹⁴ V Praze si zase chystal Jan Želivský svoji základnu moci.

Po vítězném tažení husitů v severovýchodních a východních Čechách roku 1421, pronikli Slezané na konci května do příhraničních oblastí. Poliští měšťané předtím vyhnali

---

¹⁰⁵ ŠANDERA, M. *Zikmundovi věrní*, České Budějovice, 2005, s. 51.

¹⁰⁶ KNAPP A. *Paměti královského věnného města Jaroměře nad Labem*. Jaroměř, 1888, s. 19. Hynek z Červené hory byl téhož roku vyměněn za jiné zajatce.

¹⁰⁷ VAVŘINEC Z BŘEZOVÉ. *Husitská kronika*. Praha, 1979, s. 223, č. 90.

¹⁰⁸ FOLTÝN, D. *K šíření se a působení řeholních kanovníků řádu sv. Augustina v předhusitských českých zemích*. Praha, 1991, s. 133.

¹⁰⁹ ULÍŘ, J. *Zánik a zničení kláštera augustiniánských kanovníků v Jaroměři roku 1421*. Rodným krajem. Vlastivědný sborník Aloise Jiráka Boženy Němcové a bratří Čapků, roč. 33, s. 9.

¹¹⁰ ŠANDERA, M., WOLF, V. *Jiří z Chvalkovic*. Východočeské listy historické, Hradec Králové, 2002, s. 189. Později mu držení majetků potvrzuje císař Zikmund a vymíňuje si, že on a jeho potomci mu budou sloužit. AČ I, s. 533, č. 210. Roku 1465 byly majetky potvrzeny Tobiášovi z Chvalkovic.

¹¹¹ FRB V, s. 482.

¹¹² UB I., s. 101, č. 101, TOMEK, V., V. *Dějepis města Prahy IV.*, Praha, 1879, s. 159.

¹¹³ Jedinými zapisovateli těchto událostí jsou Vavřinec z Březové. In: FRB V, s. 478 – 483 a FRB VII, s. 28.

¹¹⁴ URBAN, J. *Husitství ve východních Čechách do Žižkova příchodu (II.)*. Časopis historického ústavu československé armády, 1. číslo, roč. XLI, 1992, s. 8.

benediktinské mnichy z nedalekého kláštera a přijali podobojí. „27. května zapálili městečko Polici nad Metují, jehož obyvatelstvo se ukrylo ve skalním komplexu Ostaš. Slezanům se podařilo uprchlíky najít a povraždit mnoho lidí, dospělých i dětí, vyřezávali jim jazyky.“¹¹⁵ Vratislavský biskup Konrád IV. Olešnický, též zvaný starší, vydal 3. června odpustky křižákům a všechny hříchy během tažení se jim odpustili.¹¹⁶

Čáslavský sněm, který se konal od 3. června 1421, řešil krom sesazení krále Zikmunda a prohlášení jeho korunovace za neplatnou, také tažení Slezanů. Na sněm dorazili představitelé husitských směrů i někteří katolíci a část moravské šlechty. Krále na sněmu reprezentoval Aleš Holický ze Šternberka a Půta z Častolovic. Sněmovníci se nakonec usnesli Zikmunda nepřijmout a nemít ho za krále. Což se prakticky jednalo jeho sesazení. Sice mu hypoteticky zůstala cesta k trůnu otevřena, pokud přijme čtyři pražské artikuli za závazné. Husitský sněm dále zvolil dvaceti člennou radu ke správě země. V radě stanul také Čeněk z Vartenberka a Hynek Krušina z Lichtenburka.¹¹⁷

Husité se shromáždili v půli června u Náchoda a Slezané se stáhli, cestou však zanechali silnou posádku v Broumově pod veliteli Frankem z Peterswaldu a Bernartem z Gerzsdorfu.¹¹⁸ Spojená husitská vojska zamířila ze shromaždiště k Broumovu. Po spojení vojsk kališníci zaútočili a dobyli předměstí, přičemž vypálili špitálský kostel a kostel Panny Marie.¹¹⁹ Broumovská posádka složená převážně ze Slezanů se chtěla dohodnout s veliteli husitů Čeněkem z Vartenberka a Hynkem Krušinou z Lichtenburka. Tito hejtmani uzavřeli 20. června 1421 nevýhodné příměří. Nevzali si žádné záruky za to, že Slezané opět nezaútočí. Historik Urban soudí, že si Čeněk z Vartenberka nechtěl uzavřít možnost dohody se Zikmundem a církví.¹²⁰ Pravý důvod z pramenů nevyplývá. Současníkům se toto jednání muselo jevit jako jasná zrada, protože husitské vojsko bylo větší než broumovská posádka a husité byli odhodláni oplatit vetřelcům jejich činy. Orebité pod vedením kněze Ambrože pány málem umlátili. Ti spěšně opustili ležení.¹²¹ Tato událost vedla k rozkolu na husitské

---

¹¹⁵ MUSIL, F., ČECHURA, J. *Dějiny východních Čech*. Praha: 2009, s. 543. Z pramenů např. VAVŘINEC Z BŘEZOVÉ. *Husitská kronika*. Praha, 1979, s. 223, č. 97.

¹¹⁶ BARTOŠ, F., M. *Husitská revoluce I. Doba Žižkova 1415 – 1426*. Praha, 1965, s. 141. Autor cituje zdroj v poznámce 2 na str. 142 „ruk. st. knihovny mnichovské 5596 I. 26b“.

¹¹⁷ AČ III, s. 227 – 230, č. 24.; FRB V, s. 485 – 491.

¹¹⁸ GRÜNHAGEN, C. *Geschichtsquellen der Husitenkriege*. Braslau, 1871, s. 6, č. 9.

¹¹⁹ SOkA Náchod, AM Broumov, Opis nejstarší městské knihy z roku 1407, inv. č. 344. Dostupné online http://vychodoceskearchivy.cz/ebadatelna/zobrazeni-publikace-nachod/?adresar=CZ_225103010_953_p343&strana=1&nadpis=Kniha%20z%C3%A1pis%C5%AF%20kon%C5%A1el%C5%AF%20Broumov%201407-1571 dne 1. dubna 2017.

¹²⁰ URBAN, J. *Husitství ve východních Čechách do Žižkova příchodu (II)*. Časopis historického ústavu československé armády, 1. číslo, roč. XLI, 1992, s. 9.

¹²¹ FRB V, s. 491.

straně a přispělo k udržení Broumova v katolických rukou i s benediktýnskými majetky. Části husitských armád zamířili vlastními směry. „*Nevíme zcela jistě, jak dlouho byl Broumov Slezany kontrolován, boje v pohraničí se vedly téměř nepřetržitě. Toto opanování je nezpochybnitelné vzhledem k tomu, že Broumovští byli nuceni přijmout biskupa Konráda za pána a zavázat se mu poslušností.*“¹²²

Kněz Ambrož se chopil své příležitosti a již 23. června podal v Praze na Vartnberka žalobu. Ambrož našel plné pochopení u kněze Jana Želivského, který také zastával negativní poměr ke kališnické šlechtě, která podporovala jeho protivníky v Praze. Oba páni pochopili, jaké chyby se dopustili. Krušina se vydal do Prahy, aby očistil nařčeného a tím i sebe. Konšelové uvěřili jeho vysvětlení. Želivský mezi tím svými kázáními pobouřil lid proti pánům i konšelům a 30. června 1421 svrhl obě městské rady.¹²³ Tímto se zhroutil hegemonie pražského svazu, která stavěla na spolupráci s husitskými šlechtici.

Nechuti vůči panstvu využil kněz Ambrož, který zlomil postavení Hynka Krušiny v orebském bratrstvu. Krušina se ani nepokusil zvrátit situaci. Tímto odchodem končí jedna etapa orebitů, kteří prakticky zanikli. Do této doby byli ve východních Čechách dvě centra husitství: orebské bratrstvo a Hradec (Králové), spolupracovali spolu, ale ideově a politicky byli rozdílní. Hradec byl radikální a měl vůdce kněze Ambrože, kdežto orebité byli šlechtické uskupení a jejich hybnou silou byl Hynek Krušina z Lichtenburka. Ambrož se po převratu snažil zaujmout jeho místo, ale šlechtici nechtěli přijmout jeho radikální názory. Do čela orebského bratrstva se postavil Diviš Bořek z Miletína, který jako chrudimský, litomyšlský a vysokomýtský hejtman se opíral o spojenectví s pražskou pravíci. Takže knězi Ambrožovi se podařilo orebské bratrstvo pouze rozbít, ale nedokázal ho znovu sjednotit. To se povedlo až ve spolupráci s Janem Žižkou za dva roky.¹²⁴

2.1.1 Radikální husité získávají převahu

Zikmund naplánoval II. křížovou výpravu proti odbojným Čechům. Mělo jít o koordinovaný útok jak od západu z říše, tak ze severu od Šestiměstí, Slezska a z východu z Moravy. Dne 28. srpna vtrhlo silné vojsko od západu a postupovalo dvěma proudy, které se spojily u Kadaně. Město křížáci dobyli a 18. září 1421 oblehli Žatec. Ze severu přišly míšeňské oddíly. Když křížáci marně čekali na Zikmundův vstup do Čech z východu, tak

---

¹²² ŠRÁMEK, J. *Břevnovské opatství ve středověku: Břevnov, Rajhrad, Police nad Metují a Broumov*. Praha, 2016, s. 180.

¹²³ FRB V, s. 495 – 496.

¹²⁴ ČORNEJ, P. *Tajemství českých kronik*. Praha, 2003, s. 160 – 161.

přišlo mylné hlášení, že od Slaného postupuje početné české vojsko. Knížata dala 2. října rozkaz k ústupu, který se kvůli nekázni změnil v úprk.¹²⁵

Katolíci se činili a Pražané nevěděli kam dříve táhnout. Na česko-kladském pomezí se odehrála bitva lokálního významu. Slezská posádka umístěná v Broumově, využila odchodu orebských oddílů do středních Čech, a zaútočila 19. září 1421 na Náchod. Při předstíraném ústupu u vsi Velké Petrovice porazili oddíl pronásledujících husitů.¹²⁶ V Kladsku se měli 4. října sejít slezské oddíly a dorazily sem i posily z Lužice a Šestiměstí. „*Spojené vojsko, v čele Zhořelečtí, překročilo 13. října hory a vtrhlo do Čech někde u Kunvaldu a Žamberka a proniklo až k Potštejnu a Žampachu.*“¹²⁷ Tam se vojska zastavila a rozdělila. Část se vrátila zpátky na svá území a zbytek se vydal na Moravu za králem Zikmundem.

Jan Městecký vystoupil z tábora husitů, protože se mu zdálo, že husité budou poraženi. I další šlechtici přestoupili ke katolické straně. Mezi jinými se opět Čeněk z Vartnberka poklonil králi Zikmundovi.¹²⁸ Jan Městecký poklekl před olomouckým biskupem Janem Železným a zřekl se kalicha. Spolu s Půtou z Častolovic se zavázal k vojenské pomoci při křížové výpravě.¹²⁹ Půta se zde pravděpodobně zaručil za Jana Městeckého a zprostředkoval jeho přestup. Následně na jeho statky vtrhl Jan Žižka a pálil vsi i okolo Červené Hory.¹³⁰

Na Zikmundův pozdní příchod, mělo nemalou roli donucení části moravské šlechty vzdát se kalicha v Brně dne 13. listopadu 1421.¹³¹ Kutnohorští zůstali věrni Zikmundovi, a když husitské vojsko vyrazilo 21. listopadu svést bitvu před město, tak měšťané vpustili Zikmundovi vojáky další branou dovnitř. Husité pod vedením Jana Žižky prorazili obležení. Po neuvážených rozhodnutích panovníka se katoličtí vojáci rozjeli ubytovat přes zimu do širokého okolí, a při tom vůbec nebrali ohled na husitské vojsko. O to větší byl úlek, když se 6. ledna 1422 objevilo silné vojsko u Kutné Hory. Král vydal rozkaz k okamžitému ústupu a nechal zapálit město. Husité dali přednost záchraně stříbrnosné pokladnice před pronásledováním nepřítele.¹³² Ze šlechticů, kteří měli majetky v česko-kladském pomezí, a

---

¹²⁵ FRB V, s. 511 - 513; KAVKA, F. *Poslední Lucemburk na českém trůně*. Praha, 1998, s. 97 – 99.

¹²⁶ FRB VII, s. 29; JECHT R. *Der Oberlausitzer Hussitenkrieg und das Land der Sechsstädte unter Kaiser Sigmund*. Görlitz, 1911, s. 42 – 43. Pramen uvádí pouze porážku husitů u Náchoda, nikoliv průběh.; SLČ, s. 48, č. 116. Porážka je popisována stejně jako později roku 1427, kdy také Slezané porazili část krajské hotovosti vedené Janem Čapkem ze Sán. Událost je psána jen v textu b, který se zabývá výhradně hradeckým krajem. Tudíž se jednalo jen o bitvu malých rozměrů. Pramen uvádí počet padlý na půl druhého sta, přičemž číslo je hodně nadsazené. Mohlo se jednat o jízdní oddíl do 30ti jezdců, které zaskočili zálohy. Dále z literatury např. FELCMAN, O., MUSIL, F. *Dějiny východních Čech*. Praha. 2009, s. 543.

¹²⁷ BARTOŠ, F., M. *Husitská revoluce I. Doba Žižkova 1415 – 1426*. Praha, 1965, s. 155.

¹²⁸ VAVŘINEC Z BŘEZOVÉ. *Husitská kronika*. Praha, 1954, s. 273.

¹²⁹ HOFFMANN, F. *Jihlava v husitské revoluci*. Havlíčkův Brod, 1961, s. 170.

¹³⁰ SLČ, s. 48, č. 116.

¹³¹ PALACKÝ, F. *Archiv český VI*. (dále AČ VI) Praha, 1872, s. 400 – 402, č. 6.

¹³² ŠMAHEL, F. *Husitská revoluce III.*, Praha, 1993, s. 110 – 111.

bojovali u Kutné Hory na straně podobojí, jsou doloženi páni z Poděbrad a Kunštátu, Jiřík z Chvalkovic.¹³³ Na katolickou stranu se vrátil Jan Městecký a u panovníka se držel Půta z Častolovic. Víme, že v dubnu 1422 na Náchodě byl purkrabí Gabriel z Otoslavic a také zde působil Mikuláš z Veselice.¹³⁴ Píše se Mikuláš z Veselice seděním na Náchodě, snad mu byl Náchod dán do zástavy. Zikmund se vydal do Jihlavy a část vojska se opevnila v Německém Brodě. Ten byl 10. ledna během jednání dobyt a šlechtici zajati. Mezi zajatými byl i Hynek z Červené Hory. Později byl opět vyměněn za jiné šlechtice.¹³⁵

Ke konci května 1422 přijel do Prahy Zikmund Korybut a vyměnil městské rady. V létě pražské vojsko přitáhlo do východních Čech, v Hradci Králové jmenoval zemský správce kníže Korybut hejtmanem Diviše Bořka z Miletína.¹³⁶ Poté 10. srpna oblehl Opočno Jana Městeckého, ale po jedenácti dnech toho nechal a odtáhl.¹³⁷ Městeckého hrad neměl žádný strategický význam a obležení bylo provedeno spíše z politických důvodů. Případné dobytí hradu známého katolíka, který zběhl ze strany podobojí, mohlo zvednout zemskému správci popularitu.

Nezdar II. křížové výpravy a Korybutův příjezd do Prahy přiměl krále Zikmunda jednat. Kladsko vykoupil v létě 1422 od Jana II. Opavsko-Ratibořského a jako náhradu mu dal Krnovsko. Kladským hejtmanem učinil Půtu z Častolovic.¹³⁸ Půta také obdržel úřad hejtmana v sousední frankenštejnské vikpildě.¹³⁹ Kladsko jako země ještě nebyla dána Půtovi do zástavy, ale byla to velká posila pro katolické šlechtice ve východních Čechách. Od 10. srpna 1422 Půta vystupuje jako správce Kladské země.¹⁴⁰ „*Náhle jeden z členů Opočenské strany mohl de iure disponovat městskou hotovostí Kladska a mohl počítat s kladskou šlechtickou pomocí.*“¹⁴¹ Kladsko netrpělo blokadou a čile vyváželo své zboží do Slezska a Polska. Nebylo zasaženo husitskými vpády, a tudíž získal Půta z Častolovic hospodářské zázemí potřebné pro boj s husity ve východních Čechách.

V prvních měsících roku 1423 se král Zikmund dohodl s Jagellonci, takže naděje kališnického panstva na polskou kandidaturu na český trůn ztroskotaly. Vladislav Jagellonský dokonce slíbil uspořádat křížovou výpravu do Čech. Po odjezdu Zikmunda Korybuta zpět do

---

¹³³ AČ I, s. 209 – 212, č. 21.

¹³⁴ AČ III, s. 494, č. 223.

¹³⁵ HÁŠ, J. *Hrad Červená Hora a páni z Dubé*. Heraldika a genealogie. Praha, 2001, roč. 34, č. 3-4, s. 225; HEJNA, A. *Pisemné prameny k dějinám severovýchodních Čech*. Trutnov, 1986, s. 65, č. 138.

¹³⁶ SLČ, s. 53 – 54, č. 126.

¹³⁷ UB I, s. 220 – 221, č. 204.

¹³⁸ FELCMAN, O. a kol.: *Kladsko. Dějiny regionu*, Hradec Králové, 2012, s. 98.

¹³⁹ SEDLÁČEK, P. *Pečeť frankenštejnského hejtmanství*. Praha, 1997, s. 28.

¹⁴⁰ BRETHOLZ, B. *Geschichtsquellen der Grafschaft Glatz VI. (Das Pffarrei Archiv in Glatz)*. Glatz, 1927. s. 33, č. 172.

¹⁴¹ ŠANDERA, M. *Zikmundovi věrní*, České Budějovice, 2005, s. 62.

Polska svolal Žižka do Německého Brodu sjezd svých příznivců. Není jisté, zdali věděl o mezinárodní situaci a proklamované výpravě polského krále.¹⁴² Listy došli do Náchoda, Skalice a nepochybně dalším městům a nižším šlechticům.¹⁴³ Žižka se rozhodl pro vojenské spojení Divišem Bořkem z Miletína, který byl hejtmanem v Hradci Králové, protože Praha byla po odjezdu Korybuta bezradná, a tak Bořkovi nic nebránilo uzavřít spojení. Na sjezdu konaném v Německém Brodu 7. či 8. dubna 1423 se dohodlo tažení proti Čeňkovi z Vartnberka, který byl stále na Zikmundově straně.¹⁴⁴ V druhé půli dubna Žižka zvítězil nad Čeňkem a jeho klientelou se spojenci u Hořic.¹⁴⁵ Katoličtí páni se drželi u krále Zikmunda. Jan Městecký z Opočna převzal poručenství nad sirotky Jana z Hradce v Košicích 9. května 1423.¹⁴⁶

V červnu si byl Diviš Bořek z Miletína natolik jist svým postavením ve východních Čechách a spojenectvím s Janem Žižkou, že se připojil k výpravě pražského svazu na Moravu. Při tomto tažení padl Boček z Kunštátu, držitel Náchoda, pravděpodobně při dobývání Litomyšle. Otcovi majetky si rozdělili bratři Viktorin z Kunštátu a Litic a Boček z Kunštátu a Poděbrad, otec Jiřího z Poděbrad. Města Náchoda se ujímá Viktorin.¹⁴⁷ V druhé půli července provedl Žižka a radikálové v Hradci převrat a zmocnili se vlády nad městem.¹⁴⁸ Obdobně byl proveden převrat i v Jaroměři a Dvoře Králové. V blízkosti Hradce se v tu chvíli nenašla žádná vojenská síla, která by proti tomu úspěšně zakročila. Žižka zradil Diviše Bořka, ale získal tři města, z nichž už se mohl uskutečňovat svůj program. „*Jeho cílem bylo, aby všichni obyvatelé Českého království, ať již dobrovolně či pod pohrůzkou násilí, přijali boží zákon v té podobě, jakou vyznával on sám.*“¹⁴⁹ To ovšem vylučovalo jakékoliv dohody a kompromisy s nepřáteli.

Část pražského vojska a Diviš Bořek z Miletína se urychleně vrátili z Moravy a spolu s družinami Hynka Krušiny z Lichtenburka a Jana Pušky z Kunštátu přitáhli k Hradci Králové. Žižka vytáhl před město podobně jako dříve u Kutné Hory, dne 4. srpna se strhla bitva u Strauchova dvora. Poprvé zde bojovali husité mezi sebou a šla archa proti arše. Žižka

---

¹⁴² ČORNEJ, P. *Tajemství českých kronik*. Praha-Litomyšl, 2003, s. 162

¹⁴³ ŠMAHEL, F., *Jan Žižka z Trocnova*. Praha, 1969, s. 227, č. 8.

¹⁴⁴ ŠMAHEL, *Husitská revoluce III*. Praha, 1996, s. 134.

¹⁴⁵ Přesné datum není známo, neboť nejstarší texty pražské větve Starých letopisů českých udávají 20. dubna, východočeské rukopisy 23. dubna a nejmladší verze hovoří 27. dubnu. In: ČORNEJ, P. *Tajemství českých kronik*. Praha-Litomyšl, 2003, s. 163.

¹⁴⁶ AČ VI, s. 409, č. 12.

¹⁴⁷ HRAŠE, K. *Dějiny Náchoda I*. Náchod, 1895, s. 101.

¹⁴⁸ ZSLČ, s. 93, č. 131.

¹⁴⁹ ČORNEJ, P. *Tajemství českých kronik*. Praha - Litomyšl, 2003, s. 163.

drtivě zvítězil a po bitvě slepý vojevůdce vlastní rukou zabil pražského kněze.¹⁵⁰ Čímž pravděpodobně demonstroval akt vládnutí světské moci nad mocí duchovní. Žižka poté dobyl Čáslav a chtěl dobýt i Kutnou Horu, mezitím se Pražané spolu se šlechtickými spojenci spojili a Žižka se rozhodl bránit Čáslav. Pražanům se podařilo rozdrtit oddíl hradeckých vyslaný na pomoc Žižkovi, a dokonce zabili hejtmana Matěje Lupáka 22. srpna 1423 u Týnce nad Labem. Ani Opočenská strana nezůstala v klidu a 27. srpna vtrhl jízdní oddíl do předměstí Hradce králové a vypálil Křížovnickou ulici. Než se hradečtí vzpamatovali, byli jezdci pryč.¹⁵¹

Žižka se ubránil v Čáslavi a potřeboval dát novému uskupení pevná a jasná pravidla, aby nedocházelo ke štěpení a rozbrojům. Vznik text známí pod nepříliš přesným názvem Žižkův vojenský řád. Kromě Žižky tento řád signovali i jeho východočeští spojenci např. Aleš Vřešťovský z Rýzmburka, Boček z Kunštátu a Poděbrad, Jan z Potštejna seděním na Žampachu, Jan Roháč z Dubé, Beneš Mokrovouský z Hustířan, a další šlechtici, dále se podepsali purkmistři a městské rady Hradce Králové, Čáslavi, Jaroměře a Dvora Králové.¹⁵² Tímto se vojenský potenciál značně zvýšil a Žižka nebyl jen odkázán a na městské hotovosti a svůj oddíl.

V Praze se chopil rozhodujícího vlivu dravý kutnohorský mincmistr Hašek z Valdštejna a začal vést Prahu do konfliktů s Tábořem, který vedl hejtman Hvězda z Vícemilic. Navíc se snažil navázat spolupráci s katolickým panstvem. Na podzim 16. října 1423 byl svolán do Prahy svatohavelský sněm. Sněm schválil všeobecní příměří na jeden rok a 12 zemských správců.¹⁵³ Tato vláda byla výlučně šlechtická a namířená proti radikálům a vnějším nepřítelům. K panovníkovi zaujímal velmi chladný postoj, protože Zikmund se jevil jako největší problém pro smíření.¹⁵⁴ Ve vládě za katolíky zasedal Čeněk z Vartenberka a za husity Hynek Krušina z Lichtenburka.

S vůdcem orebského svazu se rozhodla skoncovat i Opočenská strana. 1. listopadu přední členové Jan Městecký a Půta z Častolovic se vydali s pověřením zemských správců ke králi Zikmundovi.¹⁵⁵ Orebitům se podařilo zajmout katolického služebníka, který věděl o

---

¹⁵⁰ SLČ, s. 57, č. 132.

¹⁵¹ SLČ, s. 57, č. 134. FRB VII, s. 30 - uvádí, že přepad byl proveden 4. září; KAŇÁK, M., ŠIMEK, F., *Staré letopisy české Z rukopisu křížovnického*. (dále jen SLČ - *Z rukopisu Křížovnického*) Praha, 1959, s. 84.

¹⁵² VESELÝ, Z. *Dějiny Českého státu v dokumentech*. Praha, 2012, s. 147.

¹⁵³ Přičemž polovina správců byla husitská a druhá polovina katolická.

¹⁵⁴ KAVKA, F. *Poslední Lucemburk na českém trůně*. Praha, 1998, s. 125.

¹⁵⁵ TOMEK, V., V. *Jan Žižka*. Praha, 1993, s. 186 – 187.

připravovaném atentátu na Žižku. Kněz Ambrož vojevůdce varoval.¹⁵⁶ Bohužel se v listu neuvádí, kdo byl zajat, a který pán najal vraha.

Po návratu Žižky do Hradce začala plně válka s Opočenskou stranou. Dne 6. ledna 1424 proběhla bitva u České Skalice, kde Jan Žižka drtivě porazil oddíly Jana Městeckého, Půty z Častolovic, Hynka z Červené Hory a z Dubé a Arnošta z Kácova.¹⁵⁷ Vzhledem k tomu, že katolíci neměli k dispozici městské hotovosti jako v roce 1421, tak se dá předpokládat, že to byla bitva menších rozměrů.¹⁵⁸ Zemská vláda se nevzohledila na pomoc katolíkům proti orebskému bratrstvu.¹⁵⁹ Žižka se nevydal plenit statky poražených pánů, ale zamířil na západ od Skalice. Tažení Podkrkonoším nabylo charakteru trestné výpravy. Žižka dobyl tvrz v Mlázovicích a vladyka Černín zaplatil životem za zabití Matěje Lupáka u Týnce nad Labem.¹⁶⁰ Dále neúspěšně oblehl Hostinné Jana Krušiny z Lichtenburka, bratra Hynka Krušiny. Po vypálení Smirad nemohlo být pochyb, že Jan Žižka bojuje proti svatohavelské koalici.

I když se proti Žižkovi spojila celá svatohavelská koalice, tak nezaznamenala výrazný úspěch. Naopak pražský svaz přišel v květnu o Žatec a Louny. To již bylo moc pro představitele koalice a vypravili proti neporaženému vojevůdci výpravu. Vojska zahнала Žižku do městečka Kostelec nad Labem. Ke Kostelci mu přišel na pomoc Hynek z Poděbrad, Žižka ustupoval směrem k Čáslavi a nakonec 7. června 1424 porazil nepřátele v bitvě u Malešova.¹⁶¹ V první polovině září stanul Žižka před Prahou a 14. září došlo k vzájemné dohodě. Po vystřídání konšelů všichni husité společně zamířili na výpravu na Moravu. Žižka 11. října u Příbyslavi zemřel. Orebité se po smrti svého vrchního velitele nazývali na znamení smutku sirotci a svoji aktivitu zaměřili na blízké okolí. Po Žižkově smrti se vedení sirotků ujímá Jan Hvězda z Vícemilic.¹⁶²

Katoličtí páni po porážce u Skalice nebyli schopni klást orebskému bratrstvu odpor. Kladský hejtman hledal pomoc ve Slezsku, protože svatohavelská koalice nedokázala Žižku zastavit. V říjnu roku 1424 uzavřel v Pačkově Půta z Častolovic jménem kladského svobodného obyvatelstva¹⁶³ válečný spolek s knížetem Janem Minsterberským proti husitům

---

¹⁵⁶ AČ III, s. 302, č. 25.

¹⁵⁷ SLČ, s. 62, č. 136; PEKAŘ, J. *Žižka a jeho doba III*. Praha, 1930, s. 237.

¹⁵⁸ K průběhu samotné bitvy nejnověji WOLF, V. *Žižkova bitva u Skalice 1424*. Husitský Tábor, 2007, s. 61 – 65.

¹⁵⁹ RAKOVÁ, I. *Čeněk z Vartenberka (1420 – 1425)*. Sborník historický 28, 1982, s. 76.

¹⁶⁰ ČORNEJ, P. *Tajemství českých kronik*. Praha-Litomyšl, 2003, s. 179.

¹⁶¹ FRB V, s. 593; ŠMAHEL, *Husitská revoluce III*. Praha, 1996, s. 151.

¹⁶² ZSLČ, s. 99, č. 142.

¹⁶³ Svobodné obyvatelstvo se skládalo ze tří stavů: manské šlechty, měšťanů, svobodníků – držitelů venkovských rycht.

na jeden rok. Spojenci se zavázali věrně sloužit králi Zikmundovi a vzájemné pomoci při obraně vlastních statků.¹⁶⁴ Zde ovšem Půta narazil na odpor. Při realizaci této smlouvy odmítli kladští stavové uposlechnout rozkazů k vybavení vojska a jeho operacím mimo území kladského kraje, protože to brali jako zásah do svých privilegií daných Karlem IV. a potvrzených králem Zikmundem.¹⁶⁵ Půta z Častolovic tudíž nemohl nasadit nové oddíly na plnění husitských statků v době operací sirotků na Moravě. Případně ani nemohl nové posily využít na obranu svých statků v Čechách v budoucnu.

Tlak sirotků na katolíky v okolí sílí. Na počátku roku 1425 oddíly Bočka z Kunštátu dobývají tvrz v Chlumci nad Cidlinou a další drobné opěrné body v Zachrašťanech, Hoříněvsi a Holohlavech, které do té doby patřili Otovi z Bergova.¹⁶⁶ Katolíci v celých Čechách na jaře pocítili nárůst vojenské aktivity radikálních husitů. Sirotci a táborité spolu kooperovali a začala se projevovat jejich převaha na úkor pražského svazu. Sirotci následně zamířili do západních Čech.¹⁶⁷ Nepřítomnosti využil vratislavský biskup Konrád Olešnický a vtrhl v srpnu na Náchodsko.¹⁶⁸ „Zde pohubil Náchod a vypálil všechny vesnice v okolí odtud ke hradu Vizmburku. Odtud táhl dále až k Úpici a zde, jakož i v jejím okolí až k Trutnovu vraždil a pátil.“¹⁶⁹ Slezané se opět k místnímu obyvatelstvu chovali krutě. Vratislavský biskup našel vojenskou podporu od Hynka z Červené hory a Hynka z Adršpachu, oba bratři si tímto vysloužili nenávist sirotků.¹⁷⁰

V červenci 1425 panovník vyřešil spor Půty z Častolovic a kladských stavů v listu poslaném z Vácova. Rozhodl, že stavové mají zanechat sporů a poslouchat svého hejtmana a zároveň je uklidnil, že nasazení vojska za hranicemi kladského kraje neznamena a nezapříčiní zásahy do jejich práv. Neboť je to jen krizové opatření proti husitům.¹⁷¹ Husitů se obával Půta oprávněně a bylo otázkou času, kdy se mocensky upevněné sirotčí bratrstvo vydá do sousedního kraje.

Z pramenů nevyplývá, kdy přesně proběhl sirotčí vpád do Kladska. Buďto proběhl už na jaře nebo hned po návratu sirotčích oddílů ze západních Čech a poslední možnost je až

---

¹⁶⁴ VOLKMER, F., HOHAUS, W. *Geschichtsquellen der Grafschafts Glatz II.* (dále jen GGG II), Habelschwerdt, 1888, s. 128 – 129.

¹⁶⁵ VOLKMER, P., A. *Geschichte des Glatzer Mannengericht.* Habelschwerdt, 1908, s. 25.

¹⁶⁶ FRB VII, s. 31; SLČ - *Z rukopisu Křižovnického*, s. 86.

¹⁶⁷ BARTOŠ, F., M. *Zápisky v breviáři kněze Antocha z Přelouče.* Praha, 1934 s. 106; ŠMAHEL, *Husitská revoluce III.* Praha: 1996, s. 168 – 169.

¹⁶⁸ SLČ, s. 65, č. 151; ZSLČ, s. 100, č. 151; TOMEK, V., V. *Příběhy kláštera a města Police nad Medhují.* Praha 1881, s. 41.

¹⁶⁹ HRAŠE, K. *Dějiny Náchoda I.* Náchod, 1895, s. 138.

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 138.

¹⁷¹ GGG II, s. 132 -133.

v prosinci roku 1425.¹⁷² Jisté je, že sirotci zaútočili na Radkov, který byl jen slabě opevněn. Radkovští se stáhli do kamenné věže rychty a zapálili město. Doufali, že je husité nechají na pokoji a odtáhnou jinam. Sirotci počkali, až plameny dohoří, a poté přinutili věž ke kapitulaci. Ženám a dětem umožnili volný odchod, muži se však museli vykoupit. Ve městě bylo i několik farářů z okolí. Radkovskému faráři Mikuláši Megerleinovi, který dříve působil v Hradci Králové, měl nabídnout milost kněz Ambrož, pokud přistoupí na přijímání podobojí. Megerlein to odmítl a tak byl s ostatními katolickými kněžími upálen.¹⁷³ „*Probořivše zdi zmocnili se města, kteréž sami obyvatelé zapálili, aby Čechové aspoň pro oheň nemohli k nim, když se do kamenného a prostorného domu Fojtova utekli. Konečně vyjednáno, mužští byli jímáni, aby byli šacováni, ženy a děti propuštěny na svobodu. Farář Radkovský nechtě odřící se víry své, k rozkazu kněze Ambrože otepěmi slámy jest obložen a vůkol těla svázán; na to, zapálivše slámu, nechali ho v ohni potáceti se až se zadusil; pak tělo jeho mrtvé hodili do vařící vody v pivovaru, a za ním kněze veského spolujatého, který takto spolu umučen byl. Kaplané hledali spásu, přestrojivše se v šaty ženské; jeden z nich však prozradiv se, dal se na outěk, ale byl utlučen; druhý pak šťastně vyvázl.*“¹⁷⁴ Po tomto útoku má Půta z Častolovic podporu manů na své válečné plány a akce. Proti prosincovému datu husitského útoku hovoří jmenování faráře do Radkova 26. prosince 1425.¹⁷⁵ Proč by Půta konfirmoval kněze do spáleného města, kde by neměl zázemí? Pokud byl Radkov vypálen již na jaře, tak by se pak slezský vpád do východních Čech jevil jako odvěta.

Sirotci se v létě obrátili k Opočnu a 12. srpna 1425 hrad dobyli.¹⁷⁶ Tím přišel Jan Městecký o další dominium. Dne 18. srpna dobyli sirotci pod vedením Jana Hvězdy z Vícemilic hrad Rychemberk¹⁷⁷ u Rychnova nad Kněžnou, který do té doby vlastnil Půta

---

¹⁷² Vyplenění Radkova bývá datováno do prosince v souvislosti se sirotčím tažením na Bardo, podle GRÜNHAGEN, C. *Husitenkämpfe der Schlesier 1420 – 1435*. Breslau, 1872, s. 100 – 102, zdá se, že od něj tuto dataci převzal Tomek in: TOMEK, V., V. *Dějepis města Prahy IV*. Praha, 1987, s. 335 a po Tomkovi další historikové. Naproti tomu Palacký klade dataci do jara 1425 in: PALACKÝ, F. *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě III/2*. Praha, 1877, s. 232 – 234. Z Palackého díla vychází regionální historik Ludvík in: LUDVÍK, J., M. *Památky hradu, města a panství Náchoda i vlastníkův jeho*. Hradec Králové, 1857, s. 55. Třetí variantu představuje Hraše a to, že sirotci po návratu ze západních Čech vyplenili Radkov a potom se vraceli přes Dušníky, Levín, Náchod a šli obléhat Opočno a hrady v povodí Orlice in: HRAŠE, K. *Dějiny Náchoda I*. Náchod, 1895, s. 139.

¹⁷³ WACHTER, F. *Chronik des Martin von Bolkenheim*, Scriptorum rerum Silesiacarum. Bd. 12. (dále SRS XII), Breslau 1883, s. 2 – 4.

¹⁷⁴ LUDVÍK, J., M. *Památky hradu, města a panství Náchoda i vlastníkův jeho*. Hradec Králové, 1857, s. 55.

¹⁷⁵ EMLER, J., *Libri confirmationum ad beneficia ecclesiastica Pragensem per archidioecesim VIII*. (dále LC VIII) Praha, 1889, s. 109.

¹⁷⁶ SLČ, s. 64 – 65, č. 145; BARTOŠ, F., M. *Zápisky v breviáři kněze Antocha z Přelouče*. Praha, 1934, s. 106.

¹⁷⁷ Dnes znám pod jménem Liberk.

z Častolovic.¹⁷⁸ Dalším hradem, který sirotci v tomto tažení dobyli, byl pravděpodobně hrad Dobřany u stejnojmenné vsi ležícím na břehu Zlatého potoka, který náležel Janu staršímu z Opočna – strýci Jana Městského.¹⁷⁹ Viktorinovi z Kunštátu se nedostávalo hotovosti. Válčení bylo velmi nákladné, a tak zastavil náchodské panství 22. prosince 1425 Jetřichovi z Janovic.¹⁸⁰

Na Půtovu žádost Zikmund svým výnosem 10. ledna 1426 obnovuje v Kladsku mincovnu, aby mohl Půta z Častolovic účinněji platit své pohledávky. Drobná stříbrná mince se nazývala kladský haléř nebo fenik. Na rubu byl český lev a na líci písmeno G – počáteční písmeno v latině a němčině pro pojmenování Kladské země – Glatz.¹⁸¹ Půta z Častolovic a Jan Městský nelení a mění taktiku proti sirotkům. Snaží se navázat spolupráci s katolickým panstvím, místo přímých bojů.¹⁸² Půta z Častolovic není zdaleka jediným katolickým šlechticem, který měl nedostatek peněz. Broumovští měšťané na opravu škod z obléhání roku 1421 prodávají liturgické potřeby, aby měli dostatek finančních prostředků.¹⁸³

Vojenská porážka katolíků u Ústí a následné neshody vedly k vojenské rozepři husitů. Spojená husitská vojska oblehla 26. května 1426 Ústí nad Labem. Obránci se houževnatě bránili a očekávali pomoc ze Saska. Markraběnka Kateřina 11. června vyprovodila oddíly v saském Freibergu. V neděli 16. června byla svedena bitva nedaleko Ústí, kde míšeňská vojska byla drtivě poražena. Poté bylo dobyto Ústí nad Labem a rozbořeno. Husité nevyužili jedinečnou příležitost dobýt Most. Místo toho se mezi sebou rozhádali. Prokop Holý v čele táborů a Kuneš s Královcem hejtmané sirotků na jedné straně a Zikmund Korybut s Hynkem Bočkem z Kunštátu a Poděbrad na straně druhé. Velitelé nedokázali vyřešit své rozpory. A vojska se rozešla.¹⁸⁴ Neshody mezi radikálními bratrstvy a šlechtou dosáhli vrcholu. Páni se začali obávat radikálů víc než katolíků. Vůdcům se v dalších týdnech nepovedlo usmířit.

---

¹⁷⁸ BARTOŠ, F., M. *Zápisky v breviáři kněze Antocha z Přelouče*. Praha, 1934, s. 106.

¹⁷⁹ Myšlenku o zániku hradu v Dobřanech během husitských válek vyslovil Durdík in: DURDÍK, T. *Ilustrovaná encyklopedie českých hradů*. Praha, 1999, s. 113. Podobně se však vyslovuje k zániku hradu Vlčinec v údolí řeky Metuje. Zaniklý hrad se nachází kousek na sever od vesnice Velké Petrovice, je postavený na velmi úzkém ostrohu nad Metují a potokem Dunajka. Hrad se poprvé připomíná roku 1366 jako majetek břevnovského opata. Roku 1406 byl dle Augusta Sedláčka již hrad opuštěn a pronajat Stradalovi ze vsi Srbské, ten platil 2 kopy za pronájem, in: SEDLÁČEK, A. *Hrady, zámky a tvrze Království českého V*. Praha, 1995, s. 65. Podle T. Durdíka hrad zřejmě zanikl vojenskou akcí husitů roku 1422, in: DURDÍK, T., *Ilustrovaná encyklopedie českých hradů*. Praha: 2009, s. 603.

¹⁸⁰ LUDVÍK, J., M. *Památky hradu, města a panství Náchoda i vlastníkův jeho*. Hradec Králové, 1857, s. 55.

¹⁸¹ AČ XV, s. 178, č. 79.

¹⁸² ŠANDERA, M.: *Zikmundovi věrní*, České Budějovice, 2005, s. 85 – 86.

¹⁸³ SOKA AM Broumov, Opis nejstarší městské knihy z roku 1407, inv. č. 344.

¹⁸⁴ ŠMAHEL, *Husitská revoluce III*. Praha: 1996, s. 180 – 181.

Ještě před bitvou jiná část sirotčího vojska dne 8. června 1426 pod vedením Matěje Salavy z Lípy obsadila hrad Červenou Horu. Městské hotovosti Jaroměře, Dvora Králové a Náchoda již dříve oblehli hrad a uzavřeli jedinou přístupovou cestu. Poté počkali do příchodu oddílů Salavy. Obránci se vzdali za volný odchod a husité poté hrad rozbořili, tím skončil vliv katolického pána Hynka z Červené Hory na středním toku Úpy.¹⁸⁵ Sirotci likvidují nebezpečí, které jim stálo na cestě k Trutnovu. Jenže toto dílčí vítězství kazí rozepře mezi radikáli a panstvem.

V červenci 1426 je Hynek Krušina z Lichtenburka prokazatelně na katolické straně. V listu vratislavského biskupa Konráda je zmiňován Hynek Krušina z Lichtenburka spolu s Janem Městeckým a Půtou z Častolovic, že se tito šlechtici chystají biskupa navštívit ve Vratislavi.¹⁸⁶ List dále jmenuje šlechtice ochotné spolupracovat s katolíky Hynka Bočka z Poděbrad a Kunštátu a někdejšího orebského vůdce Diviše Bořka z Miletína a Jiřího z Dubé na Vízmburku. Na vedlejší hradě Rýmzburku je doložen katolík Oldřich z Černčic.¹⁸⁷ Jejich situace nebyla moc dobrá. Zhruba čtyři týdny po vítězství u Ústí nad Labem oblehla polní vojska Bočka z Poděbrad na jeho hradě v Poděbradech.

V Kladsku se konal 22. září 1426 sjezd katolického panstva, jednak členů Opočenské strany, a některých slezských knížat. Jako problematická se ukázala účast kališnických pánů, neboť Boček z Kunštátu a Poděbrad byl obležen na svém hradě v Poděbradech polními vojsky. Ostatní husitští páni se zřejmě zalekli a nedorazili.¹⁸⁸ Setkání v Kladsku podpořil i král Zikmund, a tak poslal šlechticům důležité instrukce prostřednictvím dolnoluzického fojta Hanuše z Polenska.¹⁸⁹ Také zapisuje Oldřichovi z Černčic hrad Rýmzburk.¹⁹⁰

Boček z Kunštátu se bránil na Poděbradech do 10. října, kdy ho přestala spojená táborsko-sirotčí vojska obléhat a pod vedením Prokopa Holého se vydala zásobit obleženou Břeclav. Boček počkal, až vojska odejdou. A následně 16. října zaútočil na Nymburk, kde při pokusu o dobytí města zemřel.¹⁹¹ Část sirotčích vojsk ve slezském pohraničí koncem října vypálila klášter v Kamenné Hoře.¹⁹²

V lednu 1427 umírá Viktorin z Kunštátu a Litic, strýc Jiřího z Poděbrad. Náchodské panství přechází pod správu Jana Holce z Nemošic a Mikuláše Trčku z Lípy. Hrad Homoli

---

¹⁸⁵ SLČ, s. 71, č. 164.

¹⁸⁶ UB I., s. 465, č. 409.

¹⁸⁷ SEDLÁČEK, A. *Hrady, zámky a tvrze Království českého V*. Praha, 1995 s. 39.

¹⁸⁸ ŠANDERA, M.: *Zikmundovi věrní*, České Budějovice, 2005, s. 85 – 87.

¹⁸⁹ UB I., s. 472, č. 417.

¹⁹⁰ ŠIMEK, T. a kol. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku VI*. Praha, 1989, s. 433.

¹⁹¹ SLČ, s. 69 – 70, č. 157; SLČ - Vrat., s. 51; FRB V, s. 595.

¹⁹² GRÜNHAGEN, C. *Hussitenkämpfe der Schlesier 1420 – 1435*. Breslau, 1872, s. 102.

získává Trčka sám. Vzhledem k pozdějším úspěšným nárokům Jiřího z Poděbrad je možné, že obě panství dostali do zástavy od Viktorina z Kunštátu.¹⁹³ Naproti tomu Karel Hraše se domníval, že se táboři obou hradů zmocnili násilím, protože oba páni z Kunštátu se přiklonili k Pražanům.¹⁹⁴ Třetí a poslední možností je, že Jan Holec z Nemošic koupil Náchod za 1500 kop a Mikuláš Trčka z Lípy hrad Homoli za 1000 kop pražských grošů.¹⁹⁵ Ať je to tak nebo tak, hrad Homoli nejpozději získal Mikuláš Trčka při průchodu sirotčích vojsk roku 1428 a hejtmanem zde ustanovil Petra Poláka. Náchod drželi husité již po smrti Viktorina.¹⁹⁶

Dne 14. února 1427 uzavírá kladský hejtman Půta z Častolovic spolu se svým východočeským spojencem Janem Městeckým jednotu s představiteli slezského válečného spolku ve Střelíně. Střelínský spolek se chystal koordinovaně vpadnout do Čech společně s říšskými knížaty a vojsky IV, křížové výpravy po svatodušních svátcích, připadající na 8. a 9. června. Slezská účast byla zanesena do usnesení říšského sněmu ve Frankfurtu.¹⁹⁷ Tento vpád měl v plánované katolické ofenzivě omezit zejména manévrovací schopnosti sirotčího svazu. A usnadnit hlavním silám výpravy průchod do Čech. Střelínský spolek dokonce vypsál zvláštní válečnou daň, která vybírala poměrně velké finanční prostředky: 4 pražské groše z každého dvora, 1 zlatý od každého svobodného atd. Půta zařídil, aby se alespoň část požadavků splnila i v Kladsku. Požadavky byly následující: čtyři měšťané měli vyzbrojit a vystrojit pátého, každý desátý se měl dostavit s vozem plný zbraní a proviantem na 12 týdnů.¹⁹⁸

V dubnu 1427 byl kníže Korybut vyhnán z Prahy při převratu provedeném radikálními stoupenci Jakoubka ze Stříbra a jeho žáka Jana Rokycany.¹⁹⁹ Tento převrat přivedl některé další šlechtice do katolického tábora, neboť se obávali radikálních táboritů a sirotků více než samotných katolíků.

---

¹⁹³ ČORNEJ, P. *Velké dějiny země Koruny české V*. Praha - Litomyšl, 2000, s. 502. Není úplně jasné, proč by táboři měli světit poslední kališnické opevněné město i s hradem Mikuláši Trčkovi z Lípy, který byl na jejich mínění „vlahý“ kališník. Pro nedostatek pramenů nelze tuto událost úplně vysvětlit. Více k tomu ŠMAHEL, F. *Husitská revoluce III*. Praha, 1996, s. 383, pozn. 393.

¹⁹⁴ HRAŠE, K. *Dějiny Náchoda I*. Náchod, 1895, s. 105. Další možností je, že se Mikuláš Trčka z Lípy zmocnil hradu Homole při průchodu tábořských vojsk roku 1428. Prameny k hradu Homole shrnul ALBERT, F. *Die Geschichte der Herrschaft Hummel und ihrer Nachbargebiete, I. (Die Herrschaft Hummel bis zum Jahre 1477)*, Glatz, 1932, s. 158 – 159. Na problém záměny se stejnojmenným hradem Homolí blízko Teplice nad Metují upozornil August Sedláček in: SEDLÁČEK, A. *Hrady, zámky a tvrze Království českého V*. Praha, 1995 s. 55 – 56.

¹⁹⁵ ŠMAHEL, F. *Husitská revoluce III*. Praha, 1996, s. 203; BECKOVSKÝ, J., F. *Poselkyně Starých Příběhův Českých Aneb Kronyka Česka Od prvnjho do nyněgssý Země Čes, Praha, 1700, str. 733*. Autor zde uvádí, že nákup Náchoda byl proveden za „půl druhého tisíce kop Míšenských; a Mikuláš Trčka za tisíc kop Míšenských koupil.“

¹⁹⁶ HLADKÝ, L. *Město na husitské straně (1412 – 1437)*. Náchod. Praha, 2004, s. 46.

¹⁹⁷ UB I, s. 485 – 486, č. 426.

¹⁹⁸ UB I, s. 492 – 493, č. 430.

¹⁹⁹ ČORNEJ, P. *Tajemství českých kronik*. Praha-Litomyšl, 2003, s. 216.

V červenci 1427 hlavní vojska IV. křížové výpravy vstoupila do západních Čech. Slezané za pomoci Hynka Krušiny z Lichtenburka prošli pod hradem Žacléř, který bránil jeho bratr Jan Krušina z Lichtenburka. Hynek měl bratra přesvědčit, aby za úplatu vydal hrad. A neúspěšně slezské oddíly se pokusily dobýt Dvůr Králové.²⁰⁰ Další proud slezského vojska táhl pod vedením Půty z Častolovic z Kladska k Náchodu, kde 13. srpna nachystali Slezané léčku Janu Čapkovi ze Sán. Při nečekaném protiútoků záloh byli husité rozprášeni a bylo vypáleno náchodské předměstí a povražděn každý, kdo nestihl včas utéct za hradby. Nebyli ušetřeni ani nemocní ve špitále.²⁰¹ Katolíci nakrátko Náchod oblehli.²⁰² O výsledku kruciáty bylo rozhodnuto u Tachova. Slezané se poté vrátili zpátky. Jelikož Jan Čapek ze Sán bránil Náchod, tak byl již před slezským tažením pevně v husitských rukou.

Půta z Častolovic, Ota z Bergova a Hynek Krušina z Lichtenburka poslali své ozbrojence, aby pomohli provést pravcový převrat v Praze. Dne 6. září 1427 se uskutečnil pokus Hynka z Kolštejna a Jana Smiřického. Podle některých pramenů vjelo na 600 jezdců do města, kde byli již očekáváni. Část jezdců byla pobita a zbytek zajat.²⁰³ Výše zmínění katoličtí páni správně předpokládali, že pokud by se převrat povedl, tak husitští obyvatelé Prahy by se proti nim mohli vzbouřit a jejich přítomnost by budila nepokoje. K jejich štěstí se neúspěšného převratu neúčastnili. Nevíme, jestli se Hynek starší z Adršpachu také účastní přepadu, ale je toto je poslední rok, kdy máme doloženo držení Adršpachu ve své moci.²⁰⁴ Půta se zprávu o neúspěchu dozvěděl za pevnými hradbami Kolína. Ve městě dále neotálel a vydal se do Kladska, kde se staral o zesílení obrany. Předpokládal, že husité se obrátí směrem ke Slezsku a mohli by jít přes Kladsko.

2.1.2 Vpády do Slezska

Na jaře 1428 táborité a sirotci podnikají mohutný výpad do Slezska. Přes Opavsko přitáhlo tábořsko-sirotčí vojsko před Nisu, kde se vedla jediná významnější bitva. Na žádost Konráda Olešnického řídil obranu Nisy Půta z Častolovic. Slezané zaútočili na polní obce, ale po prvním útoku nastala panika a vojáci utíkali do blízkého města. Husité se nezdržovali dobýváním dobře zásobené pevnosti a zamířili do okolních knížectví, kde vzbuzovali děs a

---

²⁰⁰ BARTOŠ, F., M. (ed.) *Zápisky v breviáři kněze Antocha z Přelouče*. Praha, 1934, s. 100.

²⁰¹ ŠIMEK, F. ed. *Staré letopisy české z vratislavského rukopisu*. (dále SLČ – VR) Praha, 1937, s. 54; *Starý kolegiát Pražský* píše, že se bitva odehrála už v sobotu 9. srpna in: HÖFLER, K. *Fontes rerum Austriacarum. Briefe und Abtheilung. Scriptorum. II. Band. Geschichtschreiber der husitischen Bewegung in Böhmen*. (dále FRA) Theil I. Wein, 1856, s. 89.

²⁰² UB I, s. 527, č. 457.

²⁰³ *Breviář kněze Antocha z Přelouče*, s. 107; CHOC, P. *Boje o Prahu za feudalismu*. Praha, 1957, s. 338.

²⁰⁴ SEDLÁČEK, A. *Hrady, zámky a tvrze Království českého V*, Praha, 1995, s. 172.

paniku. Jan Minsterberský zachránil své knížectví velkým výkupným.²⁰⁵ „*Pádem Falkenberku potvrdili husité svoji pověst neporazitelných bojovníků. Dne 26. března stanuli před pevností Břeh. Toto město bylo nejlépe opevněno z celého Slezska. Husité způsobili u Slezanů takovou hrůzu, že se jim město vydalo bez boje.*“²⁰⁶ Táboři se po cestě usazují na Adršpachu, Skalách a Vízmburku.²⁰⁷ Možná, že už v této době táboři svěřili Adršpach Janu Krušinovi z Lichtenburka.

Půta zabezpečil Nisu a urychleně se vydal do Kladska. Husité povolali do Slezska posily a ty šly dvěma proudy přes Náchod a Mladkovské sedlo. Sirotci se pokusili dobýt Kladskou Bystřici, pokus jim nevyšel, tak pokračovali k sídelnímu městu Kladsku, kde se spojili všechny oddíly v armádu.²⁰⁸ Na obranu Kladska již dříve Půta najal žoldnéře pod vedením Mikuláše Mosche a zajistil bojové družiny českých pánů Mikuláše z Donína, Jana ze Sloupného a bratrů Aleše a Jana z Rýzmburka.²⁰⁹ Půta nechal strhnout augustiniánské budovy před městem, aby nemohli být využity jako předsunutá opevnění.²¹⁰ Husité nakonec na město jen stříleli z praků a děl. Potom vyplenili okolí a vypálili cisterciácký klášter v Kamenci a dobyli Frankenštejn, druhé největší město pod Půtovou vládou.²¹¹ Sirotci poté táhli s tábory Slezskem a při zpáteční cestě si opět vybrali Kladsko, kde vydrancovali řadu vsí. Celkově slezské tažení přineslo velkou kořist a vzbudilo pozdvižení a strach v zahraničí. I Půta z Častolovic se snažil ze své pověsti úspěšného ochránce katolíků získat co nejvíce. Projevilo se to zejména v možnostech získat další úvěry.

Nebyl to jediný útok radikálů směrem na sever. Táboři v květnu 1428 vtrhli do Dolního Slezska a po cestě vypálili hrad Rychleby a dobyli hrad Sobotku, který byl strategicky důležitý bod v Dolním Slezsku. Velitel útoku na hrad Jan Kolda ze Žampachu podnikl samostatný výpad s 200 jezdci a 40 trabanty. Hrad byl přímým královským majetkem a neměl silnou posádku. Kolda hrad dobyl a stal se i velitelem hradní posádky. Odtud podnikal výpady až k slezské metropoli Vratislavi.²¹² Sobotku Kolda udržel do 7. července,

---

²⁰⁵ FRB V, s. 598.

²⁰⁶ ŠANDERA, M. *Dějiny Kladska od zástavy Janu II. Opavsko-Ratibořskému po vznik hrabství*. Sborník 550 let Hrabství kladského. Trutnov, 2009, s. 85.

²⁰⁷ SEDLÁČEK, A. *Hrady, zámky a tvrze Království českého V*, Praha, 1995, s. 172 Odtud útočili např. roku 1430 in: PALACKÝ, F. ed. *Urkundliche Beiträge zur Geschichte des Hussitenkrieges von Jahre 1419 – 1436 vol. II. (dále jen UB II)*, Prague, 1873, s. 180, č. 718.

²⁰⁸ VOLKMER, J. *Geschichte der Stadt Habelschwerdt in der Grafschaft Glatz*. Habelschwerdt, 1897, s. 6.

²⁰⁹ TICHÝ, J. *Kladsko v historii českého státu*. Praha, 1947, s. 21.

²¹⁰ GLADKIEWICZ, R. a kol. *Kłodzko - Dzieje miasta*. Kłodzko, 1998, s. 49.

²¹¹ GRÜNHAGEN, C. *Hussitenkämpfe der Schlesier 1420 – 1435*. Breslau, 1872, s. 144.

²¹² SLČ – Vrat., s. 55.

kdy ho Vratislavští a Svídníční oblehli.²¹³ Posádka vyjednala svobodný odchod až na hranice Čech.²¹⁴ Kolda později sehraje důležitou roli na náchodském panství a přepadení a dobytí Sobotky není jeho ojedinělá akce.

Na konci listopadu vyrazila sirotčí výprava pro potraviny do Horní Lužice, které potřebovala pro vojska obléhající hrad Lichtenburk. Nezdar této výpravy přiměl sirotky táhnout pro spíž jinam a vybrali si Kladsko. Hejtman Královec sebral posily v Hradci Králové. O síle vojska psal Albrecht z Koldic do Zohřelce, že husitů je 8 000 s 500 vozy.²¹⁵ „*Slezské zdroje odhadují sílu vojska na 5 000 mužů.*“²¹⁶ Po téměř dva týdny nenarazili na odpor, protože vpád v tomto ročním období obránce naprosto překvapil. Sirotci si u vsi Szalejówa²¹⁷ postavili hlavní tábor a odkud vyráželi kořistit. Půta začal psát z Kladska výzvy o posily. Po pár dnech se vypravil osobně do Minsternberka a žádal vévodu Jana o pomoc. Do nevelkého knížectví dorazili oddíly ze Svídnicka pod vedením Těmy z Koldic. Biskup Konrád poslal na pomoc svou hotovost a oddíl žoldnéřů v čele s vrchním hejtmánem Lorenzou z Rorau. Do čela spojených oddílů se postavil sám minsternberský kníže Jan a zamířil do Kladska.²¹⁸ V samotném Kladsku panovala obava z husitského obležení, ale nebezpečí nehrozilo zvenčí nýbrž zevnitř. Kladští tovaryši se smluvili, že pokud bude město obleženo, tak husitům otevřou jednu z bran. Půta z Častolovic si v celém Kladsku vybudoval informační síť, stejně jako na počátku válek vybudoval informační síť ve východních Čechách. Tovaryši si od sirotků slibovali lepší poměry ve městě. Když se o jejich počínání dozvěděl Půta, tak zasáhl s neobyčejnou tvrdostí. Do města na Půtovu žádost přišel svídnický kat a po dva týdny probíhali v mučírně výslechy. Počet zadržených byl větší než 40, následně se konala hromadná poprava. Sirotci se ani nepokusili město oblehnout.²¹⁹

Dne 27. prosince 1428 se strhla bitva u vsi Altwilmsdorf.²²⁰ Slezané byli poraženi. Padl i vévoda Jan Minsternberský. Kladsko poskytlo ochranu prchajícím Slezanům, Půta

---

²¹³ SRS XII, s. 48.

²¹⁴ GRÜNHAGEN, C. *Geschichtsquellen der Husitenkriege*. Braslau, 1871, s. 160.

²¹⁵ UB II, s. 13, č. 567.

²¹⁶ ŠANDERA, M. *Dějiny Kladska od zástavy Janu II. Opavsko-Ratibořskému po vznik hrabství*. Sborník 550 let Hrabství kladského. Trutnov, 2009, s. 87.

²¹⁷ Schwedeldorf

²¹⁸ LINCKE, U. *Die Einfälle der Hussiten in die Grafschaft Glatz und das Gefecht am Roten Berge*. Die Hussitennot im Glatzer Lande. Herausgegeben von Franz Albert. Glatz, 1928, s. 38. V této studii je shrnuta Půtova aktivita. Autor vychází z pramenů, které byly bohužel zničeny za druhé světové války.

²¹⁹ UB II, s. 13, č. 567.

²²⁰ Používám zde německého jména, protože se německé jméno používá mnohem častěji než český ekvivalent Stará Jesenice.

z Častolovic se zřejmě bitvy neúčastnil.²²¹ Původně hejtman Královec nezamýšlel postupovat hlouběji do Slezska, ale využil jedinečné příležitosti a sirotci obešli Kladsko. Vyrabovali Frankenštejn a vtrhli do Minsternberska, které se nebylo schopno bránit. V sídelním městě zanechali posádku. Husité na Slezany působili děsivým dojmem. Důkazem toho je list papeže Martina V. opatu cisterciáckého kláštera v Kamenci. List je mimo jiné dokladem toho, že Půta z Častolovic byl znám papežské kurii.²²² Slezané na porážku reagovali uzavřením obraného spolku 23. ledna 1429 s Horní Lužicí i říšskými knížaty Fridrichem Saským a Fridrichem lantkrabím durynským a markrabstvím míšeňským.²²³ Než se spolek vzmohl k nějaké akci, tak sirotci zamířili zpět. Cestou opět vyrabovali a tentokrát i vypálili Frankenštejn a prolomili obranu Kladské Bystřice. Obyvatelstvu se povedlo uhájit jen opevněnou rychtu poblíž vodní brány.²²⁴ Sirotci se vrátili s bohatou kořistí zpět.²²⁵

Hynek Krušina z Lichtenburka v březnu 1429 podniká výpad proti Hradci Králové. Využil nepřítomnosti polního vojska a jeho oddíly vyloupili předměstí a okolí. Nepřipravená městská posádka nebyla schopná se účinně bránit. Při zpáteční cestě byly vozy s kořistí pomalé. Hradečtí se svými spojenci Mikulášem Trčkou z Lípy a Jankem Holcem na Náchodě dostihli Krušinovy oddíly a porazili je. Zajatého kněze Tupce poté na náměstí v Hradci upálili.²²⁶

O dalším osudu Minsternberska se rozhodlo v uherském Prešpurku. Král Zikmund zde poskytl v dubnu slyšení husitům. Setkal se s ním vůdce táborských polních vojsk Prokop Holý. Do Prešpurku se sjeli i významní katoličtí šlechtici z Čech. Jen samotná cesta byla velmi nákladná, takže se jí účastnili pouze ti, kteří od panovníka očekávali přínos pro svoji situaci. Půta z Častolovic za své věrné služby a finanční pomoc panovníkovi zde 13. srpna 1429 obdržel Minsternbersko jako královskou zástavu ve výši 6 000 kop pražských grošů.²²⁷ Dále mu Zikmund zastavil hrad Potštejn i s příslušenstvím v celkové výši 3 000 kop

---

²²¹ Slezská šlechta čelně zaútočila na vozovou hradbu. Sirotci zahájili palbu z děl a obrátili útočníky na útěk a zároveň vyrazili je pronásledovat. V nastalé řeži bylo zabito na 700 slezských vojáků. GRÜNHAGEN, C. *Husitenkämpfe der Slesier 1420 – 1435*. Breslau, 1872, s. 161 – 164.

²²² GRÜNHAGEN, C. *Geschichtsquellen der Husitenkriege*. Braslau, 1871, s. 87.

²²³ tamtéž s. 79, č. 110.

²²⁴ VOLKMER, F. *Aus der Habelschwerdter Stadtgeschichte*. Glatzer Heimatsblätter 8, 1937, seš. 4, s. 7.

²²⁵ Autor Poselkyně starých příběhů Beckovský barvitě popisuje události vojenských akcí táborského a sirotčího svazu ve Slezsku. Události poskládal, tak že nejdříve proběhl husitský útok do Slezska, následně porážka slezských vojsk u Altwilmsdorfu, poté obležení Náchoda, příchod hradeckých posil a následná jejich porážka vše klade do roku 1427. In: BECKOVSKÝ, J., F. *Poselkyně Starých Příběhův Českých Aneb Kronyka Česka Od prvnjho do nyněgssý Země Čes, Praha, 1700, str. 728.*

²²⁶ FRB VII, s. 33; SLČ, s. 79

²²⁷ ALTMANN, W. *Regesta imperii XI, T. II.* (dále RI XI) Innsbruck, 1896, s. 95, č. 7 374; HAAS, A. *Archív české koruny V* (dále AČK V), Praha, 1947, s. 206, č. 333, s. 208 – 209, č. 337.

pražských grošů, přestože pevnost měla připadnout bavorským vévodům.²²⁸ A ještě Půta získal Albrechtice v hodnotě 4 000 kop grošů.²²⁹ A o týden později panovník ještě uznal, že je kladskému velmoži dlužen 5 000 uherských zlatých, na které vydal dlužní úpis ve dvou stanovených splátkách.²³⁰ Půta získal majetky v celkové výši 15 000 kop pražských grošů. S Půtou z Častolovic se dostavil k panovníkovi také Jan Městecký, oba připojili své pečeti k Zikmundovu rozhodnutí mezi bavorskými vévody Ludvíkem a Arnoštem.²³¹ Je velký předpoklad, že Jan Městecký také obdržel od panovníka nějaké zboží za své služby.

V Čechách se pro Jana Městského situace nevyvíjela dobře. Především sirotci již od jara 1429 zvyšovali tlak na jeho pozici. Pevnému Lichtenburku v důsledku dlouhého obléhání hrozil pád. Purkrabí Liška měl k dispozici početnou posádku, ale zásoby potravin se neúměrně tenčily. Opočenská strana nedokázala využít březnového útoku Hynka Krušiny proti Hradci. Král Zikmund sice svolal vojsko do Trnavy na 29. září 1429, aby pomohl obleženým hradům v povodí Orlice, ale pro nezáměr v říši a obavy z husitského vpádu do Uher se nakonec do Čech nevypravil.²³² Táboři vracející se z dalšího nájezdu ve Slezsku, oblehli Městeckého hrad Landšperk. Posádka přistoupila na jednání o volném odchodu 17. září 1429.²³³ Dalším hradem, o který Jan Městecký přišel, byl hrad Žampach. Na hradě byla smíšená posádka a bývalá čeleď Jana z Potštejna slíbila někdy roku 1427 věrnost Janu Městeckému. Ten znal část posádky z bojů proti Janu Lacembokovi, jenže další členové posádky se rozhodli navrátit k původnímu majiteli hradu. Sirotci to uvítali a vyslali početný oddíl, který pomohl navrátit Janovi z Potštejna jeho hrad.²³⁴ A nakonec po svatém Martinu 1429 kapitulovala posádka hradu Lichtenburk. Obléhatelům přišli na pomoc posily a donesli s sebou zásoby. Purkrabí Liška se rozhodl pro kapitulaci za svobodný odchod i s veškerým majetkem.²³⁵ Husité umožnili posádkám volný odchod za dobrých podmínek. Možná se snažili dát najevo snahu k vyjednávání s katolickým šlechticem. Na druhou stranu to znamená rozpad Opočenské strany, protože Jan Městecký se nedočkal pomoci z královské strany, a tak byl nucen vyjednávat s husity po pádu Lichtenburka. Městecký přistoupil na stranu podobojí ve snaze zachránit svůj majetek. Vojensky byl zlomen, ale ekonomicky se ještě udržel.

---

²²⁸ AČ I, s. 534, č. 216.

²²⁹ AČ I, s. 534, č. 217.

²³⁰ AČ XV, s. 179, č. 80.

²³¹ RI XI, s. 86, č. 7255.

²³² List psal 10. srpna z Prešpurku braniborskému kurfiřtu. In: UB II, s. 53 – 55, č. 598.

²³³ FRB V, s. 595.

²³⁴ SLČ, s. 76, č. 180.

²³⁵ FRB V, s. 599.

Vlastnil celé město Dobrušku a hrad Frymburk. Ty získal po smrti svého strýce Jana.²³⁶ Městecký nezískal na straně husitů své postavení. Byl liknavím spojencem a umírá někdy před prosincem roku 1432, kdy jeho majetky získal Jiří z Dubé a Vizmburka.²³⁷ Rozpadem Opočenské strany roku 1429 nebyl dotčen Půta z Častolovic, a to zejména kvůli držení Kladska. Přesto ztrátám neunikl. Bylo mu týž rok vypáleno město Nová Ruda a požár byl tak velký, že roztavil kostelní zvony.²³⁸ Od počátku 30 let si Slezané stěžují, že z pohraničních hradů jsou přepadáváni a situaci se snaží řešit uzavíráním smluv. V roce 1430 proběhlo několik tábořských a sirotčích výprav do Slezska.²³⁹ Slezané na svoji obranu obsazují příhraniční hrad Žacléř, který střeží Libavské sedlo a ustanovují zde hejtmanem Kuntze Belera. Beler nám později podává zprávu z roku 1430 o dalším husitském tažení.²⁴⁰ Ačkoliv Půta z Častolovic držel Kladsko, tak se nestalo hrází proti husitům. Naopak husité kladské země využívali pro nerušený návrat s kořistí do Čech. Jen v první polovině roku 1430 prošli husité přes Kladsko třikrát. Na počátku května tudy hnali stáda dobytka.²⁴¹ Katolické síly měly úspěch ve vytačení sirotků z této oblasti. „*Vratislavským se po tvrdém boji podařilo dobýt 8. září 1430 zpět Minsterberk.*“²⁴²

Půta z Častolovic se vydal následujícího roku na říšský sněm do Norimberka. Orientuje na jednání v říši, protože ve východních Čechách není nikdo, kdo by si mohl dovolit zaútočit na husitské pozice, slezským knížatům se nedaří zabránit husitům v nájezdech na vlastní území. Svoji politikou chtěl Půta dosáhnout uceleného dominia, protože se stále nevzdával naděje, že bude mít syna. Svoji snahu zviditelnil již roku 1425, kdy způsob jeho vlády nad svěřenými statky se začal projevovat značnými investicemi v samotném Kladsku. Jeho snaha byla příznivě přijata u dvora, protože panovník chtěl mít v Kladsku oddaného služebníka. Dne 13. července 1431 zapsal Zikmund v 9600 kopách pražských grošů Půtovi hrad a město Kladsko, Kladskou Bystřici, Landek, Radkov, hrad a město Frankenštejn a statky cisterciáckého kláštera v Kamenci, samotný klášter byl zničen sirotčím pádem roku 1428.²⁴³ Panovník nezastavil Kladsko jako celý kraj. To znamenalo, že vůči kladským manům vystupoval jako nejvyšší králův správce a nikoliv jako jejich leník. K tomu došlo až v roce

---

²³⁶ ŠANDERA, M.: *Zikmundovi věrní*, České Budějovice, 2005, s. 112.

²³⁷ HAAS, A. *Privilegia nekrálovských měst českých z let 1232-1452*. Praha, 1954, s. 351, č. 244.

²³⁸ KÖGLER, J. *Die Chroniken der Grafschaft Glatz I*. Modotual, 1992, s. 167.

²³⁹ SLČ, s. 80, č. 186.

²⁴⁰ UB II, s. 180, č. 718.

²⁴¹ GRÜNHAGEN, C. *Husitenkämpfe der Schlesier 1420 – 1435*. Breslau, 1872, s. 183 – 188.

²⁴² ŠANDERA, M. *Dějiny Kladska od zástavy Janu II. Opavsko-Ratibořskému po vznik hrabství*. in: *Sborník 550 let Hrabství kladského*. Trutnov, 2009, s. 89.

²⁴³ AČ I, s. 533, č. 211; PALACKÝ, F. *Archiv český V*. (dále AČ V) Praha, 1862, s. 209, č. 337; AČ XV, s. 179 – 180, č. 81; AČ V, s. 208 – 209, č. 337; GGG, s. 158.

1434 zvláštním výnosem císaře.²⁴⁴ Půta se stal po Oldřichovi z Rožmberka druhým nejbohatším šlechticem v Čechách, jeho majetky činili hodnotu 27 600 kop pražských grošů.²⁴⁵

Ještě se vrátím do hradeckého kraje. Na východě Čech mají iniciativu husité ve svých rukou, proto od roku 1429 stále více pronikají do vedlejších zemí Koruny české a na významných strategických bodech umisťují své posádky. Dne 23. dubna dobývají táboři hrad a město Němčí, kde umisťují posádku 600 jezdců a 400 pěších pod vedením Bedřicha ze Strážnice.²⁴⁶ Další obdobné posádky byly umístěny v Otmuchově a Klučborku. Hlavním cíl husitů byl strategicko-mocenský: dobýt či smluvně si zavázat celou zem a především knížata. „*Nedá se hovořit, že by v této době šlo o vývoz husitských myšlenek širším venkovským vrstvám.*“²⁴⁷ Katoličtí páni nejsou v dané situaci schopni účinně čelit tlaku.

Celkově husitské myšlenky po zpusťošivých vpádech nenacházeli pochopení mezi selským lidem. Jsou známy jen ojedinělé případy z Kladska o přestupu k husitství. Několik kanovníků augustiniánů bylo obviněno, že uprchli k husitům při krátkém obležení Kladska roku 1428. A téhož roku uprchl probošt Jan Treutwein z Krosnowic k hejtmanovi Petr Polákovi na Homoli.²⁴⁸ Další případy nejsou známy.

Půta z Častolovic se mohl spolehnout na kladské obyvatelstvo, které mu bylo věrné. Sám nedisponoval takovou vojenskou silou, aby mohl zaútočit na husitské statky v hradeckém kraji a přestát případný protiútok. Nezbylo mu než se hledat vojenskou oporu ve Slezsku. Zde též nikdo neměl dostatek sil. V Broumově sice byla umístěna silná katolická posádka, ale nebyla schopna vážněji ohrozit okolní kališnické pány. Dlouhá a nákladná válka vedla k postupné ochotě jednat o příměří mezi jednotlivými šlechtici, to ale nebránilo celkovým uskupením katolíků a kališníků se stále napadat. Tak bylo například roku 1432 uzavřeno příměří mezi Slezany a Matějem Salavou z Lípy a jeho mladším bratrem Janem.²⁴⁹ Dohoda zahrnovala i posádky ve Slezsku. „*Uzavřená dohoda mezi tábory a Slezany však kvůli odporu samotných husitských posádek nebyla realizována.*“²⁵⁰ Tudíž dohoda platila jen s bratry Salavovými. V Čechách se situace postupně uklidňovala, zejména kvůli vyčerpání

---

²⁴⁴ FELCMAN, O. a kol.: *Kladsko. Dějiny regionu*, Hradec Králové, 2012, s. 107

²⁴⁵ ŠANDERA, M. *Půta z Častolovic – integrující činitel česko(kladsko)-slezského pohraničí*. Korunní země v dějinách českého státu I. Praha, 2003, s. 286.

²⁴⁶ GRÜNHAGEN, C. *Husitenkämpfe der Schlesier 1420 – 1435*. Breslau, 1872, s. 162.

²⁴⁷ JUROK, J. *Husitské organizační struktury v Lužicích a ve Slezsku*. Časopis slezského zemského muzea série B, ročník 45, číslo 2, Opava 1996, s. 104.

²⁴⁸ DZIEWULSKI, W. *Spoleczeństwo śląskie a Husyci*. *Odrodzenie i Reformacja w Polsce*, V, 1960, s. 40.

²⁴⁹ UB II., s. 314 – 317, č. 826

²⁵⁰ ŠANDERA, M. *Dějiny Kladska od zástavy Janu II. Opavsko-Ratibořskému po vznik hrabství*. in: *Sborník 550 let Hrabství kladského*. Trutnov, 2009, s. 91.

katolických sil. Arnošt z Kácova seděním na Rýzmburku se postupem času stal ze zapáleného bojovníka velmi vlahým katolíkem. Dne 12. prosince jako svědek přidává pečeť k privilegiím města Dobrušky, čímž musel vycházet v dobrém s Jiřím z Vízmburka, který měl ve městě majetky.²⁵¹

Slezané škodili husitským posádkám tím, že jim přerušovali zásobování. Dne 6. června 1432 přepadla posádka z Nisy spolu s vratislavskou pomocí zásobovací konvoj v Kladsku, který vezl zásoby táborům do Němčí. Husitská jízda zatlačila útočníky do Střelína. Po příchodu pěchoty 16. června město husité dobyli a zmocnili se mnoha koní, zásob i zajatců. Pak pokračovali v plenění okolí Vratislavi. Při návratu přes Odru narazili u Stěnavy na silně opevněný most. Hejtmané Jan Čapek ze Sán a Otík z Lozy vydali 26. června pětidenní glejt k úmluvám o příměří opolskému knížeti Bernardovi, olešnickému Konrádovi Bílému, poslům z Vratislavi, Svídnice a Javoru.²⁵² Než jednání započalo, tak husitská vojska nepozorovaně přebrodila Odru. Pokračovala v plenění okolí a podařilo se jim dobýt Olešnici. To vedlo slezské stavy k větší ochotě uzavřít příměří s husity na 2 roky za 1600 kop pražských grošů.²⁵³ Tak se malé vítězství Slezanů změnilo v jejich porážku. Husité částečně vyřešili tíživou hospodářskou situaci ve svých základnách. Do příměří byli zahrnuti i šlechtici podnikající výpady do Slezska „z českého pohraničí Jiří z Vízmburka, Jan Krušina z Hostinného, Jan a jeho bratr Matěj Salava na Skalách, Janek Holý na Náchodě a Mikuláš Trčka z Lípy na Homoli.“²⁵⁴ Tak víme, kdo na česko-kladském pomezí podnikal nájezdy do Slezska. Nejpozději od začátku prosince 1432 se majitelem Náchoda stává Jan Baštín z Porostlé.²⁵⁵ Purkrabím ustanovil Petra z Přiečna.²⁵⁶

Slezané, zejména ti šlechtici, kteří měli v blízkosti svých panství umístěny husitské posádky či je často napadali husité přímo z Čech, situaci řešili pomocí mírových smluv přímo s konkrétními šlechtici a hejtmany. Zachovala se nám rozšiřující smlouva o míru z 1. srpna 1433, která navazuje na předchozí smlouvu, kde katolíci Jan z Chotěmnic na Fürstensteině a Heřman na Kunradswaldau nabízejí smlouvu o pokoj na jeden rok pod pokutou 1000 kop grošů husitu Janu z Lichtemburka na Hostinném a Adršpachu. Rozsudí smlouvy Půta

---

²⁵¹ HAAS, A. *Privilegia nekrálovských měst českých z let 1232-1452*. Praha, 1954, s. 351, č. 244

²⁵² UB II, s. 289 - 290, č. 808

²⁵³ ŠMAHEL, *Husitská revoluce III*. Praha, 1996, s. 254

²⁵⁴ BARTOŠ, F., M. *České dějiny II. Vláda bratrstev a její pád 1426 – 1437*. Praha, 1966, s. 115.

²⁵⁵ SOKA Náchod, AM Náchod, inv. č. 2; HLADKÝ, L. *Poděbradská větev pánů z Kunštátu a východní Čechy. 550 let hrabství Kladského*. Trutnov, 2009, s. 123.

²⁵⁶ LUDVÍK, J., M. *Památky hradu, města a panství Náchoda i vlastníkův jeho*. Hradec Králové, 1857, s. 64.

z Častolovic, opat Broumova Heřman, Hanoš Libentál, Hanoš Schoff z Kynastu.²⁵⁷ Tento smluvní systém byl pouze krátkodobí a lokální, neřešil příčiny problémů.

V Kladsku vznikl spor mezi místními augustiniány a manskou šlechtou o povinnosti poddaných pracovat na klášterních statcích. Augustiniáni se obrátili přímo na krále, aby spor rozsoudil, když od Půty se nedočkali očekávané podpory.²⁵⁸ Dne 4. března 1433 nařídil Zikmund listem ze Sieny Půtovi, aby chránil zájmy kláštera před many.²⁵⁹ Kladská šlechta se u zemského hejtmána sešla a protestovala proti zásahům do svých práv. „*Kladská manská šlechta se rozhodla využít častých průchodů husitských vojsk ve svůj prospěch a požadavky vůči augustiniánům si vynucovala silou s prohlášením, že klášterním poddaným a statkům vlastně poskytuje tzv. ochranu před kacíři, sáhla tedy k praktice hojně využívané feudáli i v Čechách.*“²⁶⁰

Kladská země se všemi svými stavy pod vedením Půty z Častolovic společně s městem Broumovem, jako jediní signatáři z českého území, přistoupily ke slezskému landfrýdu uzavřenému 21. září 1433. Společným hejtmanem landfrýdu se stal vratislavský biskup Konrád Olešnický. Landfrýd po organizační stránce disponoval ústředním soudem.²⁶¹ Prvořadým cílem katolických pánů bylo se zbavit tábořských základen ve Slezsku. Katoličtí páni věděli, že dobývání dobře opevněných a zásobených základen, by si vyžádalo hodně času, materiálu a životů. Proto šlechtici dali přednost vyjednávání o vykoupení husitských opěrných bodů. Mikuláš Trčka z Lípy vystupoval jako prostředník pro jednání slezských stavů s tábory. Společně s Janem Holcem z Nemošic seděním na Náchodě vystavují glejty pro bezpečnost Slezanů na jednání v Litomyšli, které byly vystaveny 30. září 1433.²⁶² Následná jednání přinesla dohodu.

O tom, že materiální situace nebyla dostatečná v celých Čechách a k vojenskému řešení nebylo daleko, svědčí i přepadení Chocně. „*Téhož léta v dni o Vánoci [25. prosince]*

---

²⁵⁷ SOKA Náchod, AM Broumov, inv. č. 24. Dostupné online: http://vychodoceskearchivy.cz/ebadatelna/zobrazeni-publikace-nachod/?adresar=CZ_225103010_953_p24&nadpis=Jan+z+Chot%C4%9Bmic+a+He%C5%99man+Ceteric+na+Kunradswalde+nab%C3%ADzej%C3%AD+smlouvu+o+pokoji,%201433&strana=1 dne 1. dubna 2017.

²⁵⁸ MROZOWICZ, W., *Cronica monasterii canonicorum regularium (s. Augustini) in Glatz. Wratislaviae*, 2003, s. 37 – 40, s. 44 – 52.

²⁵⁹ RI XI, s. 231, č. 9385.

²⁶⁰ ŠANDERA, M. *Dějiny Kladska od zástavy Janu II. Opavsko-Ratibořskému po vznik hrabství*. in: Sborník 550 let Hrabství kladského. Trutnov, 2009, s. 85

²⁶¹ FELCMAN, O., HLADKÝ, L., ŠŮLA, J. *Právní postavení Kladska v českém státě až do roku 1742 I*, Kladský sborník, sv. 2, 1998, s. 24.

²⁶² GRÜNHAGEN, C. *Geschichtsquellen der Husitenkriege*. Braslau, 1871, s. s. 133, č. 192; AČ VI, s. 429, č. 32. Zde se jako datum vystavení glejtu uvádí 20. 9. 1433.

*Kolda, pan Hlaváč, Salava, Trčka, Janek Holec přitáhli k Chocni a oni se jim zastaví a oni ukrutníci udeří na ně i přemohú je, i ztepú Chocenských na 70 a město Chocen vyberú.*²⁶³

Dne 14. ledna 1434 koupil broumovský opat Heřman od Šimona a Beneše z Týniště v broumovském podměstí lázeň. K listu o prodeji připojil svou pečeť i Matěj Salava z Lípy.²⁶⁴ Připojení pečetě husitského hejtmana svědčí o uklidnění poměrů v oblasti. To, ale neznamená, že by situace byla ideální. Opat Heřman musel zasáhnout proti svým poddaným v Polici, kteří se drželi kališnické víry. Svoji bezpečnost opírali zejména o blízké husitské pány na Adršpachu, Skalách a Náchodě.²⁶⁵

Po bitvě u Lipan nastávají v celém království velké změny a zmatky. Naskytla se příležitost k přesunům majetků k právoplatným majitelům nebo k zapsání získaného majetku do zemských desk. Někteří šlechtici se drželi svých ideálů dále, jiní prahli po pozemských statcích.

Půta z Častolovic se věnoval diplomatické kariéře. Snažil se držet v blízkosti panovníka, jednal na sněmu v Norimberku, účastnil se rozhovorů se zástupci basilejského koncilu i jednání na „Chebském soudci“.²⁶⁶ Zajišťoval glejty pro husitské poselstvo do Basileje. Prokop Holý chtěl Půtu osobně na své cestě do Basileje, ale nakonec se podařilo Půtovi se z této cesty vyvléknout. Po lipanské bitvě se Půta aktivně účastní nástupu Zimunda na český trůn. Vyjednával s vítězi u Lipan. Patřil společně s Arnoštem z Vlašimi k císařovým vyslancům na svatojánském sněmu pořádaném českými stavy od 24. června 1434 v Praze.²⁶⁷ Půtův vzestup vyvrcholil na říšském sjezdu v Řezně. Dne 30. září obdržel Minsterbersko dědičně v mužské linii.²⁶⁸ Dále se Půta, stále bez mužského potomka, snažil zajistit pro své dědičky rozsáhlé dominium. Pokud by zemřel bez mužského potomka, tak Minsterberk měl připadnout jako odúmrtí králi, ale jeho dcery měly zachováno zástavní právo v hodnotě 6000 kop grošů. Ještě téhož dne Půta poslal císaři listinu, ve které se uvoluje tohoto zástavního práva vzdát oplátkou za hotovost.²⁶⁹ Také obdržel plnou kontrolu nad Kladskem a Frankenštejnem, když císař přikázal místním manům složit hold Půtovi jakožto zástavnímu držiteli.²⁷⁰ Půta si nechal potvrdit starší výsadu razit vlastní mince, a dokonce mohl změnit

---

²⁶³ SLČ 2, s. 87, č. 211.

²⁶⁴ TOMEK, W., W. *Příběhy kláštera a města Police nad Metují*. Praha, 1881, s. 44.

²⁶⁵ DOBNER, G. *Monumenta historica Boemiae nusquam antehac edita VI.* (dále MHB VI.) Praga, 1785, s. 476.

²⁶⁶ RI XI, s. 161, č. 8388.

²⁶⁷ ŠANDERA, M. *Půta z Častolovic – integrující činitel česko(kladsko)-slezského pohraničí*. Korunní země v dějinách českého státu I. Praha, 2003, s. 287.

²⁶⁸ UB II, s. 419 – 421, č. 916.

²⁶⁹ AČ VI, s. 431, č. 35; AČK V, s. 214, č. 345.

²⁷⁰ ZR, s. 182, č. 1312;

jejich podobu.²⁷¹ Když se Půta vrátil do Kladska v prosinci 1434, tak zde jmenoval hejtmanem Markvarta z Mezilesí.²⁷² Frankenštejnsko svěřil Mikuláši z Omnice.²⁷³ Poté zamířil k císařovu dvoru. Chtěl se osobně účastnit Zikmundova návratu na český trůn. Avšak jeho oslnivá kariéra se blížila ke konci. V květnu 1435 byl Půtův poslední diplomatický počín: jednání s tábořským hejtmanem Bedřichem ze Strážnice, jenž byl jeho dřívějším protivníkem ve Slezsku. Půta z Častolovic zemřel předčasně v Prešpurku na konci května 1435. Rod pánů z Častolovic vymřel po meči. Půtovy ostatky jsou stále uloženy v prešpurském chrámu sv. Martina.²⁷⁴

2.1.3 Směřování po bitvě u Lipan

V Broumově se stal incident, kdy Jan Krušina z Lichtenburka mladší bratr Hynka Krušiny byl zabit před 11. listopadem 1434 po hádce s broumovským měšťanem. Pán na Adršpachu zemřel bezdětný ve věku kolem 35 let.²⁷⁵ Hynek Krušina nevyžadoval pomstu. Ale spojenci Jana Krušiny vyplenili klášterní zboží.²⁷⁶ Na česko-kladském pomezí byl relativně klid. Slezané čekali, až se císař navrátí do Prahy, a jak velkoryse budou odměněni za své služby.

Po Půtovi z Častolovic se ujali poručnictví nad dcerami a správou zboží Anna z Koldic, její bratr Těma, panošové Pavlík z Chotěčic a Jan z Tožice. Majetek byl ohromný hrady: Albrechtice, Častolovice, Nový hrad, Potštejn, Rychmberek a Skuhrov, město, Choceň, Solnice a zástavně držené Kladsko a Minsterbersko.²⁷⁷ V Minsterbersku se v letech 1435 až 1436 ujala vlády hraběnka Eufémie z Öttingen.²⁷⁸ Císař toto území zastavil sestře zesnulého vévody Jana Minsterberského.²⁷⁹ Pro obrovské dluhy nebyli schopni poručníci dědictví udržet, a tak nakonec 27. února 1437 Kladsko a Minsterbersko museli císaři podmíněčně vrátit. Císař se na oplátku zavázal dostát dluhům, a že na Minsterbersko kladou nároky dva rody, ignoroval. V březnu 1437 přestává vykonávat úřad Kladského hejtmana Markvart z Mezilesí.²⁸⁰ Místo

---

²⁷¹ AČ I, s. 535, č. 218.

²⁷² GGG II, s. 175.

²⁷³ AČ VI, s. 342 – 343, č. 36.

²⁷⁴ LC VIII, s. 253.

²⁷⁵ SLČ, s. 91, č. 217.

²⁷⁶ ŠRÁMEK, J. *Břevnovské opatství ve středověku: Břevnov, Rajhrad, Police nad Metují a Broumov*. Praha, 2016, s. 182. Zde se mi nepodařilo vyplenění statků ověřit v pramenech.

²⁷⁷ O tomto majetku víme z pozdější smlouvy, kdy Hynek Krušina z Lichtenburka koupil celé dědictví po Půtovi z Častolovic. AČ XV, s. 193 – 194, č. 31. Viz dále.

²⁷⁸ ERMISCH, H. *Mittel- und Niederschlesiens während der königlichen Zeit 1440 – 1452*, in: ZVGAS 15, 1880, s. 426. Viz níže.

²⁷⁹ RI XI, s. 382, č. 11 522. Vévodkyně byla bezdětná a pravděpodobně ona sama dala tuto listinu synovi své sestry knížeti Vilému Opavskému. Vilémův syn Arnošt Opavský se zavázal 8. března 1456 vydat tuto listinu Jiřímu z Poděbrad. In: AČ XV, s. 219, č. 111.

²⁸⁰ GGG II, s. 186

něj nastupuje Hašek z Valdštejna, kterého dosazuje král Zikmund, aby pomohl dědičkám svého spolehlivého služebníka. Jelikož císař Zikmund svým závazkům nedosáhl, tak dědičky stále měli právní nárok na všechny statky. Anna z Koldic získala již v březnu nazpět Frankenštejnsko a Půtova matka Anna Osvětimská byla na kladském hradě až do roku 1440.²⁸¹

Císař odměňuje šlechtice, kteří mu pomohli vrátit do Čech a usednout na trůn. V září 1436 získává Matěj Salava z Lípy úpis od krále Zikmunda na dvůr a ves Světí u Hradce Králové, patřícím pražským kanovníkům, v hodnotě 650 kop pražských grošů. Za to, že se podvolil císaři.²⁸² Dne 21. září roku 1436 král Zikmund zapisuje Jiřímu z Chvalkovic ves Třebešov Velký i Malý, ves Řekov s mlýnem a řekou, ves Doubravici a další majetky v celkové hodnotě 400 kop grošů.²⁸³ Pravděpodobně se jednalo o potvrzení trvajících stavu, protože s velkou pravděpodobností tyto majetky ovládal už od dobytí Jaroměře roku 1421.²⁸⁴ Také se navrácí právo a šlechtici, kteří mají zapsány majetky v zemských deskách, se o ně hlásí. Potomci Hynka Staršího z Adršpachu Jan a Petr získávají majetky zpět.²⁸⁵ Jiří z Dubé a z Vízmburka získal od císaře téhož roku zápis zboží v hodnotě 13 000 kop grošů na zboží Dobrovice, Vildštejn, Žleby a město Chotěboř s celým příslušenstvím, dále zboží kláštera Svaté Pole.²⁸⁶ Jiří se po obdržení majetků přesídluje na Žleby. Císař odměnil i břevnovského opata Heřmana a 13. září potvrdil privilegium Václava IV. z roku 1395.²⁸⁷ Opat stále sídlil v Broumově, protože Břevnov samotný ležel v ruinách.

Velkolepá událost byla únorová korunovace Svatovítské katedrále v únoru 1437. Obřadu se krom jiných účastnil Hynek z Červené Hory a snad i Jiří z Vízmburka.²⁸⁸ Následné císařovo chování a porušování Jihlavských kompaktát vedlo k opětovné radikalizaci tábořských a sirotčích přeživších velitelů. Největší dopad měla poprava Jana Roháče z Dubé v Praze. Pamětníci si ji spojili s Václavem IV. a popravou Zúly a jeho tlupy.²⁸⁹ Již dříve zmíněný tábořský hejtman Jan Kolda ze Žampachu 29. září 1437 přepadl a dobyl Náchod.²⁹⁰

---

²⁸¹ AČ I, s. 254, č. 3.

²⁸² AČ I, s. 532, č. 205, ZR, s. 185, č. 1338.

²⁸³ AČ I, s. 533, č. 210; ZR, s. 186, č. 1351.

²⁸⁴ ŠANDERA, M., WOLF, V. *Jiří z Chvalkovic*. Východočeské listy historické, Hradec Králové, 2002, s. 189.

²⁸⁵ SEDLÁČEK, A. *Hrady, zámky a tvrze Království českého V*, Praha, 1995, s. 172.

²⁸⁶ AČ II, s. 177, č. 280; ZR, s. 187, č. 1358, s. 206, č. 1504 a 1505.

²⁸⁷ MHB VI, s. 170, č. 178.

²⁸⁸ URBÁNEK, R. *České dějiny III/1. Věk Poděbradský I*. (dále ČD I) Praha, 1915, s. 524.

²⁸⁹ ČORNEJ, P. *Velké dějiny země Koruny české V*, Praha - Litomyšl, 2000, s. 652.

²⁹⁰ SLČ – Vrat., s. 78; HRAŠE, K. *Náchod*. Náchod 1895, s. 109; Wolf ve své práci chybně uvádí citaci o dobytí Náchoda. In: WOLF, V. *Jan Kolda ze Žampachu*. Hradec Králové – Trutnov, 2002, s. 20, pozn. 62, autor zde odkazuje na BECKOVSKÝ, J., F. *Poselkyně Starých Přeběhův Českých Aneb Kronyka Česka Od prwnjho do nyněgssý Země Čes*, Praha, 1700, str. 807, ale na této straně je popis útěku Koldových mužů a

Ze kterého si na téměř dvacet let učinil hlavní sídlo. Panstvo má stále větší výhrady vůči Zikmundově vládě.²⁹¹ Císař zklamaně opouští Prahu, za sebou nechává bouřící se království.

2.1.4 Shrnutí

V době od úmrtí krále Václava IV. po odjezd císaře Zikmunda z Prahy roku 1437 v oblasti česko-kladského pomezí využil situace Půta III. z Častolovic. Vytvořil druhé největší dominium v Čechách po Oldřichovi z Rožmberka. Shodně s tímto šlechticem stál na katolické straně a byl po celou dobu ve službách posledního Lucemburka. Centrem jeho moci se stalo Kladsko, ke kterému se povedlo připojit vedlejší knížectví Minsterbersko, a současně si udržel majetky v Čechách. Osobně se účastnil bitev s husity, při kterých zvyšoval svoji reputaci, zejména při obraně Slezska. Kladsko v jeho držení se nestalo hrází proti husitským vpádům, naopak husité využívali cestu přes Kladsko, Náchod, Jaroměř do Hradce jako velmi bezpečnou a často se tudy vraceli od třicátých let 15. století s kořistí. Půta z Častolovic byl obratným politikem, který uměl využít téměř každé příležitosti pro svůj úspěch.

Druhým zdatným šlechticem na katolické straně byl Jan Městecký z Opočna, ale proti Půtovi dával přednost zbraním. V prvních letech, kdy katolíci byli v mírné převaze se Městeckému dařilo vsutku dobře, ale po nuceném přestupu na husitství a ztráty Chrudimi se dostává do defenzivy. Po návratu na katolickou stranu není schopen nabýt svého dřívějšího vojenského potenciálu. Nakonec na počátku třicátých let ztrácí většinu svých majetků a je opět nucen po ztrátě hradů v povodí Orlice přistoupit na husitství, ale právem mu není dána husity důvěra.

Katolický Broumov přestál toto období nepoškozen. Největší hrozbou bylo obléhání v roce 1421, rozbroje husitských vůdců napomohli přečkání města bez vypálení. V dalších letech byla v Broumově umístěna žoldnéřská posádka, město se tím velmi zadlužilo. Neslyšíme o dalším obléhání a ani o nájezdech do okolí, proto se domnívám, že nebyl hospodářský potenciál Broumova nikterak velký ve srovnání se sousedním Kladskem. Břevnovský opat spolupracuje s kladským hejtmanem Půtou z Častolovic a všemožně se snaží se husitům škodit.

Na husitské straně nejvíc zpočátku těží radikální sirotci. Nejdříve získávají královská města Hradec Králové, Jaroměř a Dvůr Králové. Postupně získávají hegemonii na úkor rodu

---

vypálení Náchoda od Slezanů roku 1441. V Beckovského knize se mi nepodařilo najít dobytí Náchoda Koldou roku 1437, protože po popravě Jana Roháče z Dubé text navazuje na smrt císaře Zikmunda Lucemburského.

²⁹¹ AČ III, s. 456 – 458, č. 28. Zde je zmíněna nespokojenost Jiřího z Vízmburka i Hynka Krušiny z Lichtenburka.

pánů z Poděbrad a dalších šlechticů. Náchodské panství se tak dostává pod jejich správu. Méně silné katolické šlechtice poráží na středním toku Úpy. Táboří na česko-kladském pomezí jsou protiváhou katolickému Kladsku. Na husitské straně se prosazuje Matěj Salava z Lípy a Jan Krušina z Lichtenburka. Náchodského a homolského panství se nakonec zmocňuje Jan Kolda ze Žampachu.

Hynek Krušina z Lichtenburka, který na počátku vedly orebity, zůstává od poloviny dvacátých let na katolické straně a snaží se sirotkům, co nejvíce škodit, ale jeho síly na to nestačí. Jeho sídlem je hrad Kumburk a statky v okolí si vždy udržel. Jeho bratr Jan byl na tábořské straně, ale nikdy se nebránil domluvě se starším Hynkem.

3 Kdo bude král?

Císař Zikmund Lucemburský zemřel ve Znojmě 9. prosince 1437. Jeho smrt otevřela otázku, kdo nastoupí na český trůn. Šlechtici se rozdělili na tři tábory. Jedni chtěli za českého krále Albrechta Habsburského, druzí preferovali polského krále Kazimíra a třetí tábor chtěl císařovnu vdovu Barbaru.

V česko-kladském pomezí se celospolečenská otázka odrážela v regionálních poměrech. Jan Kolda ze Žampachu, bývalý tábořský hejtman, seděním na Náchodě se přiklonil na polskou stranu a aktivně podporoval Kazimírovu kandidaturu. Kolda byl šlechtic pocházející ze zchudlého panského rodu. Byl synem stejnojmenného ambiciosního a schopného otce, který sloužil ve službách Václava IV. na Vyšehradu.²⁹² Dále se orientoval na polské šlechtice, se kterými se seznámil během husitských válek. „*Jeho styky s polskými šlechtici Sudivojem z Ostrogotu a Janem Tęczyńskim formovali Koldovu orientaci až do konce života.*“²⁹³ Kolda si počíná prakticky a na své panství najímá polské vojáky. Část z nich zde stráví následující 4 roky.²⁹⁴ Kolda nepřistoupil k vzniklému východočeskému landfrýdu, a tudíž se necítil být vázán jeho nařízeními. Právě naopak olupuje kupce a staví si z Náchoda centrum mocenské i ekonomické. Za nejasných okolností získává i hrad Rychmberk.²⁹⁵ Kolda dále drží tvrz Černíkovice a Českou Skalici a hrad Homoli. Vlastní nebo jeho příbuzní mají v držení tvrze Bolehošť, Dubenec a Hronov.²⁹⁶ Jeho spojenci jsou bratři Šárovcové.²⁹⁷ Naproti polské kandidatuře Petr z Dubé na Adršpachu a Jiří z Vízmburka podporuje kandidaturu Albrechta Habsburského.²⁹⁸ Následně se na česko-kladském pomezí promítali spory mezi Ptáčkovou a Tábořskou stranou v hradeckém kraji a v kladském kraji spory držitele Kladska se sousedními slezskými knížaty.

Albrecht I. Habsburský usedl na český trůn, polské sbory se po neúspěchu pomalu stahovaly zpět za hranice. Albrecht se ujal vlády. Korunovace se zúčastnil Hynek Krušina z Lichtenburka.

---

²⁹² NOVOTNÝ, R. *Šlechta*. Husitské století. Praha, 2014, s. 302.

²⁹³ WOLF, V. *Jan Kolda ze Žampachu*. Hradec Králové – Trutnov, 2002, s. 21.

²⁹⁴ MACEK, J. *Husité na Baltu a ve Velkopolsku*. Praha, 1952, s. 134.

²⁹⁵ WOLF, V. *Jan Kolda ze Žampachu*. Hradec Králové – Trutnov, 2002, s. 22.

²⁹⁶ Tamtéž, s. 27 – 33.

²⁹⁷ ČD I, s. 261.

²⁹⁸ A osobně přítomný na jeho korunovaci. In: SEDLÁČEK, A. *Hrady, zámky a tvrze Království českého V*, Praha, 1995, s. 172.

Král potvrdil břevnovskému opatu dříve udělená privilegia.²⁹⁹ Opatův pobyt v Broumově byl stále chápán jako provizorní a tudíž měl Broumov status probošství. Vedlejší Polické probošství se stále nacházelo v tristním stavu. Police byla ohrožována nájezdy Koldy ze Žampachu a dalších husitských hejtmanů v okolí.³⁰⁰ Habsburský panovník nečekaně umírá 27. října 1439.³⁰¹ Na počátku roku 1440 byla uzavřena dohoda tzv. mírný list, v které se upravoval právní vztah země během interregna. Tato dohoda byla velkým Ptáčkovým úspěchem a na jejím základě vzniklo landfrýdní uspořádání země. Nikdo netušil, že bezvládí potrvá bezmála 13 let.³⁰²

V Kladsku se neblaze projevíly dluhy předešlého vlastníka. Půta III. z Častolovic zemřel bez mužského potomka a dědičkami se stala jeho manželka Anna z Koldic, společně s jeho matkou Annou Osvětimskou a také Půtovy tři nezletilé dcery Anna, Kateřina a Salome.³⁰³ Anna z Koldic společně s kladským hejtmanem Markvartem z Mezilesí spravovala panství od manželovi smrti a s velkými obtížemi se snažila ohromné dominium udržet vcelku. Zájem o koupi Kladska projevil Hynek Krušina snad již roku 1435, ale pro odpor místní šlechty a slezských sousedů nebyl úspěšný.³⁰⁴ Slezská knížata nechtěla mít v sousedství bývalého orebského velitele a člověka obviňovaného z husitské hereze. Zikmundu Lucemburskému nebyl osud rodiny věrného služebníka lhostejný, a tak roku 1437 jmenoval do úřadu kladského hejtmana věhlasného šlechtice Haška z Valdštejna.³⁰⁵ Ani on dědičkám moc nepomohl. Pán z Valdštejna vykonával úřad do následujícího roku. Na Minsterbersko mezitím vznesla nárok sestra zesnulého vévody Jana II. šlechtična Eufémie, která byla provdána za švábského hraběte Fridricha z Öttingen.³⁰⁶ Hraběnka Eufémie za pomoci místních stavů vedených Friedrichem Stoschem se ujala v letech 1435 až 1436 vlády. Nakonec byly vnitřní zmatky a komplikované poměry v knížectví nad její síly, tudíž na vládu rezignovala a vrátila se domů.³⁰⁷ Minsterberská šlechta mezitím utvořila konfederaci pod vedením Friedricha Stosche a měla výhrady vůči staré i nové vrchnosti. Frankenštejnská

---

²⁹⁹ MHB VI, s. 173, č. 181.

³⁰⁰ ŠRÁMEK, J. *Břevnovské opatství ve středověku: Břevnov, Rajhrad, Police nad Metují a Broumov*. Praha, 2016, s. 183.

³⁰¹ ČORNEJ, P. *Velké dějiny země koruny české VI*. Praha – Litomyšl, 2007, s. 56.

³⁰² Tamtéž, s. 58 – 59.

³⁰³ URBAN, J. *Lichtenburkové*, s. 299.

³⁰⁴ VOLKMER, F. *Hynek Krussina von Lichtenburg, Pfandesherr des Glatzer Landes von 1440 – 1454*, Vierteljahrschrift für Geschichte der Grafschaft Glatz 7, 1887/1888, s. 155 – 156.

³⁰⁵ GGG II, s. 186.

³⁰⁶ Fridrich z Öttingen byl v Zikmundových službách úspěšný. Panovník hraběti udělil řád draka. Více k tomuto ocenění SKOUMAL, K. *Převýšení draka křížem - podoba distribuce insignie Dračího řádu*. Genealogické a heraldické listy. Praha, 2016, s. 57 – 64.

³⁰⁷ ERMISCH, Hubert. *Mittel- und Niederschlesiens während der königlichen Zeit 1440 – 1452*. ZVGAS 15, 1880, s. 426.

vikpilda³⁰⁸ zůstala během bojů pod správou častolovické rodiny. Dědičkám začalo být zřejmé, že dědictví se bude muset pro dluhy alespoň částečně odprodat. V samotném Kladsku místní šlechta dala najevo podporu dědičkám. Od srpna 1439 znovu vykonává úřad kladského hejtmána Markvart z Mezilesí.³⁰⁹ S postupem času se Hynek Krušina stává jediným vážným uchazečem o dědictví, který je dostatečně movitý a disponuje značnou vojenskou silou.

Hynek Krušina navíc spolupracoval s Půtou z Častolovic od konce dvacátých let. Svoji roli při koupi též mohlo sehrát zprostředkování pana Haška z Valdštejna, který sousedil s Krušinovými statky na Jičínsku. Odkup dědictví se protáhl na delší dobu. V únoru 1440 skončil v úřadu kladského hejtmána Markvart z Mezilesí.³¹⁰ Hejtmanem se stal Jan z Tožice.³¹¹ Jednání o prodeji panu Krušinovi uspišila násilná událost a to únos jedné z dědiček.

Někdy před 29. zářím roku 1440 rytíř Zikmund Rachna unesl jednu z dcer kladského hejtmána Půty z Častolovic.³¹² Rachna byl dříve příznivec kněžny Eufémie a roku 1438 vyloupil klášter v Jindřichově. Únosem jedné z dědiček a vynuceným sňatkem se chtěl zmocnit alespoň části majetku.³¹³ Krušina mohl nabídnout rodině vojenskou pomoc, a jako čerstvý vdovec nabídl vdově Anně z Koldic sňatek. Kupní smlouvu uzavřeli 6. září 1440 v Kladsku a Krušina se zavázal za postoupení častolovických statků: Častolovice, Albrechtice nad Orlicí, Choceň, Potštejn, Rychemburk, Nový Hrad, zástavně držené Minsterbersko a Kladskou zemi uhradit všechny dluhy a vyplatí každé Půtově dceři věno 1000 kop grošů pražských, zajistí věno i jejich matce Anně z Koldic a Půtově matce Anně Osvětimské ponechá doživotně Častolovice.³¹⁴ Tuto smlouvu završil Krušina za tři týdny sňatkem s Annou z Koldic dne 29. září 1440.³¹⁵

Pomsty za unesenou Půtovu dceru se chopil Hynek Krušina z Lichtemburka, který si vyžádal povolení potrestat únosce od biskupa Konráda i mimo svá území. Aby biskupa k vydání povelení donutil, tak vtrhl do niského knížectví. Krušina s biskupem Konrádem měl nepřátelský vztah již z husitských válek, biskup smýšlel o Krušinovi stále jako o kacíři. Podle

---

³⁰⁸ Vikpilda je část knížectví s vlastním samosprávným centrem. Často byla v případě zadlužení zastavována. Frankenštejnsko bylo původně součástí Minsterberského knížectví.

³⁰⁹ GGG II, s. 197.

³¹⁰ GGG II, s. 199

³¹¹ GGG II, s. 200

³¹² Prameny taktně nejměnují jméno pohaněné dívky.

³¹³ Hlavním pramenem k této události je WACHTER, F. *Sigismundi Rosiczii chronica*. SRS XII (dále jen Rosic). Historik Urban se domnívá, že unesena byla nejstarší dcera Anna, vzhledem k tomu, že později jako jediná veřejně nevystoupila proti Hynku Krušinovi z Lichtenburka. In: URBAN, J. *Lichtenburkové: vzestupy a pády jednoho rodu*. Praha, 2003, s. 480 - 481, pozn. 33.

³¹⁴ AČ XV, s. 193, č. 91.

³¹⁵ Rosic, s. 54.

středověkých norem byl za jednání svých poddaných zodpovědný právě biskup, takže by měl Konrád vést odvetnou výpravu, ale pro svoji liknavost a neochotu se do čela postavil Krušina. Rachna se ukryl na hradě Neuhaus³¹⁶ severně od Pačkova. Krušinovi vojáci však byli nedisciplinovaní, a když drancovali okolní vesnice, tak jim Rachna utekl.³¹⁷ Jeho ozbrojenci raději vydali za slib volného odchodu hrad i unesenou dívku Krušinovi.³¹⁸ Zikmund Rachna se přesunul na nedaleký a mnohem lépe opevněný a větší hrad Kaltenštejn. Rachna se lstí zmocnil hradu, purkrabího zajal a zbytek posádky vyhostil. Krušina sebral své oddíly a vydal se k hradu, spokojil se s vypálením okolních vesnic v podhradí a samotné dobytí přenechal biskupským silám. Kaltenštejn se svými čtyřmi pásy opevnění byl moc velký na to, aby ho mohl efektivně Rachna bránit se svými muži. Dne 11. března roku 1441 biskupská hotovost snadno mohutný hrad dobyla, protože obránci nebyli schopni obsadit celé hradby a útočníci na nehlídaných částech přelezli opevnění. Rachna byl následně umučen a jeho muži oběšeni.³¹⁹ Takto tvrdý Krušinův zásah vyvolal nevoli u Slezanů, kterým se nelíbilo, že bývalý husitský hejtman zasáhl proti slezskému šlechtici, i když se provinil hrdelním zločinem.

Krušina se již od počátku čtyřicátých let začíná orientovat na východočeské husitské šlechtice. Během roku 1440 Krušina uvolňuje do té doby těsné vztahy na jihočeského magnáta Oldřicha z Rožmberka a stýká se s kališnickými šlechtici. Na konci ledna 1440 se usmíruje s Ptáčkovou stranou.³²⁰ Dne 10. března 1440 se zúčastnil společného sjezdu čtyř východočeských kališnických krajů. Byl na nich přítomen kromě Jiřího z Poděbrad také Jiří z Vízmburku.³²¹ Arnošt z Kácova byl zvolen v radě hradeckého kraje.³²² Pak byl Krušina přítomen na krajském sjezdu v Čáslavi dne 17. března téhož roku.³²³ V červenci roku 1441 se zúčastnil okázalé politické demonstrace kališnické strany při vítání císařovny Barbory, která se vracela do Čech přes Kladsko a ujala se správy svých věnných měst. Krušina ji doprovodil do Hradce Králové, kde ji očekávali kališničtí předáci v čele s Hynkem Ptáčkem z Pirkenštejna.³²⁴ Krušina snad chtěl více zasahovat do dění na české politické scéně „... ale

---

³¹⁶ U dnešní vsi Chaňupki.

³¹⁷ Kouřil a kol. se domnívají, že Rachna utekl i s unesenou nevěstou, in: KOUŘIL, P., PRIX D., WIHODA M. *Hrady českého Slezska*. Brno, 2000, s. 539. Ale to by určitě Krušina nenechal dobývání Kaltenštejna na biskupských jednotkách a sám by okamžitě zaútočil na špatně hájitelný hrad.

³¹⁸ URBAN, J. *Lichtenburkové: vzestupy a pády jednoho rodu*. Praha, 2003, s. 302.

³¹⁹ SRS XII, s. 54 – 55.

³²⁰ SLČ s. 117 - 118, č. 323. Zde došlo k usmíření mezi příznivci Habsburské a Jagellonské kandidatury.

³²¹ AČ I, s. 249, č. 2.

³²² ŠANDERA, M. *Východočeská šlechta v polipanském bezvládí, poděbradské a jagellonské éře, 1. část*. Východočeské listy historické. Hradec Králové, 2001, s. 100.

³²³ AČ I, 254, č. 3.

³²⁴ ČD I, s. 759.

byl příliš zaměstnán spory ve Slezsku, než aby mohl, byť i českých věcí neztrácel s očí, v ně účinněji zasahovati.“³²⁵ Udržoval se v kontaktu s oběma znesvářenými stranami.

V červnu 1440 si stavy Koruny české zvolili za svého krále bavorského vévodu Albrechta III. Ten však své zvolení s ohledem na habsburské nároky českou korunu odmítl.³²⁶ Tak se stal českým králem Ladislav Pohrobek, ale jeho poručník Fridrich III. ho do Čech nechtěl vydat a ani nevydal.

Hynek Krušina z Lichtenburka si v roce 1440 našel spojence proti Slezanům na sousedním náhodském panství v osobě Jana Koldy ze Žampachu. Kolda se do bojů zapojuje 15. července 1440, kdy posádka z hradu Homole přepadla oddíl nepřátel u Stěvnice na cestě vedoucí z Kladska do Broumova.³²⁷ Kolda se drží tábořské linie a jeho spojenectví s Krušinou ve slezských záležitostech mu nijak nebránilo samostatně jednat v Čechách. Koldovi žoldníci se účastnili 29. července 1440 pokusu o dobytí Prahy společně s dalšími straníky jagellonské kandidatury na český trůn. Poté bylo mnoho Koldových spojenců z řad pražských měšťanů popraveno.³²⁸ Spiklenci, kteří se z Prahy dostali nebo se osobně neúčastnili, se po debaklu přesunuli na Kolín, který držel Bedřich ze Strážnice. Zde Bedřich vydal Koldovi list, jímž mu přenechává dluh 200 zlatých, které Bedřichovi dlužil vratislavský biskup Konrád.³²⁹ Kolda se snažil rozšířit svůj vliv a pokoušel se neúspěšně dobýt Nový hrad u Solnice. Jeho vojáci dobyli jen předhradí, ale pár dní nato byla hradní posádka zásobována landfrýdními silami pod vedením Jetřicha z Miletína.³³⁰ Po tomto Koldově neúspěchu bylo sjednáno příměří mezi jím a Ptáčkovou stranou na jeden rok s výpovědní lhůtou 12 týdnů dopředu.³³¹ Všem aktérům bylo jasné, že příměří není dlouhodobé řešení, a jak stav věcí pokračoval, blížil se další vojenský konflikt. Na počátku léta 1441 Krušina sabotoval akce slezských vojsk proti Koldovi. Později dopomohl Koldovi k uzavření výhodného příměří s východočeským landfrýdem na Čáslavském sněmu 17. srpna 1441. „*Zemský škůdce Kolda si tímto příměřím zajistil držení svých majetků až do rozhodnutí příštího českého krále.*“³³²

S Koldou to vypadalo před uzavřením příměří velmi špatně. Jeho spojenec Svojsze ze Zahradky hejtman v Písku a držitel Opočna se už v květnu 1441 ptal Koldy, kdo je jeho přítel

---

³²⁵ Tamtéž, s. 157.

³²⁶ AČ I, s. 263 – 268, č. 4.

³²⁷ SLČ – Vrat., s. 88; SLČ, s. 120, č. 326. Autor chybně píše, že porazili Kladské, místo Slezanů.

³²⁸ Kronika Bartoška z Drahoníc. *Ze zpráv a kronik doby husitské*, Praha, 1981, s. 280, 282; SLČ 2, s. 112, č. 327.

³²⁹ AP Opole, *Listiny města Nisy 1256 – 1804*, inv. č. 193; příloha 3.

³³⁰ ČD I, s. 553 - 554; SLČ 2, s. 114, č. 333.

³³¹ O tomto míru je psáno v dopise Tábořských Mikuláši Trčkovi z Lípy z 27. května 1441 in: AČ I, s. 369, č. 16.

³³² URBAN, J. *Boj o Kladsko (1435 – 1454)* in: Kladský sborník I, Hradec Králové 1996, s. 41.

a nepřítel, kam má táhnout a zdali je potřeba víc pěchoty či jezdeckva.³³³ Spojený východočeský landfrýd se dohodl se Slezany v čele s Vratislaví na společné akci, i když se jim nepodařilo kooperovat v jeden čas, tak se úspěch dostavil. Slezská knížata společně s vratislavskou, svídnickou a dalšími městskými hotovostmi vtrhli roku 1441 na Koldovy statky. „*Již 8. května byl obležen Náchod.*“³³⁴ Naproti tomu historik Wolf soudí, že Náchod byl obležen až na začátku června, a že celá akce trvala šest týdnů.³³⁵ Po obležení Náchoda, kde část vojska zůstala, se Slezané položili u Skalice. Vypálili okolní vsi i městečko.³³⁶ Slezané se obávali, že by obleženému Náchodu mohla přijít pomoc z Jaroměře a jiných Koldových tvrzí. Tady se výklad událostí liší, Wolf se domnívá, že Slezané následně se vrátili zpět za hranice a připojili se až k dobytí Černíkovice.³³⁷ Urbánek se domnívá, že Slezané dál obléhali Náchod.³³⁸ Na konci května vyrazily spojené landfrýdní síly, spolu s pražany i jejich děly do pole. Dne 4. června oblehli tvrz Dubenec, kterou držel Vaněk Kordule z Dubence, Koldův spojenec.³³⁹ Po dobytí a vypálení se vojsko přesunulo vojsko 10. června na Koldovu rodnou tvrz Černíkovice.³⁴⁰ Černíkovice byly dobývány tři týdny. „*Tak dlouhé obléhání mělo poskytnout Koldovi čas k vyjednávání, protože obležení proběhlo podobně jako dříve u Sionu.*“³⁴¹ Po příchodu slezských posil byla tvrz vypálena 1. července.³⁴² Část vojska 5. července oblehla Rychmberk.³⁴³ A zbylé vojsko zamířilo k Náchodu. Urbánek se domnívá, že nejdříve slezské oddíly oblehly Náchod. Kolda se se svou jízdou probil z obležení.³⁴⁴ Nato Slezané dobyli a vypálili město Náchod, přičemž hrad zůstal v držení Koldových mužů. Slezané zanechali okolo hradu menší část sil dále obléhat a zbytek zamířil k Černíkovici.³⁴⁵ Wolf je toho názoru, že Slezané vtrhli do Čech znovu a připojili se u Černíkovice k landfrýdním silám a následně po dobytí tvrze vyrazili společně k Náchodu, a když Kolda uviděl, kolik vojska na něj táhne, tak se zalekl, probil se z obležení a utekl na Homoli. Přičemž hrad i město Náchod byly vypáleny.³⁴⁶ Probití se z obležení na třikrát barvitě vypráví

---

³³³ AČ I, s. 361, č. 4.

³³⁴ ČD I, s. 735.

³³⁵ WOLF, V. *Jan Kolda ze Žampachu*. Hradec Králové – Trutnov, 2002, s. 38.

³³⁶ SLČ s. 124, č. 341.

³³⁷ WOLF, V. *Jan Kolda ze Žampachu*. Hradec Králové – Trutnov, 2002, s. 41.

³³⁸ ČD I, s. 737.

³³⁹ SEDLÁČEK, A., *Hrady, zámky a tvrze Království českého V*, Praha, 1995 s. 87.

³⁴⁰ SLČ, s. 124, č. 341.

³⁴¹ WOLF, V. *Jan Kolda ze Žampachu*. Hradec Králové – Trutnov, 2002, s. 41.

³⁴² SLČ, s. 124, č. 341.

³⁴³ AČ I, s. 372, č. 19.

³⁴⁴ ČD I, s. 738 – 739. Konkrétněji na s. 739 pozn. 1.

³⁴⁵ Tamtéž, s. 737.

³⁴⁶ WOLF, V. *Jan Kolda ze Žampachu*. Hradec Králové – Trutnov, 2002, s. 41.

Beckovský.³⁴⁷ Domnívám se, že Urbánkův výklad se zakládá na pravdě. Protože proč by Slezané měli dvakrát táhnout do Čech, když vojenské tažení je velmi nákladné?³⁴⁸ Koldovo probití se s jezdcí z obležení je logické vezmeme-li v potaz jeho předchozí zkušenosti, kdy s jízdou může napadat protivníka v týlu, kdežto při obraně města nebylo možno využít přednosti jízdy. Proč by dobytý náchodský hrad neobsadil Jiří z Poděbrad, jenž se tažení účastnil, svými muži, když měl na město i hrad právní nárok?³⁴⁹ A proč by si nechal vypálit vlastní město, které mělo ekonomický potenciál?³⁵⁰ Kolda byl vojensky zlomen.³⁵¹ Důvodem uzavření příměří byla vojenská aktivita Tábořské strany a šlechtici spojených landfrýdů chtěli bránit raději svá zboží ve středních Čechách a zamezit územním ziskům Tábořům, než aby dobývali Koldu na Homoli.³⁵² Dne 15. července po uzavření příměří pod vysokou pokutou se spojené síly od Koldy odvrátili.³⁵³ Případná Koldova likvidace by byla záminka pro nepřátele Hynce Ptáčka z Pirkenštejna k odvetě v celo-zemském měřítku.

Jádro Koldových vojsk bylo v červenci roku 1441 na Homoli. Koldovi spojenci v čele s Tábořem a Krušinou mu pomohli. Diplomatičké jednání zahájil Kolda již na jaře téhož roku před obležením a žádal své spojence i staré známé o pomoc, konkrétněji tábořského hejtmana Svojsše ze Zahrádky. Hynkovi Ptáčkovi z Pirkenštejna, Mikuláši Trčkovi z Lípy, Hertvíkovi z Rušínova, Hradci Králové a dalším píšou tábořští, aby proti Koldovi netáhli. Ani jeho protivníci na diplomatičkému poli nezháleli.³⁵⁴ Situace v Čechách hrozila opět přerůst do vleklého celo-zemského válečného konfliktu. Jelikož žádná strana si nebyla jista svým vítězstvím, tak dali raději přednost jednání. Díky diplomatičké aktivitě spojenců a přátel od čáslavského sněmu si Kolda udržel majetky až do nástupu příštího krále. Po vojenské porážce se věnoval znovu obnovení svého panství. Po dobytí se město Náchod pomalu vzpamatovávalo. Vyhořel i městský archiv, takže nejstarší dochované záznamy pochází z nové městské knihy pořizené roku 1442. V jejím úvodu se píše, že ji dal zhotovit urozený pán

---

³⁴⁷ BECKOVSKÝ, J., F. *Poselkyně Starých Přjbehůw Českých Aneb Kronyka Česka Od prwnjho do nyněgssý Země Čes*, Praha, 1700, str. 807.

³⁴⁸ Proviant mohli snadněji zrekvírovat v Čechách než kupovat na svém území.

³⁴⁹ Když už by ho jednou držel, tak by se ho nevzdal a domnívám se, že pozdější rozhodnutí sněmu by nepřimělo Jiřího Náchod vydat Koldovi zpátky. Právě naopak aktivita Koldových přátel a spojenců zapříčinila udržení Náchoda.

³⁵⁰ Vypálení města mělo poškodit Koldovu základnu z ekonomického hlediska. Jelikož měl Jiří z Poděbrad právní nárok, tak by nedovolil zničit své město. In: ŠANDERA, M. *Hynce Ptáček z Pirkenštejna*, Praha, 2011, s. 91.

³⁵¹ Ať prameny mají dataci jakoukoliv, tak se shodují na výsledku, a to Koldově porážce. Pro potvrzení Urbánkova výkladu SLČ 2, s. 216, č. 340 a 341.

³⁵² ČD I, s. 754 – 755.

³⁵³ SLČ, s. 125, č. 346. Zde pramen uvádí, že Pražené odtáhli od Náchoda zpátky. Domnívám se, že Náchod je zde míněn spíš jako úvod zprávy. Nejpodstatnější informací je uzavření příměří s dalšími Koldovými spojenci v čele s Tábořem.

³⁵⁴ WOLF, V. *Jan Kolda ze Žampachu*. Hradec Králové – Trutnov, 2002, s. 41 – 46.

pan Kolda ze Žampachu, panující nad hradem i městem Náchodem.³⁵⁵ Se správou statků mu pomáhala jeho rodina a přátelé.³⁵⁶ Kolda se vydává po uzavření příměří mezi Slezskem a Polskem ve službách polského krále Vladislav Jaggelonského válčit do Uher. V zájmu polského krále jedná v Košicích 5. ledna 1443.³⁵⁷

Slezané roku 1442 zaměřili svoji pozornost na Minsterbersko, kde většina obyvatel dávala najevo sympatie k dědickým nárokům příbuzným posledního piastovského vévody. Poddaní zde přijali vládu českého šlechtice navíc s aktivní husitskou minulostí s neskrývaným odporem. Největší úlohu organizování odporu proti Krušinovi sehrálo katolické duchovenstvo řízené vratislavským episkopátem. Krušina nečekal, až propukne otevřené povstání obyvatelstva, a přepadl dne 28. května 1442 klášter v Jindřichově, který byl jedno z ohnisek opozice. Klášter důkladně vyloupil a celou akcí se snažil duchovní zastrašit.³⁵⁸ Tento násilný čin byl úspěšný, ale z politického hlediska velmi krátkozraký. Tato akce vedla k přímému povstání minsterberských stavů. Do čela si stavy zvolili zemského hejtmána Fridricha Stosche. Okolní slezská knížectví ochotně pomohla vzbouřencům. Ti již 20. července 1442 dosáhli u hlavního města knížectví Minsterberku vítězství nad krušinovými oddíly.³⁵⁹ Krušina se ocitl v nezáviděníhodné situaci. K tomu se přidali ještě rozpory v rodině. Jeho nevlastní dcera Kateřina vznesla protest proti prodeji častolovických statků po svém otci Půtovi.³⁶⁰ Její manžel byl Hynek z Červené Hory, ten následně umírá.³⁶¹

Zdálo se, že roku 1441 o Minsterbersko Krušina přišel, ale nevzdal se. Pro vedení dalšího boje potřeboval spojence. V Čechách kromě Koldy ze Žampachu nenalezl nikoho, kdo by mohl mít z drobné války užitek, tak se Krušina obrátil do Slezska. Slezsko bylo zmítáno vnitřními spory již řadu let, které často ústili v drobnou válku. Počátkem čtyřicátých let ke všeobecnému rozvratu ve Slezsku přispěly spory celoevropského konfliktu mezi papežem Evženem IV. a basilejským koncilem. Vratislavský biskup Konrád se otevřeně přihlásil k římské kurii již v lednu 1441 a rázně vystoupil proti stoupencům koncilu. Jejich

---

³⁵⁵ SOKA Náchod, fond AM Náchod, inv. č. 906, fot. 5; příloha 1. Zde nastává drobný zmatek v číslování. Očíslování listů v nejstarší dochované náchodské knize udělal první badatel Ludvík. První list je očíslován jako 11a, ale pro přehlednost uvádím číslování fotek dostupných online na stránkách náchodského archivu. Dostupné online http://vychodoceskearchivy.cz/ebadatelna/zobrazeni-publikace-nachod/?adresar=CZ_225103010_959_p906&nadpis=Kniha+trhov%C3%A1+m%C4%9Bsta+N%C3%A1chod+1442-1495&strana=1 dne 6. dubna 2017.

³⁵⁶ WOLF, V. *Jan Kolda ze Žampachu*. Hradec Králové – Trutnov, 2002, s. 46.

³⁵⁷ TELEKI, J. *Hunyadiak Kora Magyarorszagon*, X, Pesten, 1853, s. 123, č. 56.

³⁵⁸ GGG II, s. 205.

³⁵⁹ POL, N. *Jahrbücher der Stadt Breslau I*, Breslau, 1824, s. 193.

³⁶⁰ VOLKMER, F. *Georg von Podiebrad und die Ereignisse seiner Zeit im Glatzer Lande*, Vierteljahrschrift für Geschichte und Heimatkunde der Grafschaft Glatz 6, 1886/1887, s. 178.

³⁶¹ HÁŠ, J. *Hrad Červená Hora a páni z Dubé*. Heraldika a genealogie. roč. 34, č. 3 – 4., 2001, s. 226.

vůdce probošt vratislavské kapituly Mikuláš Gramis byl na Konrádův příkaz zbaven všech obročí, sesazen a nakonec i uvězněn. Gramis v září 1441 z vratislavského vězení uprchl, uchýlil se ke svým vlivným ochráncům, kteří se za něj rázně postavili.³⁶² Nejméně aktivními ochránci byli bratři Hain a Optiz von Tschirn³⁶³ leníci lehnických vévodů, kteří ovládali města Střelín, Bolkovice a Úraz. Mladší Hain Čirn sídlící na hradě Nimmersatu u Bolkovic měl za sebou bouřlivou minulost. Na počátku třicátých let byl spojencem husitských polních vojsk, ale když po lipanské bitvě se mocenské pozice obrátili, tak odpadl od husitství a přiklonil se ke katolíkům. Společně s dalším bratrem Zikmundem zajal v září 1434 Bedřicha ze Strážnice a vynutil vydání husity ovládaných pevností Němčí, Otmuchova a Vrbna zpět Slezanům.³⁶⁴ Bratři Optitz a Hain poskytli Grimasovi azyl. Následně vyhlásili v prosinci 1441 vratislavské kapitule a biskupovi válku, která trvala téměř rok. Využili současně probíhajícího konfliktu s Polskem a napadali biskupské statky. Čirnové ještě nedávno podporovali vzbouřené stavy v Minsterberku, ale Hynek Krušina z Lichtenburka začal s nimi vyjednávat. K dohodě přispělo to, že Čirnové se dostali pod silící tlak biskupa a jeho manů. Na Čirny byla udělena církevní klatba a 22. ledna 1443 ztratili Střelín.³⁶⁵ „*Ve druhé půli března noví spojenci podnikli útok na biskupské síly a snažili se získat zpět Střelín a vytlačit Stosche z Minsterberska.*“³⁶⁶

Uklidnění situace nepřinesla ani mise Haška z Valdštejna, kterého vyslali čeští stavové v březnu 1443. Na jednání v Lehnici koncem dubna se podařilo uzavřít příměří a biskup vrátil Čirnům Střelín. Na dalším jednání ve Svidnici se biskup také smířil s Gramisimem.³⁶⁷ I přes jednání se situace v Minsterberku nevyvíjela dobře. Během dlouhých jednání, která zprostředkoval Stosch s biskupským souhlasem se minsterberští stavové rozhodli rozejít s Krušinou. Dne 25. dubna 1443 přijali za nového knížete opavského vévodu Viléma Opavského.³⁶⁸ Bylo to vůbec poprvé, kdy si slezští stavové zvolili svého zeměpána. Vévoda Vilém Opavský si nárokoval Minsterbersko ze dvou důvodů. Zaprvé jako dědic piastovských knížat, protože jeho matka Kateřina byla druhou sestrou vévody Jana Minsterberského.

---

³⁶² ERMISCH, H. *Mittel- und Niederschlesiens während der königlichen Zeit 1440 – 1452*, in: ZVGAS 15, 1880, s. 53 – 54.

³⁶³ Páni z Čirnu.

³⁶⁴ GRÜNHAGEN, C. *Husitenkämpfe der Schlesier 1420 – 1435*. Breslau, 1872, s. 251 a 266; MOLNÁR, A. *Na rozhraní věků*, Praha, 1985, s. 32 a 40 – 41.

³⁶⁵ POL, N. *Jahrbücher der Stadt Breslau I*, Breslau, 1824, s. 193, Rosic, s. 56.

³⁶⁶ URBAN, J. *Boj o Kladsko (1435 – 1454)*. Historie a vojenství, č. 3, Praha, 1994, s. 14.

³⁶⁷ ERMISCH, H. *Mittel- und Niederschlesiens während der königlichen Zeit 1440 – 1452*, in: ZVGAS 13, 1876, s. 53 - 54; KRONTHAL, B. *Leonard Asenheimer, ein schlesischer Feldhauptmann*. ZVGAS 28, 1894, s. 240; URBÁNEK, R. *České dějiny III. 2*, Praha, 1918, s. 824.

³⁶⁸ MARKGRAF, H., GRÜNHAGEN, C. *Lehens- und Besitzurkunden Schlesiens II*. Leipzig, 1883, s. 148; HARTMANN, F. *Geschichte der Stadt Münsterberg*, Münsterberg, 1907, s. 48.

Zadruhé vévoda Vilém byl manžel Salome dcery Půty z Častolovic, s kterou se oženil kolem roku 1440, pravděpodobně na základě dříve uzavřené dohody mezi jeho rodinou a Půtou z Častolovic.³⁶⁹

Hynek Krušina volbu Viléma Opavského neuznal, navíc v jeho osobě mu vyvstal nebezpečný rival. Vévoda Vilém se na budoucí boj připravil nejen vojensky ale též politicky. Začal vystupovat „*jako rozhodný nepřítel všeho loupežnictví, jež činilo cesty nejistými.*“³⁷⁰ Vilém začal organizovat na dubnovém sjezdu v Lehnici landfrýdní spolek. S biskupskou podporou uzavřel 8. dubna 1443 nový spolek namířený jak proti Polákům, tak především proti zemským škůdcům Krušinovi a Čirnům. Po bok Viléma Opavského, vratislavského biskupa Konráda a minsterberských stavů se postavili slezská knížata Jindřich Hlohovský, Jan a Jindřich Lubánští, vratislavské a svídnicko-javorské knížectví a především bohatá města Vratislav, Svídnice a Lehnice, která trpěla feudálními spory.³⁷¹ Krušina nečekal, až se nepřátelské síly spojí, a již koncem dubna zajal oddíl Vilémových žoldnéřů. Po zaplacení výkupného je propustil.³⁷² V této době se Jan Kolda ze Žampachu se vrací z Uher na své statky a zapojuje se do bojů.

Silné spolkové vojsko se logicky obrátilo proti Krušinovi a zaútočilo na předsunuté základny Neuhaus u Pačkova a Kerpenštejn u Landeku. Z těchto hradů nejčastěji vyráželi Krušinovi lidé na statky okolních sousedů. Oba hrady Slezané dobyli téměř současně 15. a 16. června 1443. Zajatí vojáci měli být v Nise jako zemští škůdcové pověšeni.³⁷³ Tato akce natolik Krušinu překvapila, že nestihl poslat posádkám pomoc. Poté se vévoda Vilém obrátil na sever do Minsterberska a dále, což bylo pro Krušinu štěstí. Krom mnoha nepřátelských hradů oblehli i hlavní sídlo Čirnů Rummelsberg u Střelína.

Rozsah ofenzívy protivníky landfrýdu absolutně zaskočil. Rychle se vzpamatovali a 7. července 1443 utvořili v Herrenstadtu vlastní spolek jehož členové si slíbili vzájemnou pomoc. Do čela nového spolku se postavil vévoda Konrád VII. Bílý, vlastní bratr a největší nepřítel vratislavského biskupa. Svatojakubský spolek nabyl účinnost ode dne 25. července na jeden rok. Na počátku srpna se noví spojenci blížili ze dvou stran k obleženému

---

³⁶⁹ CHOCHOLATÝ, F. *Genealogie opavských Přemyslovců*, Listy genealogické a heraldické, 6. řada, září 1978, s. 132 – 144; URBAN, J. *Boj o Kladsko (1435 – 1454)*. Historie a vojenství, č. 3, Praha, 1994, s. 15.

³⁷⁰ KOPETZKY, F. *Zur Geschichte und Genealogie der Přemyslidischen Herzoge von Troppau*. Archiv für österreichische Geschichte. Wien, 1869, s. 55.

³⁷¹ KRONTHAL, B. *Leonard Asenheimer, ein schlesischer Feldhauptmann*, ZVGAS 28, 1894, s. 240 - 242.

³⁷² URBAN, J. *Boj o Kladsko (1435 – 1454)*. Historie a vojenství, č. 3, Praha, 1994, s. 16.

³⁷³ Rosic, s. 57; POL, N. *Jahrbücher der Stadt Breslau I*, Breslau, 1824, s. 195; KLOSE, H. *Geschichte von Breslau II.2*. Breslau, 1781, s. 442; VOLKMER, F. *Materialien zur Geschichte von Landeck*. Vierteljahrsschrift für Geschichte und Heimatkunde der Grafschaft Glatz 2, 1882/1883, s. 219 – 220.

Rummelsbergu. Od jihu táhl Hynek Krušina a ze severu táhl Konrád Bílý, posílen o polské oddíly. U Aurasu zabránil spojení obou vojsk Asenheimer, který po dvou krvavých srážkách donutil olešnického vévodu k ústupu. Tím se osud Rummelsbergu zpečetil a 5. srpna se za slib volného odchodu posádka vzdala a samotný hrad byl následně rozbořen.³⁷⁴

Úspěch landfrýdu následně zastřel Krušinův vpád do Otmuchova. Krušina posílen o posádku Rummelsbergu dále s Optizem z Čirnu, Peterswaldem a Janem Koldou ze Žampachu zaútočili na nejdůležitější pevnost nisského knížectví a dne 6. srpna 1443 dobyli.³⁷⁵ Vévoda Vilém se pokusil na konci srpna pevnost znovu dobít, ale neměl k tomu dostatek sil. Krušina přivedl posily z Kladska a vévoda Vilém od obléhání ustoupil.³⁷⁶ Pád Otmuchova znamenal pro lehnický landfrýd psychologický obrat, neboť většina příslušníků věřila v rychlé nastolení veřejného pořádku. Tento pád pevnosti znamenal, že se nákladná válka protáhne. Většina útoků se zaměřila na biskupa, a tak začal v říjnu vyjednávat o vykoupení Otmuchova. Ale k vyplacení se moc neměl. Poslední pokus lanfrýdu o zvrát proběhl na Vánoce 1443, kdy biskup s Vilémem Opavským se snažili několik dnů dobýt Frankenštejn.³⁷⁷ Po tomto neúspěšném pokusu se od biskupa odvrací jeho spojenci. Jako první uzavřel 27. prosince Vilém Opavský jménem landfrýdu s Hynkem Krušinou z Lichtenburka dohodu, že nebude bránit ve vymáhání dluhů za Otmuchov. O pár dní později podepsaly dohodu slezská města v čele s Vratislaví.³⁷⁸

Biskup Konrád byl přinucen kapitulovat, a když se dozvěděl, že nepřátelé se shromažďují i s obléhacím vybavením, raději zaplatil částku 2000 zlatých za Otmuchov. Načež mu byla pevnost vrácena 21. února 1444.³⁷⁹ Ale ještě předtím 14. února biskup Konrád zajal vlastního bratra vévodu Konráda Bílého ve Vratislavi. Vévoda Konrád byl vybaven ochranným glejtem radních města, a přesto ho biskup zajal. Tímto činem proti sobě popudil biskup veřejné mínění celého Slezska včetně vratislavských radních, kteří byli považováni za spolupachatele.³⁸⁰ Poláci intervenovali pro Konráda, kdežto členové svatojakubského spolku útočili na niske knížectví a plenili i okolí Vratislavi. Krušinovi oddíly po vyklizení Otmuchova plenili v okolí Pačkova tak důkladně, že ještě dlouho poté se naloupená kořist

---

³⁷⁴ KRONTHAL, B. *Leonard Asenheimer, ein schesicher Feldhauptmann*. ZVGAS 28, 1894, s. 242 – 243.

³⁷⁵ GGG II, s. 208; WELTZEL, A. *Ratoborer Chronik*, ZVGAS 4, 1862, s. 117.

³⁷⁶ BIERMANN, G. *Geschichte der Herzogsthümer Troppau und Jägerndorf*, Teschen, 1874, s. 205.

³⁷⁷ SLČ, s. 133 – 134, č. 386; ULKE, H. *Gesammelte Nachrichten von Frankenstein und Umgegend, Frankenstein*, 1829, s. 111.

³⁷⁸ Rosic, s. 57.

³⁷⁹ Rosic, s. 58.

³⁸⁰ ERMISCH, H. *Mittel- und Niederschlesiens während der königlichen Zeit 1440 – 1452*, in: ZVGAS 15, 1880, s. 66 – 69.

prodávala v kameneckém klášteře a i v Kladsku.³⁸¹ Biskupova situace se zhoršila, když 2. března 1444 se jeho protivníci zradou zmocnili Hlucholaz. Z tohoto města odešli až po vyplacení tučného výkupného.³⁸² Biskup Konrád po nátlaku svého bratra propustil 11. března, ale útoky pokračovali i nadále. Všeobecně panovala ve Slezsku anarchie. Tehdy Krušina a jeho druhové obsadili Břeh, který patřil bratrům Janu a Jindřichu, kteří zachovávali neutralitu. Krušina držel město celý měsíc a opustil ho až po zaplacení 2000 hřiven stříbra jako výkupného.³⁸³

Po tomto vítězství Krušiny začali od biskupa odpadat další spojenci. Lehnický landfrýd se rozpadl, většina členů nebyla ochotna riskovat další neúspěchy. Zvláště města jako Vratislav, Svídnice, Namyslov a Středa využila příležitosti probíhajícího jednání o vykoupení Břehu v Olavě. Dne 10. března byla v Břehu uzavřena dohoda o příměří se zemskými škudci. Jako rozhodčí arbitr byl zvolen vévoda Jindřich IX. a 14. července 1444 vynesl v Kožichově rozhodčí výroky o sporných otázkách, většinu však nechal na rozhodnutí příštího krále.³⁸⁴ Současně probíhala mírová jednání mezi Polskem a propuštěným Konrádem VII. Bílým, která na počátku května skončila dohodou o tříletém klidu zbraní.³⁸⁵ Slezsko bylo celkově válkou vyčerpané a nikdo neměl chuť pokračovat v bojích.

Dne 5. srpna 1444 byl založen na sněmu v Javoru slezskou šlechtou a městy nový landfrýd. Tentokrát k Javorskému landfrýdu přistoupil i Konrád Bílý a Čirnové. Během tří týdnů se ukázalo, že mělo smysl tento spolek uzavřít. V noci z 19. na 20. srpna přepadli vojáci Jana Koldy ze Žampachu městečko Bolkovice. Hradby zdolali pomocí posuvných žebříků a dostali se do města. Obyvatelé se ukryli na věže bran a do kostela. Dobyvatelé získali velikou kořist, ale měšťané bránili brány, a tak se útočníci probourali starou fortanou. Kořist dostali z města a naložili na vozy. Vydali se na zpáteční cestu směrem ke Kamenné Hoře a u Křesova byli poraženi na hlavu krajskou hotovostí.³⁸⁶ Velká porážka s největší patrností přiměla Koldu k odložení kořistnických vpádů na příhodnější dobu. Kolda se věnuje interním problémům na svých statcích. V Čechách ve čtvrtek 27. srpna 1444 zemřel na Ratajích Hynce Ptáček

---

³⁸¹ KLOSE, H. *Geschichte von Breslau II.2.* Breslau, 1781, s. 442.

³⁸² POL, N. *Jahrbücher der Stadt Breslau I.* Breslau, 1824, s. 194.

³⁸³ AČ XV, s. 194, č. 92; MARKGRAF, H. *Annales Glogovienses.* Scriptorum Rerum Silesiacarum X, Breslau, 1877, s. 18. Hlohovské anály uvádí datum 25. března a jako Krušinova společníka uvádějí Optize z Čirnu.

³⁸⁴ GGG II, s. 210.

³⁸⁵ URBAN, J. *Boj o Kladsko (1435 – 1454).* Kladský sborník I, Hradec Králové 1996, s. 45

³⁸⁶ SRS XII, s. 16 -18; SLČ 2, s. 126, č. 400.

z Pirknštejna.³⁸⁷ Jiří z Poděbrad postupně zaujímá jeho postavení. V tomto roce také Krušina získává od Koldy hrad Homoli.³⁸⁸

Ve Vratislavi vypluly na povrch dlouholeté spory mezi biskupem a jeho kapitulou. Biskupovi dluhy byly ohromné. Kapitula přinutila biskupa Konráda 11. srpna 1444 k rezignaci. Na oplátku kapitula slíbila uhradit všechny dluhy a bývalému biskupovi poskytnout bohatou apanáž. Uvolněné místo v církevní hierarchii nabídla nejbohatšímu zájemci.³⁸⁹ Prelátův dlouhý pontifikát měl ten výsledek, že kvůli své svárlivosti a neúprosnosti si nadělal četné nepřátele. Postupem času odpadl od bývalého biskupa i největší spojenec vratislavského biskupství Vilém Opavský. Ještě 19. prosince 1444 ho kapitula pověřila rozsoudit své spory s Krušinou, ale již několik dní nato se vévoda Vilém postavil do čela nových útoků na církevní majetky. Společně s Krušinou, Čirny, Jiřím Stoschem, Peterswaldem a Herrmannem Zettritzem napadli Nissko a okolí Břehu. Již 22. prosince dobyli dvě biskupská města Hlucholazy a Grotkov. Útoky dosáhli takové intenzity, že se 5. ledna 1445 rozhodla vratislavská kapitula přemístit za hradby města z obavy o svou bezpečnost. Nic nepomohla ani církevní klatba znovu uvalená na místa spjatá s pobytem útočnicků: Frankenštejn, Grotkov, Hlucholazy, Minsterberk a Sobotka.³⁹⁰ Nájezdy utichly až v květnu 1445, kdy byla dobytá města vykoupena za 1500 a 400 zlatých zpět. Javorský landfrýd zprostředkoval mírové smlouvy mezi všemi protivníky navzájem. S Krušinou se dohodl jeho nepřítel Friedrich Stosch správce nisského knížectví na klidu zbraní od 15. července. Nevyřešené sporné body byly podstoupeny vratislavské městské radě k posouzení. Nález rady byl vyneset 16. srpna 1445.³⁹¹ Tím se uzavřel spor, který vznikl únosem dědičky častolovického panství. V létě si bývalý biskup Konrád rozmyslel svoji rezignaci na biskupský úřad a s pomocí papežské kurie a po prudkých sporech s kapitulou se ujal v lednu 1446 biskupského úřadu v zruinované diecézi.³⁹²

To, že společně na biskupství útočili vévoda Vilém a Krušina znamená, že se museli dohodnout nejpozději do prosince 1444 a staré spory odložit stranou. Krušina se vzdal vlády v Minsterbersku, ale nikoliv právního nároku.³⁹³ „Krušina obdržel peněžní odstupné, ale

---

³⁸⁷ SLČ 2, s. 126, č. 401.

³⁸⁸ WEDUKIND, E. L. *Geschichte der Grafschaft Glatz*, Neurode, 1855, s. 171; PERLBACH, M. *Reinerz und die Burg Landfried bis zum Jahre 1471*, ZVGAS 9, 1868, s. 287.

³⁸⁹ ERMISCH, H. *Mittel- und Niederschlesiens während der königlichen Zeit 1440 – 1452*. ZVGAS 15, 1880, s. 291 – 292.

³⁹⁰ KLOSE, H. *Geschichte von Breslau II.2*. Breslau, 1781, s. 476.

³⁹¹ MARKGRAF, H. *Annales Glogovienses Scriptoris Rerum Silesiacarum X.*, Breslau, 1877, s. 19.

³⁹² ERMISCH, H. *Mittel- und Niederschlesiens während der königlichen Zeit 1440 – 1452*. ZVGAS 15, 1880, s. 292.

³⁹³ URBAN, J. *Boj o Kladsko (1435 – 1454)*. Kladský sborník I, Hradec Králové 1996, s. 47.

*právního nároku na toto knížectví se nikdy nevzdal.*³⁹⁴ Ačkoliv vyšel Hynek Krušina z Lichtenburka nakonec vítězně a udržel drtivou většinu častolovického dědictví, tak se dostal do finanční tísně. Kořist a výkupné zdaleka nepokryly všechny válečné výdaje. Svoji tíživou finanční situaci řešil odprodejem osobních majetků. Kladské radě zastavil v říjnu 1444 za převzetí části dluhů několik osobních klenotů ze zlata a perel.³⁹⁵ V roce 1446 musel Krušina zastavit rodové panství Hostinné své nevlastní dceři Anně k jejímu sňatku s Oldřichem Zajícem z Hasenburka, protože neměl finanční hotovost 1000 kop grošů na vyplacení věna.³⁹⁶ Jeho bratr Jan z Hasenburka si vzal za manželku Salome, která byla sestrou Anny. Společně kladli nároky na dědictví po Půtovi z Častolovic, čímž Krušinovi znepríjemňovali správu majetků.³⁹⁷ „Kladsko se stalo Krušinovým trvalým sídlem. V předchozích letech si jako válečník získal respekt místních stavů a dokonce se zdá, že bývalý orebský velitel byl mezi zdejšími obyvatelstvem poměrně populární.“³⁹⁸ Krušina žil klidnějším životem a spravoval své statky. Podporoval obchod a církev v Kladsku. Jeho poddaní za ním stáli, také proto že v porovnání s okolními slezskými knížectvími byl v Kladské zemi klid a dařilo se obchodu i řemeslům.

Na druhé straně česko-kladského pomezí roku 1445 vypukla vzpoura v Jaroměři proti královně Barboře Celské. Rozzlobená královna nemohla proti měšťanům účinně zasáhnout, a tak připsala Jaroměř 5. ledna jako zástavu v hodnotě 1000 kop pražských grošů Jiřímu z Poděbrad hejtmanovi spojených východočeských landfrýdů. Dále vyzvala šlechtu hradeckého landfrýdu, aby byla nápomocna proti vzbouřenému městu a jeho potrestání.³⁹⁹ Jiří Poděbradský se zásahem vyčkal na příhodnější dobu. V této době se změnil městský znak, a tak místo dvojí stupnice od těch dob má lvíce kolem sebe dvojitou trnovou korunu. Jako připomínka strastí, které způsobili měšťané své panovníci.⁴⁰⁰

Na náchodském panství byl klid. Ke konci léta či na podzim roku 1445 se Jan Kolda ze Žampachu vydává do služeb Řádu německých rytířů. Dne 9. srpna uzavírá mír

---

³⁹⁴ ŠANDERA, M. *Dějiny Kladska od zástavy Janu II. Opavsko-Ratibořskému po vznik hrabství*. Sborník 550 let Hrabství kladského. Trutnov, 2009, s. 95.

³⁹⁵ GGG II, s. 211.

³⁹⁶ AČ III, s. 535, č. 491.

³⁹⁷ ŠANDERA, M. *Východočeská šlechta v polipanském bezvládí, poděbradské a jagellonské éře, 1. část*. Východočeské listy historické. Hradec Králové, 2001, s. 96.

³⁹⁸ ŠANDERA, M. *Dějiny Kladska od zástavy Janu II. Opavsko-Ratibořskému po vznik hrabství*. Sborník 550 let Hrabství kladského. Trutnov, 2009, s. 95.

³⁹⁹ FRIEDRICH, G. *Codex juris municipalis regni Bohemiae* (dále CIM) III, Praha, 1948, s. 242 - 249, č. 141; AČ XV, s. 198 - 197, č. 94.

⁴⁰⁰ NOVÁKOVÁ, V. *Věnná města za vlády Jiřího z Poděbrad. Jiří z Poděbrad a jeho rodina*. Praha, 2014, s. 101.

s moravskými stavy.⁴⁰¹ V Náchodě prodává svůj dům snad proto, aby měl hotovost na vyzbrojení svého oddílu.⁴⁰² Ze své cesty se do Čech vrací až v roce 1447. Mezi léty 1445 až 1447 je na česko-kladském pomezí klid a vojenské akce se přesunují do Slezska. Dne 10. července 1446 si broumovští měšťané oddychli. Vratislavský biskup Konrád odpustil městu Broumovu dluh 6 000 uherských zlatých za žoldnéřské oddíly, které bránili město od roku 1420 do roku 1428.⁴⁰³ To znamenalo zejména, že se biskup vzdal formálních nároků na Broumovsko.⁴⁰⁴

Událost s velkým vojenským dopadem se odehrála 28. května 1447, kdy slezská knížata společně s bohatými městy jako Vratislav, Svídnice, Zhořelec, Budyšín, Žitava a další vzali peníze a vykoupili hrady šlechticů, ze kterých se proti nim podnikaly loupeživé nájezdy. Vykoupili tyto hrady od šlechticů: Vízmburk od Jiřího z Dubé, Adšpach Hynka z Červené Hory, Žacléř od Hanuše Welfla z Varnsdorfu, Belver⁴⁰⁵ a Skály od Jana Salavy z Lípy⁴⁰⁶. Zaplatili penězi v hotovosti, a potom hrady zbořili. Vsi a platy šlechticům zůstaly.⁴⁰⁷

Pobořené hrady znamenali pro Koldu ze Žampachu, že slezským oddílům nic nebránilo v cestě na jeho panství. V tomto roce se vrací ze služeb Řádu německých rytířů. Také z roku 1447 máme jedinou zmínku o mladém Koldovi ze Žampachu, a to když po velikonocích přepadl kupce jdoucí na jarmark u Vysokého Mýta.⁴⁰⁸ Kolda v Náchodě nakupuje zbraně a na Polickou bránu jsou umístěny 2 pišťaly a na Hradeckou bránu je dána měděná a železná tarasnička, každá zbraň má 15 až 20 nábojů a k tomu libru střelného prachu na bránu. Měšťané mají dohromady 25 pišťal.⁴⁰⁹

Po dobytí Prahy Jiřím Poděbradským 3. září 1448 se Jiřímu vzdala 5. října i Jaroměř. Část vzbouřenců utekla a zbytek byl uvězněn. K majetkům se navrátili měšťané vyhoštění

---

⁴⁰¹ KALOUSEK, J. *Archiv český X*. Praha, 1890, s. 263, č. 16.

⁴⁰² SOkA Náchod, fond AM Náchod, inv. č. 906, fot. 25; příloha 2.

⁴⁰³ SOkA Náchod, AM Broumov, inv. č. 27.

⁴⁰⁴ ŠRÁMEK, J. *Břevnovské opatství ve středověku: Břevnov, Rajhrad, Police nad Metují a Broumov*. Praha, 2016, s. 184.

⁴⁰⁵ Archeologicky doposud není místo hradu doloženo. Viz SVOBODA, L. *Encyklopedie českých tvrzí I*. Praha: 1998, s. 61. U dřívějšího místa uváděného v literatuře jako hrad Belver blízko Stárkova bylo prokázáno, že toto hradiště bylo vypáleno na počátku 14. století. TICHÝ, R. - TŮMA, J. - WOLF, V. *Předběžná zpráva o archeologickém výzkumu hradu u Stárkova v roce 1999*. Zpravodaj muzea v Hradci Králové, č. 25, Hradec Králové 1999, s. 110 – 121.

⁴⁰⁶ SLČ - *Z rukopisu Křižovnického*, s. 203; JUROK, J. *Straníci markraběte Prokopa kolem roku 1399 a otázka jejich kontinuity do husitské revoluce*. Olomoucký archivní sborník, č. 13. Olomouc, 2015, s. 69.

⁴⁰⁷ SLČ, s. 146, č. 448; SLČ – Vrat., s. 109.

⁴⁰⁸ SLČ, s. 136, č. 456; SLČ - *Z rukopisu Křižovnického*, s. 205. Wolf se domnívá a ve své práci dokládá, že tábořský hejtman, držitel Náchoda, straník Jagellonské kandidatury, loupežník a kondotier je jedna a tatáž osoba. Pokud by tato jediná zmínka o mladém Koldovi byla pravdivá, tak se jedná o jeho stejnojmenného syna, tedy Jana Koldu III. ze Žampachu, který krátce nato umírá, jelikož se v pramenech dále nevyskytuje. In: WOLF, V. *Jan Kolda ze Žampachu*. Hradec Králové – Trutnov, 2002, s. 107 – 108.

⁴⁰⁹ LUDVÍK, J., M. *Památky hradu, města a panství Náchoda i vlastníkův jeho*. Hradec Králové, 1857, s. 84.

roku 1445. Zdá se, že hodně měšťanů bylo zapojeno do vzpoury, protože do opuštěných budov se nastěhovali i lidé z předměstí.⁴¹⁰ Jiří z Poděbrad zde ustanovil hejtmanem Vaňka Valečovského.⁴¹¹ Jan Kolda ze Žampachu se právem obává o své statky nabyté nečestnou cestou zejména o Náchodské panství, ke kterému má právní nárok Jiří z Poděbrad. Proto Kolda proti Jiřímu a jeho spojencům vystupuje vojensky. V říjnu dostává Krušina glejt na nadcházející jednání sněmu v Praze.⁴¹² Jelikož glejt je určen od Jiřího z Poděbrad a jeho příznivců pro Oldřicha z Rožmberka a jeho straně, takže Krušina udržuje stále silné vazby na pana Oldřicha.

Katoličtí páni v odezvě na získání Prahy Jiřím z Poděbrad reagovali a 8. února 1449 ustavili Strakonickou jednotu, která se snažila navrátit zemi do stavu před obsazením Prahy Poděbradem. Hynek Krušina z Lichtenburka není ve finanční situaci, kdy by si mohl dovolit zapojit se do bojů v Čechách.

Na začátku tohoto roku Jiří z Dubé a z Vízmburka naposledy používá predikátu z Vízmburka. Následně zastavuje své vízmburské panství za 265 kop grošů Jindřichovi z Michalovic.⁴¹³ Jindřich spravoval Vízmburk pravděpodobně dalších 6 let. Dne 17. února 1450 zemřel Jiří z Dubé.⁴¹⁴ I když Jiřího z Poděbrad podporoval, tak mu Jiří nepsvěřil žádné velitelské pozice ve východočeském landfrýdu. Poděbrad nepsvěřil takto vysokou pozici nikomu, kdo dříve aktivně podporoval Albrechta Habsburského na trůn. Zbylých statků Jiřího z Dubé na česko-kladském pomezí se ujímá Jiří z Poděbrad a Kunštátu.⁴¹⁵ Způsob nabytí vízmburského panství je v pramenech zmatený. Ucházeli se o ně Jan z Dubé synovec Jiřího z Dubé a Jindřich z Michalovic. *„V průběhu první poloviny padesátých let se ale objevil kupec, který Jindřichovi z Michalovic zmiňovaný dluh u soudu zaplatil a tím celé vízmburské panství i s hradem získal. Byl jím tehdy ještě zemský správce Jiří z Poděbrad a zdá se, že tato transakce se zakládala na jakési předem připravené dohodě mezi Michalovicem a Poděbradem. Tato možnost vyplývá ze skutečnosti, že Jiří z Poděbrad zastavil hrad již dříve Ješkovi z Dubé, kterému měl původně patřit, ale jakýmsi podivným způsobem o něj při dědickém řízení přišel. Po jeho nabytí se Ješek snažil obnovit na hradě činnost, ovšem*

---

⁴¹⁰ AČ XV, s. 203 - 206, č. 98.

⁴¹¹ ŠANDERA, M. *Východočeská šlechta v polipanském bezvládí, poděbradské a jagellonské éře, 1. část*. Východočeské listy historické. Hradec Králové, 2001, s. 112.

⁴¹² SOA Třeboň, *Fond Historica*, inv. č. 1065, 1067.

⁴¹³ O zastavení panství víme z pozdějších sporů, kdy si na Vízmburk činili nárok krom Jindřicha i Ješek neboli Jan a Hynek z Dubé a Třebechovic. In: AČ III, s. 325, č. 212. V českých pramenech se píše o Ješkovi z Dubé a Vízmburka, ve slezských pramenech o Janovi z Vízmburka.

⁴¹⁴ SEDLÁČEK, A. *Hrady, zámky a tvrze Království českého V*, Praha, 1995 s. 35.

⁴¹⁵ Roku 1456 potvrzuje rychtáři ve Rtyni rychtu a důchody. FELCMAN, O., FUKALA, R. *Poděbradové*. Praha, 2008, s. 70.

bezúspěšně.⁴¹⁶ Další majetek Jiřího z Dubé Frymburk se navrátil rodině, která hrad vlastnila před půl stoletím. „Na Frymburku se s největší pravděpodobností usadil Heinz von Krahe a to asi až do roku 1465, kdy zemřel.“⁴¹⁷ Jiný zdroj tvrdí, že Frymburk a Opočno držel zbohatlý rod Trčků z Lípy.⁴¹⁸

Kolda je ochoten spojit se s kýmkoliv proti Jiřímu, a tak se přidává ke strakonické jednotě již v únoru. Zachovali se nám dopisy ohledně aktivity Koldy i jeho protivníků.⁴¹⁹ Vojenské srážky s Koldou byly urputné. Dne 10. března 1449 Kolda píše Oldřichovi z Hradce o své situaci, jak se schyluje k dalšímu boji, a že nemá věřit listům Soběslava Mrzáka. Kolda píše, že nenapadá hradecký kraj, ale že napadá jen statky Jiřího z Poděbrad a jeho služebníků, což by měli ostatní páni strakonické jednoty ocenit a využít toho, že proti němu táhne sám Jiří, kraj chrudimský, Vilém Kostka a jiní. Dále Kolda píše, že se bude bránit, ale potřebuje pomoc.⁴²⁰ Avšak nakonec krajská hotovost pod vedením Soběslava Mrzáka z Miletína i s oddíly Šárovců dorazila k černíkovské tvrzi. Tam zůstala jen menší část vojska a zbytek vyrazil k Náchodu a obklíčil jej. Po pár dnech tvrz v Černíkovcích byla dobyta.⁴²¹ Kolda porazil moravské oddíly vedené Smilem z Drnovic a Vaňkem z Trnávky u Moravské Třebové. Oddíly Jiřího z Poděbrad byly natřikrát poraženy u Kolína vojskem Bedřicha ze Strážnice, které byly posílněny o Koldovy oddíly.⁴²² Kolda dále podnikl nájezd k Vysokému Mýtu a k Chrudimi, kde učinil velké škody poddaným. Vojenská situace se nevyvíjela jednoznačně pro žádnou stranu. Kolda neměl proti východočeskému landfrýdu sám šanci, a jelikož mu páni ze strakonické jednoty neposkytli výraznější pomoc, byl okolnostmi nucen dne 23. dubna 1449 uzavřít příměří na jeden rok.⁴²³ Kolda příměří dodržel a obrátil svoji aktivitu do Slezska. Spravoval panství Kamennou Horu a Křesov ve svídnicko-javorském knížectví, ovládaná panství se nacházela blízko českých hranic. O správě tohoto území víme z Koldava listu psaném 2. května 1449 Oldřichovi z Rožmberka.⁴²⁴ Do konce roku vojensky vystupoval na slezském území zejména proti Vratislavi. V Broumově v této době vypukl

---

⁴¹⁶ HÁS, J. *Dvoji tvář rytíře Jana z Dubé na Vizmburku*, Genealogické a heraldické listy. č. 1 Praha, 2014, s. 31.

⁴¹⁷ HÁS, J. *Hrad Frymburk u Dobrušky za husitských válek a rod rytířů von Krahe*. Heraldika a genealogie, díl 1- 2, roč. 41, Praha, 2008, s. 111.

⁴¹⁸ ŠANDERA, M. *Východočeská šlechta v polipanském bezvládí, poděbradské a jagellonské éře, 1. část*. Východočeské listy historické. Hradec Králové, 2001, s. 92.

⁴¹⁹ WOLF, V. *Jan Kolda ze Žampachu*. Hradec Králové – Trutnov, 2002, s. 54 – 59.

⁴²⁰ AČ IV, s. 21, č. 37.

⁴²¹ SLČ 2, s. 142, č. 475. Zde je zaměněn Černilov s Černíkovcem.

⁴²² SLČ 2, s. 142, č. 474; SLČ - *Z rukopisu Křižovnického*, s. 214.

⁴²³ SLČ, s. 156, č. 476.

⁴²⁴ RYNEŠOVÁ, B., PELIKÁN, J. *Listář a listinář Oldřicha z Rožmberka 1418-1462*. Praha, 1954, s. 56, č. 65. Je možné, že to byla náhrada za výše zmíněný dlužní list, který Kolda obdržel od Bedřicha ze Strážnice roku 1440. Biskup Konrád dluh splatil, protože dlužní úpis se dochoval v jeho listinách.

požár a dne 17. července 1449 opat Jan a konvent břevnoského kláštera potvrzují městu stávající práva královských měst Hradce a Kladska. K tomu měšťanům udělili právo hrdelní.⁴²⁵

Kolda následně své spory s okolím řešil diplomaticky a 22. února 1450 v Náchodě potvrdil, že se ve sporu s vratislavským biskupem Petrem Nowakem poddá rozhodčímu výroku těšínského knížete Wlodka pod pokutou 2000 kop grošů.⁴²⁶ Avšak po vypršení příměří na sv. Jiří opět do Slezska vpadl a loupil. Pravděpodobně jeho panství bylo ekonomicky vyčerpané, a tak mu nezbývá než drancovat v dobře zásobených oblastech v okolí Jaroměře, Smiřic a Holohlav.⁴²⁷ Koldovi také bývá přičítáno dobytí Dvora Králové 5. května, jehož hejtmanem byl Hanuš Welfl z Varnsdorfu, ale v pramenech chybí jednoznačné tvrzení.⁴²⁸ Proti tomu Jetřich a Soběslav z Miletína vytrhli a obsadili Dobrušku a 4. července 1450 dobyli tvrze Skalice a Bolehošť. Kolda vedl prudké boje se svým bývalým spojencem Svojšem ze Zahradky seděním na Opočně.⁴²⁹ A současně Koldovi muži pronikali do Slezska.

Uzavřením mírové smlouvy na Vildštejně 9. června 1450 se představitelé Strakonické a Poděbradské jednoty dohodli na klidu zbraní. Zvolili čtyři ubrmany, kteří se pokoušeli urovnávat jednotlivé spory. „25. 7. čtyři ubrmani poslali poselství Jetřichovi a Soběslavovi z Miletína a Janu Koldovi s následujícím rozhodnutím: Aby Jan Kolda zůstal vedle Oldřicha z Rožmberka ve smlouvě vildštejnské, tzn. nebyl do ní pojat přímo. Má propustit vězně, se Slezany uzavřít příměří do sv. Jiří (tedy do r. 1451).“⁴³⁰ Tvrzí Bolehoště a Skalice se měl ujmout Zdeněk z Postupic, ale nakonec se správy ujal Hložek ze Žampachu Koldův příbuzný. Boje s hradeckými pravděpodobně neustaly.⁴³¹ Vratislavští si 6. července stěžovali Oldřichu z Rožmberka, že jim Kolda ukradl 4 vozy a chtěli, aby jim je vrátil.⁴³² Takže ani ve Slezsku mír nerespektoval. Na kateřinském sněmu konaném od listopadu 1450 do ledna 1451 se měl spor definitivně urovnat. Koldu zastupoval Jan Straka z Nedabylic, ale sněm Koldovu

---

⁴²⁵ SOKA Náchod, AM Broumov, inv. č. 13.

⁴²⁶ URBAN, W. *Wykaz regestów dokumentów Archiwum Archidiecezjalnego we Wrocławiu*. Warszawa, 1970, s. 159, č. 1015.

⁴²⁷ SLČ, 157, č. 481.

⁴²⁸ SLČ - *Z rukopisu Křižovnického*, s. 214. Letopisy uvádějí, že 5. května bylo věnné město dobyto zradou, ale útočníky nejmenují. URBÁNEK, R. *Věk Poděbradský II. České dějiny III/2*. (dále ČD 2) Praha, 1918, s. 432.

⁴²⁹ SLČ, s. 157 – 158, č. 482

⁴³⁰ WOLF, V. *Jan Kolda ze Žampachu*. Hradec Králové – Trutnov, 2002, s. 61 - 62.

⁴³¹ Tamtéž, s. 62.

⁴³² RYMEŠOVÁ, B., PELIKÁN, J. *Listář a listinář Oldřicha z Rožmberka 1418-1462*. Praha, 1954, s. 258.

záležitost s hradeckým landfrýdem přesunul na další setkání a do té doby si měli odpustit všechny prohřešky.⁴³³

Na dalším sněmu se řešili palčivější otázky. Od benešovského sněmu konaném v červenci 1451, neměl Jiří z Poděbrad vlivného konkurenta na zemského správce. K úleku svých nepřátel Jiří z Poděbrad nabídl Krušinovi z Lichtenburka nejlepší nabídku ke koupi Kladska. Byl schopen a ochoten odkoupit i Krušinův právní nárok na Minsterbersko a nechat Krušinu dožít na kladském hradě, tudíž se jednalo o předkupní smlouvu, „*třebaže není vyloučeno, že obratný kališnický náčelník skoupením dluhopisů Hynka k prodeji donutil. Celá transakce se stala prvořadou politickou senzací.*“⁴³⁴ Poděbradův nárůst moci byl ohromný. I Aleš Holický ze Šternberka předák Poděbradské jednoty, psal Oldřichovi z Rožmberka dne 29. září 1451, aby se pokusil uplatnit svůj vliv a od již téměř dojednané koupě Lichtenburka odradit.⁴³⁵ V řadách Jiříkových odpůrců předkupní právo na prodej Kladska s Frankenštejnem vzbudilo zděšení. Následující rok 27. dubna 1452 stavovská obec zvolila Jiřího z Poděbrad zemským správcem. Volby se neúčastnil Tábor, Bedřich ze Strážnice a Jan Kolda ze Žampachu. Jiřího z Poděbrad volil také Hynek Krušina z Lichtenburka.⁴³⁶ Arnošt Černčický z Kácova je zde naposledy zmiňován a poté umírá.⁴³⁷

Jiří z Poděbrad dobyl 1. září 1452 město Tábor a zlikvidoval táborskou církevní organizaci, která přežívala pod vedením seniora Mikuláše z Pelhřimova. Tímto se stal Jiří všeobecně uznávaným zemským správcem. Tento krok byl také důležitý a nezbytný ke sjednocení politickému i konfesijnímu utrakvismu. Jenž musel obhajovat svoji existenci po rozpadu Basilejského koncilu vůči papežství.⁴³⁸ Kolda tak přišel o dalšího spojence a už si nedovolil útočit na vedlejší panství v hradeckém kraji. Na svých panstvích v loupení problém neviděl. Paní Anna cestovala z Prahy a byla u Náchoda oloupena Koldovými lidmi, když si stěžovala rychtáři a městské radě nad svým utrpením, tak ještě musela lupiče odprosit a „dobrovolně“ slíbit, že na událost zapomene.⁴³⁹ V říjnu 1453 Kolda operuje ve Slezsku a dobývá Němčí a vypaluje vesnice v okolí.⁴⁴⁰ Poté se Kolda dává do služeb polského vládce Kazimíra Jagellonského.⁴⁴¹ Jeho situace v česko-kladském pomezí se jeví neudržitelně, snad

---

⁴³³ AČ III, s. 547, č. 566.

⁴³⁴ URBAN, J. *Boj o Kladsko (1435 – 1454)*. Historie a vojenství, č. 3. Praha, 1994, s. 23.

⁴³⁵ AČ II, s. 46, č. 47.

⁴³⁶ AČ II, s. 309, č. 56; MACEK, J. *Jiří z Poděbrad*. Praha, 1967, s. 84 – 85; ČD 2, s. 633 – 636.

⁴³⁷ AČ II, s. 310, č. 56.

⁴³⁸ ČORNEJ, P. *Světla a stíny husitství*. Praha, 2011, s. 272.

⁴³⁹ SOkA Náchod, fond AM Náchod, inv. č. 906, fot. 52; příloha 4; HRAŠE, K., *Dějiny Náchoda I.*, Náchod, 1895, s. 120 – 121.

⁴⁴⁰ Rosic, s. 66.

⁴⁴¹ WOLF, V. *Jan Kolda ze Žampachu*. Hradec Králové – Trutnov, 2002, s. 65.

proto odchází. Ke Koldově smůle obdržel Jiří z Poděbrad od krále Ladislava Pohrobka 20. listopadu 1453 listinu, v níž dostal Náchod a Homoli do držení.⁴⁴² Takže tato území drží Kolda neprávem stejně jako Rychemberk. Zemský správce potvrzením práv na Náchod a Homoli navazoval na smlouvu z 29. července téhož roku, kdy získal Opočno a Frymburk od Svojsze ze Zahradky, které vzápětí postoupil svému podporovateli Vaňkovi Valečovskému.⁴⁴³

V říjnu 1453 vstoupil do Čech Ladislav Pohrobek a usedl na trůn jako syn českého panovníka, a současně z vůle českých stavů.⁴⁴⁴ Ne všude jeho přijetí bylo uvítáno s radostí. Vratislav si vymínila, že králi vzdá hold, až přijede do města osobně. Vratislavští si mysleli, že alespoň na chvíli se král vymaní z vlivu českých kacířských. Z Prahy bylo posláno poselstvo složené z katolických šlechticů Zdeňka ze Šternberka, Jana z Rabštejna a dalších. V poselstvu byl také pro zemského správce Jiřího nepostradatelný ve slezských záležitostech Hanuš Welfl z Varnsdorfu a dne 3. května 1454 jednali šlechtici s Vratislavskými o přijetí panovníka.⁴⁴⁵ O půl roku později 6. prosince 1454 vstoupil Ladislav Pohrobek se svým dvorem do města. Jiří z Poděbrad se dohodl s městskou radou, že zaplatí pokutu místo 30 000 uherských zlatých jen polovinu za odmítání přijetí krále Ladislava na český trůn.⁴⁴⁶ V tomto období zapsal král Jiřímu z Poděbrad zástavně Jaroměř, kterou fakticky držel.⁴⁴⁷

Dne 4. března 1454 se na kladském hradě završila cesta Hynka Krušiny z Lichtenburka.⁴⁴⁸ „Bez ohledu na husitskou minulost je zcela zřejmé, že Krušina respektoval katolické cítění svých poddaných a dokonce prokazoval přízeň tamním církevním ústavům, v augustiniánském klášteře v Kladsku, nejvýznamnějším duchovním ústavu země, byly u jeho hrobu dokonce slouženy zádušní mše a nekrologium kameneckého kláštera ho označuje jako „*fidelis fautor monasterii*“.“⁴⁴⁹ Před svou smrtí Krušina zapsal své manželce věno 9 600 kop pražských grošů na Kladsku a 3 100 kop na Frankenštejně.⁴⁵⁰ Jeho syn Vilém otcovo dědictví prodal za 23 400 kop pražských grošů Jiřímu z Poděbrad dne 16. května 1454.⁴⁵¹ Součástí

---

⁴⁴² FELCMAN, O., FUKALA, R. *Poděbradové*. Praha, 2008, s. 71; SEDLÁČEK, A. *Hrady, zámky a tvrze Království českého V*, Praha, 1995 s. 13.

⁴⁴³ ČD 2, s. 777.

⁴⁴⁴ PALACKÝ, F. *Archiv český IV*. (dále AČ IV) Praha, 1846, s. 419, č. 3.

⁴⁴⁵ ČD 2, s. 843.

⁴⁴⁶ ČERNÝ, V. *Král obklopen kacíři*. Ve znamení zemí Koruny české: sborník k šedesátým narozeninám prof. PhDr. Lenky Bobkové, CSc. Praha, 2006, s. 578 – 583.

⁴⁴⁷ ŠANDERA, M. *Východočeská šlechta v polipanském bezvládí, poděbradské a jagellonské éře, 1. část*. Východočeské listy historické. Hradec Králové, 2001, s. 112.

⁴⁴⁸ URBAN, J. *Lichtenburkové: vzestupy a pády jednoho rodu*. Praha, 2003, s. 317.

⁴⁴⁹ ŠANDERA, M. *Dějiny Kladska od zástavy Janu II. Opavsko-Ratibořskému po vznik hrabství*. in: Sborník 550 let Hrabství kladského. Trutnov, 2009, s. 96.

⁴⁵⁰ VOLKMER, F. *Hynek Krussina von Lichtenburg, Pfandesherr des Glatzer Landes von 1440 – 1454*, Vierteljahrschrift für Geschichte der Grafschaft Glatz 7, 1887/1888, s. 159.

⁴⁵¹ GGG II, s. 233.

koupě bylo již výše zmíněné zboží, protože Vilém prodal celé častolovické dědictví. Na faktický zisk Minsterberska a Rychemberka si zemský správce ještě chvíli počkal. Rychmberk a Častolovice získal ještě téhož roku.⁴⁵² Vilém Krušina z Lichtenburka přenechal Hostinné své maceše a sám se usadil v Miletíně.⁴⁵³ Svoji cestu v tomto roce završil Matěj Salava z Lípy, neboť máme o něm poslední zprávu.⁴⁵⁴ Jiří si svůj územní zisk nechal potvrdit od Ladislava Pohrobka dne 15. března 1455. K tomu obdržel Jiří od krále 2 000 kop grošů na opravu kladského hradu.⁴⁵⁵ Téhož roku získal Jiřík Opočno od Svojše ze Zahrádky.⁴⁵⁶ A to hned předal 29. července svému stoupenci Vaňkovi z Valečova.⁴⁵⁷ K faktickému získání Minsterberska využil dobře informovaný Jiří finanční tísně nového opavského knížete Arnošta, který spravoval dědictví po svém předčasně zemřelém bratru Vilémovi. Dne 14. ledna 1456 udělil panovník Ladislav Pohrobek Jiřímu právo a moc, aby mohl statky náležející k minsterberskému knížectví od slezských držitelů vyplácet.⁴⁵⁸ Poručník Arnošt neměl vůli a ani schopnosti k udržení bratrových statků, proto na zemském sněmu v Praze dne 8. března 1456 dědictví prodal za 1 000 kop grošů.⁴⁵⁹ Nehledě na to, že Poděbrad měl listiny o právním nároku na toto území při sobě. Navíc si Jiří z Poděbrad před 11. listopadem 1456, kdy potvrzuje rychtáři ve Rtyni všechna práva, kupuje zbylé statky i s Vízburkem od dědiců svého straníka Jiřího z Dubé.⁴⁶⁰

Jiří z Poděbrad se obklopoval schopnými lidmi. Podobně jako Hynce Ptáček z Pirkštejna si zvolil pro správu svého hlavního panství Ratají Jana Čabelického ze Soutic, kterému plně důvěřoval a dopomohl k úřadu mincmistra v Kutné Hoře.⁴⁶¹ Tak si Poděbrad vybral pro správu Kladska Hanuše Welfla z Varnsdorfu. Ten jako kladský hejtman jmenoval v zastoupení Jiřího z Poděbrad dne 29. července 1454 novou městskou radu.⁴⁶² Welfl se stal na více než dvacet let kladským hejtmanem a ačkoliv byl katolík, tak pevně stál na

---

⁴⁵² HLADKÝ, L. *Poděbradská větev pánů z Kunštátu a východní Čechy*. Sborník 550 let Hrabství kladského, Trutnov, 2009, s. 126.

⁴⁵³ ŠANDERA, M. *Východočeská šlechta v polipanském bezvládí, poděbradské a jagellonské éře, I. část*. Východočeské listy historické. Hradec Králové, 2001, s. 113. Ve třetí generaci jeho slavný rod přišel o všechny majetky.

⁴⁵⁴ Wolf se domnívá, že se jednalo o jednoho šlechtice podobně jako o Koldu ze Žampachu in: WOLF, V. *Matěj Salava z Lípy*. Královehradecko historický sborník pro poučenou veřejnost 4, Hradec Králové, 2007, s. 497. Jurok se domnívá, že šlo o otce a syna. In: JUROK, J. *Straníci markraběte Prokopa kolem roku 1399 a otázka jejich kontinuity do husitské revoluce*. Olomoucký archivní sborník, č. 13. Olomouc, 2015, s. 69.

⁴⁵⁵ AKČ VI, s. 52, č. 57; FELCMAN, O. a kol.: *Kladsko. Dějiny regionu*, Hradec Králové, 2012, s. 112

⁴⁵⁶ SLČ 157 – 158, č. 482; AČ III, s. 561, č. 680.

⁴⁵⁷ SEDLÁČEK, A. *Hrady, zámky a tvrze Království českého II*. Praha, 1994 s. 47.

⁴⁵⁸ ZR, s. 237, č. 33.

⁴⁵⁹ AČ XV, s. 219, č. 111.

⁴⁶⁰ SEDLÁČEK, A. *Hrady, zámky a tvrze Království českého V*, Praha, 1995 s. 35.

⁴⁶¹ ŠANDERA, M. *Hynce Ptáček z Pirkštejna*, Praha, 2011, s. 62.

⁴⁶² GGG II, s. 233.

Poděbradově straně. Welfl ovládal také Trutnovsko, ale pro jeho působení v Kladsku ho v Trutnově zastupovali Štěfan z Mnichova nebo Petr z Vrchlabí.⁴⁶³ Jelikož si Welfl počínal dobře, tak mu Jiří svěřil do správy vedlejší Frankenštejnsko i Minsterberské knížectví.⁴⁶⁴ Jako kladský hejtman kvitoval převzetí nedoplatku 1000 zlatých vratislavským měšťanům, součást pokuty za otálení při přijetí panovníka, část z pokuty šla přímo do pokladny Jiřího z Poděbrad.⁴⁶⁵ Welfl navíc dostal od panovníka potvrzení zástavy Trutnova s okolím.⁴⁶⁶ Poté se Welfl věnoval správě svěřených majetků. V roce 1456 obdržel na kladském hradě Jiří z Poděbrad oficiální převzetí Minsterberska do svých rukou, svoji pečeť připojil také Welfl.⁴⁶⁷

To už se Jiří z Poděbrad nehodlal smířit s tím, že na přímé cestě do Kladska, na jeho statcích sídlí Kolda ze Žamapachu. Sám Kolda byl v Polsku, protože v Náchodě ustavuje městskou radu Václav Nosálovský z Nosálova a nikoliv sám Kolda.⁴⁶⁸ Kdyby tomu tak nebylo, tak by to znamenalo, že by si Kolda s sebou nepřivedl žádné bojovníky, kterým velel v polských službách. V náhodské městské knize je uvedeno: „*Léta narozené božího 1456 znamená se, kterak Pán Bůh všemohoucí vzezřel jest na tuto obec a vysvobodil jest ji z ukrutnosti a nemilosrdenství od pana Jana Koldy a to skrze pana Jiříka z Kunštátu, pána dědice tohoto zboží a to ten čtvrtek postíce se k sv. Jiří.*“⁴⁶⁹ Vítězný Jiří nechal 12. května 1456 zapsat soudem do zemských desk, že se z Koldy stává zemský škůdce se všemi důsledky z toho vyplývající. „*A žádný aby ho na swá obydlé nepřijímal, a hraduo, měst twrzí aby jemu w králowstwi českém nižádný neprodával ani potupowal.*“⁴⁷⁰ Kolda nakonec na stáří obdržel milost a mohl dožít v blízkosti Jana Parduse, kde Kolda s ním svědčí v jedné listině roku 1462. Dožil se zhruba 70 let.⁴⁷¹ Jiří z Kunštátu a Poděbrad se ujal správy svých dědičných majetků a téměř celé česko-kladské pomezí osobně ovládá nebo jeho spojenci drží ve svých rukou. V království se již delší dobu nemohlo bez Jiřího vědomí odehrávat nic podstatného.

---

⁴⁶³ AČ XV, s. 348, č. 4.

⁴⁶⁴ SEDLÁČEK, P. *Vztahy mezi Kladskem a Frankenštejnskem ve 14. a 15. století*, Kladský sborník II, Hradec Králové, 1998, s. 117 – 121.

⁴⁶⁵ ČD 2, s. 904.

⁴⁶⁶ NOVÁČEK, V., J. *Trutnovské desky manské z let 1455 – 1539*. AČ XV, s. 344.

⁴⁶⁷ GGG II, s. 240.

⁴⁶⁸ SOkA Náchod, fond AM Náchod, inv. č. 906, fot 71; příloha 5.

⁴⁶⁹ WOLF, V. *Jan Kolda ze Žampachu*. Hradec Králové – Trutnov, 2002, s. 75; autor převzal z: SOkA Náchod, fond AM Náchod, inv. č. 906, fot. 73; příloha 6. Vycházím zde z městské knihy, protože je největší pravděpodobnost, že městský písař událost přímo zažil a dataci bude mít nejpřesnější. Jiný pramen klade Koldovu porážku do roku 1458. In: SLČ - *Z rukopisu Křižovnického*, s. 227.

⁴⁷⁰ AČ IV, s. 558, č. 403.

⁴⁷¹ WOLF, V. *Jan Kolda ze Žampachu*. Hradec Králové – Trutnov, 2002, s. 76.

Ve Vratislavi kapitula zvolila 8. března 1456 biskupem Jošta z Rožmberka. Nový biskup byl následně potvrzen papežem Kalixtem III.⁴⁷² Jošt byl zvolen zejména kvůli podpoře krále Ladislava.⁴⁷³ Biskupský úřad zastával český šlechtic z katolické rodiny, u kterého byl předpoklad, že bude striktně zastávat Ladislavovi zájmy. Jošt z Rožmberka od roku 1451 zastával funkci českého velkopřevora johanitů ve Strakonících.⁴⁷⁴ Jošt zastával obě funkce, ale nejvíce se zdržoval ve Nise. „*Jošt z Rožmberka byl výjimečný zjev své doby, neboť přestože byl nejvyšším představitelem rytířského řádu sv. Jana Jeruzalémského a katolíkem, patřil mezi velké příznivce zemského správce a pozdějšího krále Jiřího z Poděbrad, přičemž dobré vztahy si pěstoval i s jeho předchůdcem králem Ladislavem.*“⁴⁷⁵

3.1 Shrnutí

Po smrti císaře Zikmunda Lucemburského se v česko-kladském prostoru odehrával zápas o udržení nabytých majetků. Dědičky rodiny pánů z Častolovic se snažili udržet své majetky, ale pro velké zadlužení se to nepovedlo. Hynek Krušina, který celé dědictví odkoupil, po vleklé válce ve Slezsku též o majetky přišel. I když byl schopný vojevůdce, tak se také pro neschopnost splácet věřitelům své pohledávky musel rozhodnout pro prodej statků, jež od Častolovické rodiny získal. Můžeme říct, Hynek Krušina zastával k víře pragmatický postoj a své poddané k přestupu nenutil. Při válkách se slezskými knížectvími ztratil Minsterbersko, kde panovala anarchie již od roku 1435. Takže se Krušinovi, stejně jako Půtovi nepovedlo zabezpečit a zvětšit majetky pro svůj rod.

Jedno z nejdůležitějších rozhodnutí Slezanů bylo vykoupení a zboření pohraničních hradů. Primárním důvodem bylo zbavit se základen loupežných rytířů, kteří odtud vyráželi na slezské území. Na druhé straně při případném útoku ze Slezska se možnosti na české straně výrazně zúžili na opevněná města, zbylé hrady a drobné tvrze.

V hradeckém kraji Jan Kolda ze Žampachu udržel Náchod a další svá zboží poměrně dlouho. Byl z povahy voják a správa majetku po ekonomické stránce mu moc nešla, k tomu

---

⁴⁷² SOA Třeboň, *Fond Historica*, inv. č. 2227, 2228; EUDEL, K.. *Hierarchia catholica medii aevi, pars II.* Monasterii 1914, s. 270; PODLAHA, A. *Series praepositorum.* Pragae 1912, s. 93-94; PALACKÝ, F. *Urkundliche Beiträge zur Geschichte Böhmens und seiner Nachbarländer im Zeitalter Georg's von Podiebrad (1450-1971).* Wien 1860, s. 100; HAAS, A. CIM IV-2, Praha, 1954, s. 61-62.

⁴⁷³ HAMRŠMÍD, J. *Jošt z Rosenberka a jeho doba.* Pragae, 1892, s. 19 -20. Existuje domněnka, ale nepodložená, že matka Jiří z Poděbrad Anna z Vartenberka byla sestrou či sestřenicí Kateřiny z Vartenberka, která byla matkou Jošta z Rožmberka. Tím pádem by vratislavský biskup Jošt byl bratrancem Jiřího z Poděbrad. In: OPAVOVÁ, T. *Jošt II. z Rožmberka (1430 – 1467).* České Budějovice, 2009, s. 21.

⁴⁷⁴ Národní Archiv Praha, fond Archiv velkopřevorství maltézského, inv. č. 2526.

⁴⁷⁵ LUKEŠOVÁ, P. *Strakonice ve struktuře johanitského řádu v 15. století.* Brno, 2016, s. 178.

byl silně orientován na radikální Tábor. Byl znám v širokém okolí jako lupič, ale pro jeho zkušenosti a schopnosti si ho vážili i v zahraničí. Aktivně se účastnil konfliktu Řádu německých rytířů a Polsko-litevské unie, o tom na jaké straně rozhodovalo, kdo nabídl nejvíc peněz. Majetky získané neprávem držel téměř po dvacet let a postupem času od něj odpadávali jeho dřívější spojenci, byl prohlášen za zemského škůdce a odešel opět do polského vojska. Nakonec dožil po boku svého kamaráda z husitských válek Jana Parduse.

Takže skutečným držitelem česko-kladského pomezí se stal Jiří z Kunštátu a Poděbrad. Jeho způsoby získání majetku jsou popisovány tak, že byl neústupný, a když něco chtěl, tak to získal. Uměl si počkat a někdy i hodně dlouho jako 19 let na Náchod, ale i na zisk Jaroměře čekal 3 roky. Kladsko i Minsterbersko získal koupí a dal si záležet, aby to bylo po právní stránce nezpochybnitelné. Získání Opočna a Frymburka od Svojše ze Zahrádky bylo rychlé. Se ziskem Kladska a Minsterberska přišla i nenávist Slezanů v čele s Vratislaví. Kroky, které Jiří podnikl za vlády Vladislava Pohrobka, Vratislav ujistily, že v jeho osobě je na slezských hranicích nebezpečný soupeř a z jejich pohledu ještě k tomu vůdce kacífů.

4 Král kacír

Nenadálí skon Ladislava Pohrobka v listopadu 1457 vytvořil příhodnou situaci pro myšlenku zvolení krále utrakvisty. Ještě v listopadu před svou smrtí Ladislav potvrdil břevnosvkému opatu Janu všechna dříve udělená privilegia.⁴⁷⁶ Ke zvolení napomohly mezinárodní okolnosti, konkrétně to byla volba Matyáše Korvína králem v Uhrách. Král byl zvolen uherskými stavy, i když fyzicky pobýval jako vězeň zesnulého Ladislava Pohrobka v Praze. Zemský správce Jiří z Poděbrad obdržel dary za Korvínovo propuštění, které nápadně připomínali výkupné, a ještě k tomu smlouvu o manželství dcery Kateřiny s budoucím uherským vladařem.⁴⁷⁷ Jiří z Poděbrad nenechal svoji volbu na náhodě a velmi pečlivě si zajistil hlasy pro sebe. Například Jan z Rožmberka Jiřího musel volit, protože roku 1454 římský král Fridrich III. převedl rožmberský dluh ve výši 10 666 kop grošů právě Jiřímu a Rožmberkovi nezbylo v tíživé finanční situaci než na volbu přistoupit, za což byl později novým králem odměněn úřady ve Slezsku.⁴⁷⁸ Papež umožnil tuto volbu oproti právoplatným Habsburským nárokům, jelikož potřeboval zajistit Uhry proti Turkům a od energického panovníka Korvína se očekával rázný zásah.⁴⁷⁹ Propuštěním a smlouvou s Matyášem Krovínem získal Jiří z Poděbrad sympatie v Uhrách. Ve čtvrtek 2. března 1458 se uskutečnili tendence projevované od roku 1420 a konsensuálním rozhodnutím českého sněmu byl zvolen za krále na staroměstské radnici Jiří z Poděbrad.⁴⁸⁰ Papežská kurie věděla, jaký vojenský potenciál má české a uherské království a kalkulovala, že oba neurození panovníci se spojí s polským králem Kazimírem IV. proti Turkům, které společnými silami s dalšími panovníky nakonec vyženou z Evropy.⁴⁸¹ Papežská kurie souhlasila s volbou Jiřího z Poděbrad z pragmatického hlediska a za předem stanovených podmínek. Tak 6. května 1458 v Královském dvoře na Starém Městě pražském složil Jiří korunovační přísahu před rábským biskupem Augustinem a vácovským biskupem Vincencem.⁴⁸² Teprve poté byl v neděli 7. května Jiří korunován ve Svatovítské katedrále českým králem.⁴⁸³

---

⁴⁷⁶ MHB VI, s. 173 – 174, č. 181.

⁴⁷⁷ ČORNEJ, P. *Světla a stíny husitství*. Praha, 2011, s. 273.

⁴⁷⁸ BENEŠ, F. *Zradil Jan z Rožmberka krále Jiřího z Poděbradského?*. Jihočeský sborník historický 35, 1966, s. 115.

⁴⁷⁹ KALOUS, A. *Matyáš Korvín (1443 – 1490). Uherský a český král*. České Budějovice, 2009, s. 48 – 50.

⁴⁸⁰ URBÁNEK, R. *Věk Poděbradský. České dějiny III/3*. (dále ČD 3) Praha, 1930, s. 262 – 280.

⁴⁸¹ ČORNEJ, P. *Světla a stíny husitství*. Praha, 2011, s. 278; SMOŁUCHA, Janusz. *Polityka Kurii Rzymskiej za pontyfikatu Piusa II (1458-1464) wobec Czech i krajów sąsiednich: z dziejów dyplomacji papieskiej w XV wieku*. Kraków, 2008, s. 101 – 116.

⁴⁸² TOBOLKA, Z., V. *O volbě a korunování Jiřího z Poděbrad*. Praha, 1896, s. 28.

⁴⁸³ ČD 3, s. 359 – 364.

Mezi tím se slezská knížata několikrát sešla a chtěla podpořit jiného kandidáta. Slezané se nemohli shodnout, za kterého právoplatného kandidáta se mají postavit, z nejvýznamnějších v úvahu připadal Vilém Saský, podporovaný Dolním Slezskem a polský král Kazimír Jagellonský. Z česko-kladského pomezí se proti králi postavil jen Broumov a to převážně z důvodu německého obyvatelstva a dlouhodobé orientace na Vratislav.⁴⁸⁴ Dne 8. ledna 1458 Hanuš Welfl zastupoval Jiřího z Poděbrad na slezském sněmu v Břehu a žádal, aby Slezsko zachovalo jednotu České koruně.⁴⁸⁵ Po zvolení Jiřího z Poděbrad za českého krále přijel Hanuš Welfl spolu s chebským hejtamen Otou ze Sparnecka a Dětřichem z Janovic na sjezd v Lehnici a 20. března 1458 obhajovali platnost Jiříkovy volby a tlumočili pozvání na korunovaci.⁴⁸⁶ Slezané se 16. dubna sešli naposled ve Vratislavi a dohodli se, že vyčkají rozhodnutí papeže a císaře, aby se nezavázali podporovat kandidáta bez mezinárodní podpory.⁴⁸⁷ Tím se připravili o titulární ochranu panovníka a bylo jasné, že za to ponесou vlastní následky. Takže se do budoucna museli bránit sami. Slezané ustanovili obranný spolek, ale již v červnu 1458 se na sjezdu v Lehnici projevila různorodost názorů jak postupovat. Po přijetí krále Jiřího z Kunštátu a Poděbrad papežem a císařem Fridrichem III. zůstala v odboji vůči králi jen Vratislav. Dne 21. září vzdali hold králi v Javoru i hornolužická šlechta, pět měst Šestiměstí, jen hrdý Zhořelec tak učinil během dalších dní v Praze.⁴⁸⁸ Na králův příkaz přivezl Hanuš bulu papeže Pia II. do vzdorující Vratislavy a dne 13. března 1459 ji před městskou radou přečetl. Vratislavští tomu neuvěřili a tak se s nepořízenou vrátil zpět.⁴⁸⁹ V květnu měl Welfl úspěch ve Svídnici, kde bulu přijali, a tak zůstala Vratislav v odboji osamocena.⁴⁹⁰ Dne 25. dubna král Jiří uzavřel spojeneckou smlouvu s Fridrichem, arcimarsálkem Římské říše. Listina vyjmenovává všechny oblasti, které náleží králi.⁴⁹¹

V tomto čase i břevnovský opat Jan v Broumově uznal Jiřího za krále i přes odpor konventu a měšťanů. To se opatu Janovi stalo málem osudným. Doslechl se o svém chystaném zajetí a uvěznění. A přes Polici se vydal pro pomoc.⁴⁹² Nazpět se vrátil až

---

⁴⁸⁴ ŠRÁMEK, J. *Břevnovské opatství ve středověku: Břevnov, Rajhrad, Police nad Metují a Broumov*. Praha, 2016, s. 184.

⁴⁸⁵ URBÁNEK, R. *České dějiny III/4. Věk Poděbradský IV.*(dále ČD 4) Praha, 1962 s. 347.

⁴⁸⁶ GGG II, s. 247 – 248.

⁴⁸⁷ URBÁNEK, R. *Kandidatura Viléma Saského na český trůn (1458 – 59)*. Dvě studie o době poděbradské, Brno, 1929, s. 180.

⁴⁸⁸ ČERNÝ, V. *Zklamané naděje. Pobyt Matyáše Korvína ve Vratislavi roku 1469*. Evropa a Čechy na konci středověku. Sborník příspěvků věnovaných Františku Šmahelovi, Praha, 2004, s. 189.

⁴⁸⁹ BARTKIEWICZ, K. *Dzieje Ziemi Kłodzkiej w wiekach średnich* (dále Dzieje). Wrocław, 1977, s. 160.

⁴⁹⁰ GGG II, s. 253.

⁴⁹¹ AČK VI, s. 61, č. 84. Zde je Frankenštejnsko vedeno jako právně samostatná část Slezska, je na něj pohlíženo obdobně jako na Vratislav. Přestože hejtmanem je Welfl jako v sousedním Kladsku.

⁴⁹² TOMEK, V. V. *Příběhy města Police nad Metují*. Praha, 1881, s. 48.

s vojenským doprovodem.⁴⁹³ Král Jiří uděluje náhodským měšťanům na jejich žádost výroční trh na den sv. Martina s osmi následujícími dny.⁴⁹⁴

Náhodské panství drželi společně bratři Boček a Viktorín z Poděbrad. Dne 2. června vydali v Praze listinu, v které darují třetinu odúmrtě a část z mýta z mostu přes Metuji městu Náchodu.⁴⁹⁵ Král Jiří z Poděbrad povýšil Kladskou zemi na hrabství 24. června 1459, listina se nám bohužel nedochovala.⁴⁹⁶ Welfl 12. července 1459 poslal posla do Vratislavi s odpovědným listem, v listu se zavázal neútočit pouze na ženské kláštery, Welfl v listu užil titul zemský hejtman kladského hrabství.⁴⁹⁷ Jeho pravomoci zůstali stejné. Welfl vytáhl z Kladska na statky vratislavské kapituly a drancoval okolí.⁴⁹⁸ I další zprávy ze Slezska vypovídají o tvrdém postupu vůči odpůrcům králi a především kléru podřízenému vratislavskému biskupu. Welfl vyhrožuje odpůrcům a nebojí se výhrůžky uskutečnit. Snad se v tento čas zmocnil Bolkova.⁴⁹⁹ Tato trestná výprava proti odpůrcům se dařila skvěle, ale Welfl se musel vrátit do Kladska a připravit králův příjezd.

Jiří z Poděbrad se před cestou do Kladska sešel v Brně 31. července 1459 s císařem Fridrichem III., zde získal 5. srpna potvrzení o povýšení Kladska na hrabství a jeho syn Viktorín byl jmenován na říšského knížete, vévodu minsterberského a hraběte kladského.⁵⁰⁰ Ke konci srpna se Kladské hrabství stalo místem diplomatických jednání se slezskými knížaty, zdálo se, že král dospěje k uznání, a i ve Slezsku se ujme vlády. „Přijel Konrád VII. Bílý Olešnický i Fridrich Lehnický a zástupci významných měst. Poté král v září ve Svidnici přijal hold místní šlechty se zástupci měst.“⁵⁰¹ Jednání se dařila a král Jiřík slavil úspěch. „Dne 21. září mu v Javoru holdovala hornolužická šlechta a pět měst Šestiměstí, hrdý Zhořelec samostatně o několik dní později v Praze. Ve svém odporu setrvala pouze neústupná Vratislav.“⁵⁰² Následně se rozhořela drobná válka mezi Vratislaví a královským vojskem se střídavými úspěchy na obou stranách. Od 11. listopadu nabádal papežský legát

---

⁴⁹³ WINTERA, L. *Geschichtsbild der Stadt Braunau und des gleichnamigen deutschen Schulbezirkes*. Braunau, 1894, s. 36.

⁴⁹⁴ HAAS, A. *Codex juris municipalis regni Bohemiae IV.* – 2, Praha, 1960, s. 37, č. 333.

⁴⁹⁵ CIM IV. – 2, s. 40, č. 338.

⁴⁹⁶ Obsah listiny známe od autora, který ji pravděpodobně studoval. In: AELURIUS, G. *Glaciographia oder Glacische Cronica*. Leipzig, 1625, s. 458. Další přehled literatury vycházející od tohoto autora: HLADKÝ, L. *Poděbradská větev pánů z Kunštátu a východní Čechy*. Sborník 550 let Hrabství kladského, Trutnov, 2009, s. 128, pozn. 54.

⁴⁹⁷ GGG II, s. 254.

⁴⁹⁸ Rosic, s. 74.

⁴⁹⁹ GGG II, s. 259.

⁵⁰⁰ ČD 3, 1930, s. 539, více k pramenům pozn. 4.

⁵⁰¹ ŠANDERA, M. *Hanuš Welfl z Varnsdorfu: První zemský hejtman Kladského hrabství*. Sborník 550 let Hrabství kladského, Trutnov, 2009, s. 103.

⁵⁰² ČERNÝ, V. *Zklamání naděje. Pobyt Matyáše Korvína ve Vratislavi roku 1469*. Evropa a Čechy na konci středověku. Praha, 2004, s. 189.

Jeroným Krétský Vratislav ke smíru, protože si papežská kurie přála především zastavit turecký vpád.⁵⁰³

Král první měsíce roku 1460 využil k usmíření s Vratislaví. Welfl byl poslán do Středy, aby vyměnil městskou radu. Odtud zamířil do samotné Vratislavi, kde hájil panovníkovy zájmy při doplňování soudu a změn hejtmanů. Snad Jiří pomýšlel na to, že se v odbojně Vratislavi chopí moci energický a tvrdý Welfl, ale pro odpor místních všechny akty narazily na tak velký odpor, že raději panovník od nich upustil.⁵⁰⁴ Vratislav byla hrdá na to, že od počátku husitských válek odolávala kacířským idejím a husitské moci. Z jejich pohledu stáli na pravověrné katolické straně a nesnesli by vedení od hejtmana, který slouží kacířskému králi. V Broumově měšťané a konvent také přistoupili ke smíru s králem. Na oplátku Jiří potvrdil 28. května 1460 všechna stará privilegia.⁵⁰⁵ Opat Jan držel na uzdě nepřátelské tendence, ale ve stejném roce umírá.⁵⁰⁶

Welfl se vrátil do Kladska a dne 20. července 1461 potvrzuje dohodu mezi augustiniánským klášterem a jeho starým sluhou.⁵⁰⁷ Dlouho klid v hrabství nebyl, protože panovník se rozhodl porazit odbojného knížete Baltazara Zaháňského, který byl již téměř osamocen v odboji. Vojsko vytáhlo na Baltazarovy statky. Město Zaháň otevřelo hradby královským ozbrojencům pod Welflovým velením bez boje a Zaháň, Naumburk a Příbuz obdržel bratr knížete Jan Zaháňský.⁵⁰⁸ Po návratu Welfl úřaduje v Kladsku.

Nad králem Jiřím z Poděbrad se začala stahovat mračna v Římě. Při zasedání velké konzistoře 31. března 1462 papež Pius II. prohlásil kategoricky kompaktáta za zrušená.⁵⁰⁹ Proti tomuto rozhodnutí se král Jiří dovolával kompaktát potvrzených papežem Evženem IV. na českém zemském sněmu v srpnu 1462.⁵¹⁰ Okamžitý dopad pro osobní králův majetek papežovo rozhodnutí nemělo. V česko-kladském pomezí byl běžný život a v Kladsku kvetl obchod.

Královské vojsko s Welflovou účastí a pravděpodobně kladskou posádkou vytáhlo na pomoc ve Vídni obleženému císaři Fridrichu III. Král Jiří využil této jedinečné příležitosti vysvobození císaře a během Jiříkova pobytu v Korneburgu, císař vydal 7. prosince 1462 listinu, jíž povýšil Viktorína, Jindřicha staršího a Hynka na knížata Svaté říše římské, vévody

---

⁵⁰³ ČD 3, s. 570 – 572.

⁵⁰⁴ ČD 4, s. 147.

⁵⁰⁵ TOMEK, V. V. *Příběhy města Police nad Metují*. Praha, 1881, s. 49.

⁵⁰⁶ ŠRÁMEK, J. *Břevnovské opatství ve středověku: Břevnov, Rajhrad, Police nad Metují a Broumov*. Praha, 2016, s. 185.

⁵⁰⁷ GGG II, s. 260.

⁵⁰⁸ GGG II, s. 259.

⁵⁰⁹ KALOUSEK, J. *Archiv český VIII*. (dále AČ VIII) Praha, 1888, 321 – 354.

⁵¹⁰ FRA II/20, s. 272 – 277.

v Minsterberku a hrabata kladská.⁵¹¹ Jiří z Poděbrad zamířil do Prahy, kde už 16. prosince vydává listinu, ve které svým třem synům a nyní knížatům uděluje Minsterberské vévodství, třetinu Opavského vévodství a Kladské hrabství jako léno Koruny české. Kladské hrabství obdrželi jako prvé manství Českého království, jehož nedílnou a autonomní součástí zůstalo.⁵¹² Král tím vyřešil právní postavení bývalého Kladského kraje uvnitř Čech. Již zástava Půtovi z Častolovic měla výjimečné postavení. Ale teď král zajistil své syny, aby mohli žít na úrovni říšských knížat a slezských hrabat. „Z kladské zástavy vytvořil autonomní státní útvar, jež udělil svým synům, o nichž jako o svých nástupcích zřejmě vůbec neuvažoval, v léno, jež přitom zůstalo součástí původního státního celku, Českého království, z něhož bylo vyčleněno. Kladské hrabství se stalo jakýmsi mostem mezi vlastním Českým královstvím a slezskými knížectvími, jehož směřování bylo leckdy rozporuplné.“⁵¹³ Kladské hrabství, tak začalo mít svou vlastní organizační strukturu s vlastním sněmem⁵¹⁴ a vedlo si Registra kanceláře hrabat kladských, jež byla obdobou desk zemských.⁵¹⁵

Po návratu vojska z Rakous vyvstal v Kladsku na jaře 1463 spor mezi hejtmanem Welfem a proboštem kladských augustiniánů Michalem. Někteří kanovníci si stěžovali u Welfa na neregulérnost Michalovi volby a hejtman odmítal probošta respektovat. Spor se dostal až před krále, který přijal audienci nespokojeného vratislavského biskupa Jošta z Rožmberka na kladském hradě. Panovník postup svému hejtmanovi vytkl před biskupem.⁵¹⁶ Ale vzápětí král Welfovi potvrdil zástavu Trutnova.⁵¹⁷ Další rozmíšky přehlušil dne 23. června 1463 požár ve městě, který zničil na 33 domů, masné krámy a zničil celý klášter svaté Anny. Štěstím pro město bylo, že náměstí a jižní část zůstala ušetřena. Město se brzy vzpamatovalo a obchody se vrátily k normální úrovni.⁵¹⁸

Na přelomu roku 1463 a 1464 král s rodinou opustil morem zasaženou Prahu a vydal se do Kladska. Svůj pobyt spojil s jednáním se Slezany a dohlížel na své statky. Např. potvrdil Kladské Bystřici její starší privilegia.⁵¹⁹ Jan Zajíc z Házmburka si vyprosil odúmrt' na hradu

---

⁵¹¹ MUSIL, F., PREGIEL, P. *Chrestomatie*, dok. 54, s. 82 – 85.

⁵¹² Tamtéž, dok. 55, s. 85 – 87.

⁵¹³ HLADKÝ, L. *Poděbradská větev pánů z Kunštátu a východní Čechy*. Sborník 550 let Hrabství kladského. Trutnov, 2009, s. 130.

⁵¹⁴ Sněmu se účastnili zástupci místní šlechty, měst a svobodných rychtářů.

⁵¹⁵ ČELAKOVSKÝ, J. *Výpisy z register kanceláře hrabat kladských od r. 1472 – 1505*. KALOUSEK, J. *Archiv český IX*. Praha, 1889, s. 361 – 369. Editor vydal jen část listin z let 1493 - 1497. Originál register je po 2. světové válce nezvěstný. Dále editor upozorňuje, že latinské a německé texty vydali výše zmínění VOLKMER, F., HOHAUS, W. *Geschichtsquellen der Grafschafts Glatz II*, Habelschwerdt, 1888.

⁵¹⁶ ŠANDERA, M. *Hanuš Welf z Varnsdorfu: První zemský hejtman Kladského hrabství*, Sborník 550 let Hrabství kladského, Trutnov, 2009, s. 105.

⁵¹⁷ AČ XV, s. 344.

⁵¹⁸ GGG II, s. 267.

⁵¹⁹ GGG II, s. 270.

Rýzmburk i přes odpor příbuzného Beneše z Rýzmburka na králi.⁵²⁰ Vyslanci ze Střihomi králi oznámili, že zchudlý šlechtic Jan z Vízmburka⁵²¹ si přivydělává jako informátor pro Vratislav. Král Jiří přikázal Welflovi šlechtice zatknout a ten na mučidlech přiznal, že měl krále Jiřího otrávit. Vratislavští mu slíbili 2 000 zlatých, část již dostal, a také obdržel dvě kovové lahvičky s jedem. Jed mu měl předat sám papežský legát Jeroným Krétský. Vízmburk jako svého spoluviníka uvedl Jana Hajna z Čirnu, který se nepřiznal a na následky výslechu zemřel. Jiří chtěl využít odhaleného komplotu pro propagandistické účely a poškodit odbojnou Vratislav. Do Kladska se měl na králův příkaz sjet sjezd ze všech koutů zemí Koruny české. Welfl nabídl Vízmburkovi omilostnění a propuštění pokud se veřejně přizná. Jako projev dobré vůle vpustil Welfl ke šlechtici zpovědníky. To se ukázalo jako osudná chyba, protože kněží mu zakázali, aby to udělal. Patrně proto, že ve výpovědi figurovalo jméno papežského legáta Jeronýma. Králi jeho tah nevyšel. Na sjezdu konaném 2. března 1464 se Jan odmítl přiznat a stavové na sněmu souhlasili, aby o obviněném a jeho spolupachatelích rozhodl soud. Kladský manský soud označil za spoluviníky krom Jana Hajna z Čirnu také přední vratislavské patricie Antonína Horniga, Petra Rota, Valentina Haunholta a městského rotmistra Jana Waldeho. Soud odsoudil Jana z Vízmburka k rozčtvrcení a ještě tentýž den byl rozsudek vykonán. Ani na popravišti Jan své tvrzení o nevině neodvolal.⁵²²

„Vlastní původ všech líčených událostí tkvěl ve skutečnosti, že se Jiří z Poděbrad nechtěl oficiálně zříci kompaktát a přijímání pod obojí, přiznaných Sv. stolicí Čechám, k nimž patřilo i Slezsko s katolickou Vratislaví, a to s „tichým“ souhlasem Joštovým. Právě jeho účinnou pomoc při přistoupení Jiříka ke katolictví jako jedinému náboženství v zemi očekával legát Jeroným a s ním také papež. Legát Jeroným podezřívá Jošta rovněž z obojakosti, a kvůli tomu se dokonce fyzicky vzájemně napadli.“⁵²³

Vratislavští začali kampaň proti popravě ve svých listech do Říma. Welfl jim zaslal list, ve kterém vysvětloval, že nemá nic proti Vratislavi jako městu, ale pouze vůči obviněným.⁵²⁴ To vedlo k tomu, že místo krále Jiřího byl očerňován pouze Welfl, a listy z Vratislavi byly psány do Říše, Polska a Slezska. Papež se odmítl do věci zapojit. Na návrh Welfla o setkání mezi ním a obviněnými na neutrální půdě Vratislavští zamítli. Jejich plány

---

⁵²⁰ SLAVÍK, J. *Povrchový průzkum hradu Rýzmburka*. CB 3, Praha, 1993, s. 137.

⁵²¹ Jan sloužil Jiřímu z Poděbrad ve Vratislavi jako vyslanec. Přivydělával si jako informátor pro vratislavskou radu. HÁŠ, J. *Dvojí tvář rytíře Jana z Dubé na Vízmburku*, Genealogické a heraldické listy. Praha, 2014, s. 31.

⁵²² ČD 4, s. 712 – 715.

⁵²³ HÁŠ, J. *Dvojí tvář rytíře Jana z Dubé na Vízmburku*, Genealogické a heraldické listy. č. 1 Praha, 2014, s. 30.

⁵²⁴ GGG II, s. 273.

na zbavení se Welfla štvavou kampaní nevyšly, když se císař Fridrich III. odmítl angažovat v jejich prospěch, tak i veřejné mínění se obrátilo proti Vratislavi.⁵²⁵ Kladský hejtman tak dál zůstal na svém místě.

I když vztahy s Vratislaví byly napjaté, a k vypuknutí vojenského konfliktu stačila sebemenší záminka, tak v samotném hrabství byl klid. Situace v Čechách byla vypjatá a proti králi roku 1465 začali vystupovat šlechtici.⁵²⁶ Dne 16. prosince 1465 král udělil kladské hrabství svým synům Viktorínovi, Jindřichovi a Hynkovi v léno. Jako svědek připojil pečeť i Welfl.⁵²⁷ Hanuš Welfl následující rok 1466 získává znovu postavený hrad Skály.⁵²⁸

Klidné časy panování Jiřího z Poděbrad skončili roku 1466. Místo papežského legáta Jeronýma ve Vratislavi získal ještě nesmiřitelnější Rudolf z Rüdeseimu. Nový legát 20. srpna 1466 z Vratislavi písemně přikázal kladským farářům naprosté distancování od vojenských příprav proti Vratislavským a jejich spojencům pod trestem klatby. Prý se proti nim chystají Hanuš Welfl a Nikl z Gesdorfu zvaný Lonningshan zaútočit.⁵²⁹ Vratislav se velmi ráda přidala k vznikající Zelenohorské jednotě. Potyčky se přímo nedotkly Poděbradských majetků v okolí česko-kladského pomezí. Biskup Jošt ostatní upozorňoval, že král Jiří stále má v Čechách velkou oporu v místním obyvatelstvu a i menší část katolické šlechty je mu věrná.⁵³⁰ Jelikož stav věcí směřoval neodvratně k vojenské konfrontaci, tak 18. dubna 1467 Welfl společně s kladskými many obsadil klášter v Kamenci a jako předsunutý opěrný bod zde umístil vojenskou posádku.⁵³¹ Vratislavští Welfla nařkli, že napadl církevní zboží. V situaci, ve které se nacházel, neměl již co ztratit. Broumov pod vedením břevnovského opata Petra II. zřetelně podporuje Vratislav ve válečném úsilí. Broumovský měšťan informoval o pohybech Poděbradových vojsk vratislavské radní.⁵³² Na zelený čtvrtek 1467 byl Jiří z Poděbrad v Římě v chrámu sv. Petra během okázalého obřadu prohlášen za prokletého. Spolu s králem byl exkomunikován i Hanuš Welfl z Varnsdorfu, purkrabí na Frankenštejně Jan z Kvitendorfu a opavský hejtman Bernard Bírka z Násilé. Na celé kladské hrabství padl

---

⁵²⁵ ČD 4, s. 716 – 717

⁵²⁶ SLČ, s. 180, č. 548.

⁵²⁷ MARKGRAF, H., GRÜNHAGEN, C. *Lehens- und Besitzurkunden Schlesiens II.* Leipzig, 1883, s. 156 – 158.

⁵²⁸ SEDLÁČEK, A. *Hrady, zámky a tvrze Království českého V.* Praha, 1995, s. 70.

⁵²⁹ PALACKÝ, F. *Urkundliche Beiträge zur Geschichte Böhmens und seine Nachbarländer im Zeitalter Georgs von Podiebrad.* Fontes rerum Austriacarum II/20. Wien, 1860, s. 410 – 411, č. 361.

⁵³⁰ URBÁNEK, R. *Husitský král.* Praha, 1926, s. 206.

⁵³¹ GGG II, s. 287.

⁵³² ROTH, G. ESCHENLOER, P. *Geschichte der Stadt Breslau.* Quellen und Darstellungen zur schlesischen Geschichte 29, Münster, 2003 (dále jen ESCHENLOER, P. *Geschichte der Stadt Breslau*), s. 618 - 619.

interdikt.⁵³³ To nesl velmi těžce zejména augustiniánský klášter. Faráři pod dohledem hejtmana na několika místech dále pokračovali ve svých povinnostech, protože hrozba z Říma i Vratislavi byla dále než hejtman Welfl. Nad zrušením interdiktu měl pohnout papežského legáta zázrak, který oznámil augustiniánský kanovník 15. května 1468, kdy začal z hrobu prvního pražského arcibiskupa Arnošta z Pardubic vytékat vonný olej. Ke zrušení interdiktu to však nevedlo.⁵³⁴

Obyvatelé Kladska se pevně postavili za krále Jiřího. Vratislavští slavili úspěch, když ještě v květnu dobyli Frankenštejn a Minsterberk. To se dotklo zejména Welfla, který byl hejtmanem v daných hradech a nelibě nesl zbabělost posádek a vydání hradů bez většího odporu.⁵³⁵ Samotné Kladsko nebylo napadeno, ale královská rodina nemohla nechat útok na osobní državy bez odpovědi. V čele královského vojska vyrazil do boje hrabě Viktorín. Posílen o místní kladskou posádku se vítězně utkal se Slezany. Druhá část vojska vedená Ctiborem Tovačovským z Cimburka a Zdeňkem Kostkou z Postupic postupovala souběžně s hrabětem. Slezany stíhala jedna porážka za druhou. Dne 11. června 1468 se biskupovo vojsko u Pačkova málem rozpadlo. Kapituloval Slezany nedávno obsazený hrad Raichenbach. Tak působivá demonstrace síly stačila slezským oddílům k ústupu z Minsterberska. Největší vítězství královských sil bylo v bitvě u Frankenštejna - slezské oddíly byly rozprášeny, město i hrad kapitulovaly. Slezané přišli o celé dělostřelectvo a vítězové zajali na 4 tisíce zajatců.⁵³⁶

Vratislavští se po čase vzpamatovali a podnikli úspěšný nájezd v pohraničí, při kterém se zmocnili dobytka a získali zajatce.⁵³⁷ Do Kladska zavítala kněžna Uršula manželka - Jindřicha staršího. Svě věno měla od krále zapsané právě na Kladsku a až do konce života ho energicky bránila a ze svých majetkových nároků neslevila vůči nikomu.⁵³⁸ Do Kladska také přijel polský vyslanec kanovník Jan Dlugosz, který měl zprostředkovat v probíhajícím konfliktu příměří.⁵³⁹ To se povedlo a Hanuš Welfl využil čas pro trénování nových sil. Jako odvetu vůči Vratislavi vyrazili v lednu 1469 jeho oddíly z Kladska a Frankenštejna. Oddíly přitáhly na území vratislavské diecéze, kterou zplundrovaly. Kořist i zajatce odvěkli do

---

⁵³³ URBÁNEK, R. *Husitský král*. Praha, 1926, s. 230.

⁵³⁴ CZACHERITZ, M., MROZOWICZ, W. *Cronica monasterii canonicorum regularium (s. Augustini) in Glatz. Wratislaviae*, MMIII, s. 203 – 204.

⁵³⁵ ŠANDERA, M. *Hanuš Welfl z Varnsdorfu: První zemský hejtman Kladského hrabství*. Sborník 550 let Hrabství kladského, Trutnov, 2009, s. 108.

⁵³⁶ SRS XII, s. 83. Toto číslo bude nadsazené, ale i přesto byla zajatá část slezského vojska velká.

⁵³⁷ Tamtéž, s. 83.

⁵³⁸ ŠANDERA, M. *Hanuš Welfl z Varnsdorfu: První zemský hejtman Kladského hrabství*. Sborník 550 let Hrabství kladského, Trutnov, 2009, s. 108.

⁵³⁹ GGG II, s. 311.

Frankenštejna před hejtmana.⁵⁴⁰ Vratislavské a nisské síly se spojily na počátku března 1469 a vpadly do kladského hrabství od Pačkova. Slezští hejtmani změnili svoji taktiku a vůbec nepostupovali přes Frankenštejn. Jejich útok směřoval na jih na Kladskou Bystřici, město samotné se ubránilo, ale předměstí a okolí bylo zničeno. Slezané zamířili s kořistí podél řeky Biala Łądecka a v údolí mezi vesnicemi Třebešovice a Konrádovem byli poraženi kladskou hotovostí, kterou mezitím zmobilizoval Welfl. Přišli tak o většinu své kořisti, kterou na místě zanechali.⁵⁴¹

V Čechách mezitím Zelenohorskou jednotu zachránil vstup Matyáše Korvína do války 31. března 1468.⁵⁴² Když byl uherský král obklíčen v Železných horách, tak při osobním jednání na konci února 1469 se slíbil zastat Jiřího z Poděbrad u papežské kurie.⁵⁴³ Korvín svůj slib nedodržel, další jednání ztroskotala a 3. května 1469 se nechal v Olomouci korunovat za českého krále. Jeho titul uznala většina Moravy, Horní i Dolní Lužice a hlavně Slezsko.⁵⁴⁴ V červnu schválil český zemský sněm, aby po smrti krále Jiřího z Poděbrad nastoupil na český trůn polský princ Ladislav, za předpokladu, že se ožení s Ludmilou dcerou krále Jiřího. Jednání o svatbě nakonec ztroskotala, ale cesta k polskému dvoru zůstala otevřena.⁵⁴⁵

Vratislavští po Matyášově volbě rozpustili své žoldnéřské vojsko, protože se domnívali, že příměří uzavřené po olomoucké korunovaci se bude dodržovat. „*Tento svůj lehkomyšlný čin se snažili, co nejrychleji napravit novým verbováním.*“⁵⁴⁶ Matyáš Korvín přijel do Vratislavi 25. května 1469, při příjezdu uspořádal velkolepé procesí.⁵⁴⁷ Později mu holdovala slezská knížata, Šestiměstí a hornolužická a dolnolužická knížata. O tomto přijetí většinou měst a šlechticů ze zemí Koruny české za českého krále informoval Korvín polského krále Kazimíra právě listem z Vratislavi.⁵⁴⁸ Matyáš Korvín opustil Vratislav 5. července. „*Vratislavští čekali, že král slezský prostor vojensky nějak zabezpečí.*“⁵⁴⁹ Po jeho odjezdu se opět rozpoutali boje a Vratislav ztratila iluze o rychlém vyřešení konfliktu a výrazné vojenské pomoci.⁵⁵⁰

---

⁵⁴⁰ GGG II, s. 314.

⁵⁴¹ Dzieje, s. 163.

⁵⁴² ČORNEJ, P. *Velké dějiny země koruny české VI.* Praha – Litomyšl, 2007, s. 251.

⁵⁴³ Tamtéž, s. 258 – 259.

⁵⁴⁴ Tamtéž, s. 260 – 261.

⁵⁴⁵ Tamtéž, s. 263 – 264.

⁵⁴⁶ URBÁNEK, R. *Husitský král.* Praha, 1926, s. 262.

⁵⁴⁷ ESCHENLOER, P. *Geschichte der Stadt Breslau*, s. 770.

⁵⁴⁸ GRÜNHAGEN, C. *Geschichte Schlesiens.* Gotha, 1884, s. 324.

⁵⁴⁹ ČERNÝ, V. *Zklamání naděje. Pobyť Matyáše Korvína ve Vratislavi roku 1469.* Evropa a Čechy na konci středověku. Sborník příspěvků věnovaných Františku Šmahelovi, Praha, 2004, s. 193.

⁵⁵⁰ ESCHENLOER, P. *Geschichte der Stadt Breslau*, s. 778.

V srpnu roku 1469 musel břevnovský opat Petr II. na příkaz papežského legáta Rudolfa z Rudesheimu vpustit uherskou jízdu pod velením Františka z Háje do Broumova.⁵⁵¹ Měšťané s radostí přijali ochranu proti českému králi. František z Háje s sebou přivedl na 400 jezdců a 300 pěších.⁵⁵² Zpočátku jejich přítomnost měšťané vítali. Jelikož Slezané vykoupili pohraniční hrady a zbořili je roku 1447, tak uherské jízdě nestálo nic v cestě a vydávala se na kořistnické akce až k Jaroměři, Dvoru Králové a Jičínu.⁵⁵³ Nejhuře dopadlo venkovské obyvatelstvo, protože lehká uherská jízda se rychle pohybovala, ale nedokázala překonat opevněná města. Uherští jezdci z Broumova vyplenili Polici nad Metují a Radkov.⁵⁵⁴ V polickém klášteře i v Radkovu umístil František z Háje vojenské posádky.⁵⁵⁵ Polický klášter byl těžko hájitelný, protože nebyl opraven z předchozího poničení, a pro odlehlost od Broumova posádka Polici vypálila a stáhla se zpátky.⁵⁵⁶ Obdobně dopadl Radkov. František z Háje se účastnil výpravy Korvínových vojsk k Žitavě proti Poděbradskému vojsku. Po neúspěchu výpravy se vrátil do Broumova s posilou 150 jezdců a 300 pěších.⁵⁵⁷ Po úspěchu u Žitavy posádky z Kladska a Opavska a s královskými posilami vtrhlo do okolí Nisy plnit biskupské statky. František z Háje toho využil a pokusil se zmocnit Náchoda. Část náchodských sil Uhry pronásledovala, ale u Police byli pronásledovatelé poraženi.⁵⁵⁸ František z Háje se vydal na pomoc králi Korvínovi k Opavě. V Broumově zanechal posádku.⁵⁵⁹ V následujících třech letech uherské oddíly dělaly nájezdy po okolí.⁵⁶⁰ I samotní broumovští měšťané byli nespokojeni s chováním uherských sil. Opat Petr II. si marně stěžoval biskupovi.⁵⁶¹ Kladský hejtman Welfl působil děs ve Slezsku. S nepřítelů početnou jízdou do tří stovek jezdců dělal výpady hluboko na nepřátelské území. Slezané nebyli schopni najít způsob jak je zastavit. Jezdci se vraceli s bohatou kořistí a vypadalo to jako by se vrátily časy spanilých jízd.⁵⁶²

---

⁵⁵¹ ŠANDERA, M. *Hanuš Welfl z Varnsdorfu: První zemský hejtman Kladského hrabství*. Sborník 550 let Hrabství kladského. Trutnov, 2009 s. 109.

⁵⁵² ESCHENLOER, P. *Geschichte der Stadt Breslau*, s. 781.

⁵⁵³ MUSIL, F. - ČECHURA, J. *Dějiny východních Čech*. Praha: 2009, s. 616

⁵⁵⁴ TOMEK, V. V. *Příběhy města Police nad Metují*. Praha, 1881, s. 50.

⁵⁵⁵ ESCHENLOER, P. *Geschichte der Stadt Breslau*, s. 781.

⁵⁵⁶ Police je od Broumova oddělena skalním masivem broumovských stěn. Posádka v Polici byla vystavena přímým útokům Poděbradských sil.

⁵⁵⁷ TOMEK, V. V. *Příběhy města Police nad Metují*. Praha, 1881, s. 51.

⁵⁵⁸ ESCHENLOER, P. *Geschichte der Stadt Breslau*, s. 787.

⁵⁵⁹ TOMEK, V. V. *Příběhy města Police nad Metují*. Praha, 1881, s. 52.

⁵⁶⁰ Kromě trvání míru mezi Jiřím a Matyášem.

⁵⁶¹ Tamtéž, s. 52.

⁵⁶² ŠANDERA, M. *Hanuš Welfl z Varnsdorfu: První zemský hejtman Kladského hrabství*. Sborník 550 let Hrabství kladského, Trutnov, 2009, s. 110.

František z Háje se stal počátkem roku 1470 nejvyšším slezským hejtmanem.⁵⁶³ Poslední pokus dobýt samotné Kladsko podnikly vratislavské a niské oddíly roku 1470. V tento čas se většina kladské posádky účastnila tažení na Moravu. Slezské oddíly oblehly město, zaútočili, ale jejich útok byl odražen. Vypálili jen předměstí.⁵⁶⁴ Na skutečné obléhání neměli Slezané dost času a ani vůle. Vypálili okolní vesnice a pravděpodobně po obdržení zprávy, že se královské vojsko pohybuje z Moravy na sever, ustoupili zpět do Slezska.⁵⁶⁵

V pátek 22. března 1471 král Jiří z Poděbrad zemřel.⁵⁶⁶ V pondělí 27. května zemský sněm rozhodl o přijetí na trůn Vladislava Jagellonského. Tak zůstala vláda v Koruně české rozdělena mezi dva panovníky. Matyáš Korvín zuřil, ale stav věcí nedokázal zvrátit. Slezští šlechtici nakonec zachovali věrnost uherskému králi, i když měli obavy z nedalekého Krakova. Matyáš Korvín se mezitím vypořádal s pro-polskou opozicí.⁵⁶⁷ V červnu 1471 skončilo příměří mezi Vladislavem II. Jagellonským a Matyášem Korvínem. Následně kladská posádka obnovila vpády do Slezska.

Dne 22. února 1472 zemřel Vaněk z Valečova seděním na Opočně a správy majetků se ujal jeho syn Viktorín.⁵⁶⁸ Dne 9. března 1472 se sešli synové zesnulého krále Jiřího v Poděbradech, kde si rozdělili majetek. Zesnulý král zabezpečil všechny své potomky. Jindřich starší se projevoval nejschopněji ze svých bratrů už za králova života. „*Jiří měl dobrý odhad povahy svých synů, když právě jeho měl v oblibě a uvažoval o něm jako o případném nástupci.*“⁵⁶⁹ Jindřich starší získal Kladské hrabství, Minsterberské vévodství, náchodské⁵⁷⁰, vízmburské panství, a také Kunětickou Horu s příslušenstvím.⁵⁷¹

Hanuš Welfl v čele Jindřichových vojsk 24. dubna 1472 obsadil Broumov. Při „dobývání“ mu pomohlo místní obyvatelstvo.⁵⁷² Vratislavský písař Eschenloer uvádí, že opat Petr připravil rozsáhlé spiknutí: pozval si uherské vojáky k obědu, a poté vpustil Poděbradovi muže do města. Uhrům byl umožněn svobodný odchod.⁵⁷³ Část vojska zamířila do Police. Král Vladislav II. Jagellonský už 29. dubna potvrdil Kladsku výsady a vyzval poddané ke

---

⁵⁶³ TOMEK, V. V. *Příběhy města Police nad Metují*. Praha, 1881, s. 52.

⁵⁶⁴ KÖGLER, J. *Die Chroniken der Grafschaft Glatz II*. Modautal, 1993, s. 96.

⁵⁶⁵ GGG II, s. 319.

⁵⁶⁶ AČ V, s. 314 – 315, č. 5.

⁵⁶⁷ ČORNEJ, P. *Velké dějiny země koruny české VI*. Praha – Litomyšl, 2007, s. 406 – 410.

⁵⁶⁸ SEDLÁČEK, A. *Hrady, zámky a tvrze Království českého II*. Praha, 1994 s. 47.

⁵⁶⁹ FELCMAN, O., FUKALA, R. *Poděbradové*. Praha, 2008, s. 305.

⁵⁷⁰ Včetně zboží ve Skalici.

⁵⁷¹ AČ I, s. 305, č. 4.

⁵⁷² TOMEK, V., V. *Příběhy kláštera a města Police nad Medhují*. Praha 1881, s. 52 – 53. Josef Šrámek uvádí datum 4. května in: ŠRÁMEK, J. *Břevnovské opatství ve středověku: Břevnov, Rajhrad, Police nad Metují a Broumov*. Praha, 2016, s. 187.

⁵⁷³ ESCHENLOER, P. *Geschichte der Stadt Breslau*. s. 891 – 892.

složení lenní přísahy svému pánu knížeti Jindřichovi Staršímu, vévodovi minsterberskému.⁵⁷⁴ Současně udělil Broumov i s Policí v léno Jindřichu staršímu.⁵⁷⁵

Broumov i s Policí se po správní stránce připojil ke Kladskému hrabství. Tak se dostalo celé česko-kladské pomezí pod vládu jediného knížete. Dne 3. května přijal kníže na kladském hradu hold místní manské šlechty.⁵⁷⁶ Poprvé holdovaly místní stavy hraběti místo králi. „Dne 4. července 1472 potvrdil kníže Jindřich místním manům všechna stará práva a výsady. Na důkaz vděčnosti za služby svému otci vyzdvihl jejich udatnost, věrnost a obětavost ve válce s Matyášem Korvínem.“⁵⁷⁷

Ztrátou Broumova se zmenšily šance Korvínových poddaných na plenění v hradeckém kraji. Slezané se dostávají do defenzivy. „Nájezdy kladské posádky se nyní podobaly malým spanilým jízdám. Triumfující Hanuš Welfl nechal dokonce na kladském náměstí vystavit železnou truhlu na způsob odpustkových pokladen, do níž museli obyvatelé slezských knížectví i zástupci jednotlivých měst přinést výpalné, chtěli-li být ušetřeni dalšího plenění.“⁵⁷⁸ Vybíráním holdů získal kníže Jindřich starší hotovost.⁵⁷⁹ Za peníze nakupoval další majetky v Čechách.

Zde bych svoji práci ukončil, protože se celé česko-kladské pomezí dostalo pod správu jednoho držitele. Jindřich starší osobně vlastnil nejdůležitější panství. Zbytek na české straně drželi jemu naklonění šlechtici. V kladském hrabství válka s Vratislaví pokračovala dál a Jindřichovy oddíly pustošili slezské území. „Přesto ... kníže Jindřich nepovažoval stav trvalého konfliktu se Slezany za prospěšný a opakovaně dával najevo vůli ke smíření s církví. V únoru 1473 byl z Kladska sňat interdikt a Jindřichovi i jeho rodině byla udělena absoluce. Klid s Vratislaví to však nepřineslo...“⁵⁸⁰

4.1 Shrnutí

Českému králi Jiřímu z Poděbrad a Kunštátu se povedlo získaný osobní majetek zajistit pro své syny. Jakožto český král povýšil Kladsko na hrabství. Tím zajistil titul pro své

---

⁵⁷⁴ MUSIL, F., PREGIEL, P. *Chrestomatie*, dok. 57, s. 89 – 90.

⁵⁷⁵ AČ VIII, s. 385, č. 17; HRAŠE, K.. *Náchod*. Náchod 1895, s. 144.

⁵⁷⁶ MARKGRAF, H., GRÜNHAGEN, C. *Lehens- und Besitzurkunden Schlesiens und Steiner einzelnen Fürstenthumer in Mittelalter Zweiter Theil* Leipzig, 1883, s. 184, č. 25.

⁵⁷⁷ ŠANDERA, M. *Hanuš Welfl z Varnsdorfu*. Sborník 550 let Hrabství kladského, Trutnov, 2009, s. 110 - 111.

⁵⁷⁸ Tamtéž, s. 111.

⁵⁷⁹ PALACKÝ, F. *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě*. Praha, 1921, s. 1038.

⁵⁸⁰ ŠANDERA, M. *Hanuš Welfl z Varnsdorfu: První zemský hejtman Kladského hrabství*. Sborník 550 let Hrabství kladského. Trutnov, 2009, s. 111.

syny hlavně ve Slezsku a v říši. V Čechách se stavovská obec stavěla záporně k cizí tituluře tudíž hrabata, barony a knížata stavěla sobě na stejnou úroveň panstva. V české historiografii se stále pohlíží na krále Jiřího v dobrém světle a na jeho konkurenta uherského krále Matyáše Korvína se nahlíží jako na toho špatného. Nutno dodat, že Jiří z Poděbrad byl také člověk a měl své chyby a v získávání majetků si počínal velmi obratně. Rodová základna jež vytvořil na česko-kladském pomezí byla kompaktní celek a jeho syn Jindřich starší připojil poslední část – Broumov s Policí.

V drobných i větších konfliktech vystupovala jako největší a nejsilnější protivník Vratislav. Síly soupeřů byly vyrovnané a bez vnější pomoci se odehrávala drobná válka, kdy se zejména plenily statky v týlu nepřítele. Slezané v čele s Vratislaví se pokoušeli využít jakéhokoliv oslabení Poděbradské rodiny, nepřítomnosti většiny posádky v hradních komplexech nebo momentu překvapení. Na královské straně byl nejvýznamnější osobností Hanuš Welfl z Varnsdorfu, který řídil obranu kladského hrabství a Trutnovska.

5 Závěr

„Téhož léta [1471] umřel Najjasnější král Jiří český a markrabie moravský tu noc sobotu před nedělí družební brzo po mistru Rokycanovi, ve čtyrech nedělích; onen slovem a tento mečem bránili kalicha Kristova. A pochován v pondělí na den Zvěstování Panny Mariji na hradě pražském. Stálý nalezen v pravdách Kristových, v přijímanie krve jeho předrahé, až do smrti. Umřel v ty války veliké. Smiluj se, Pane Bože, nad jeho duší! Střeva jeho pochována sú s saudkem v Tajně podlé hrobu mistra Rokycany.“⁵⁸¹

Česko-kladské pomezí odráželo v období 1419 - 1472 vztahy jaké panovaly v Čechách a ve Slezsku. V tomto prostoru se protínaly náboženské ideje, snahy uskupení i jedinců získat rozhodující vliv. Základním aspektem pro šlechtice bylo zajištění rodu a pro potomstvo přenechat zděděné statky, případně rozmnožené o další majetky.

Sledovali jsme pokusy o zajištění rodu Jana Městského z Opočna, Půty III. z Častolovic, Jana II. Koldy z Žampachu, Hynka Krušiny z Lichtenburka a Jiřího z Poděbrad a Kunštátu. Další šlechtici neměli tak velké ambice nebo sílu se prosadit na celozemské úrovni. Případně se nám nezachoval dostatek pramenů k určení motivace jednání a propojení sledů událostí. Jediný, kdo se prosadil a zajistil všechny své potomky, byl Jiří z Poděbrad.

Úvodní kapitola přibližuje podmínky vzniku katolického a kališnického uskupení na česko-kladském pomezí. Přibližuje jednání aktérů v době panování Václava IV. Během drobných lokálních válek se formovala pozdější uskupení a šlechtici získávali zkušenosti. Dále se seznamujeme s rozložením sil, kdo držel jaké hrady a opevněná města, a kterou stranu preferoval.

V kapitole „Husitské války“ se prolínají dřívější spory, a současně nové možnosti uplatnění. Kromě Kladského kraje měli ve východních Čechách husité a zejména sirotčí svaz převahu. Církevní majetky zde byly rozchváčeny stejně jako v jiných částech Čech. Zachováno zůstalo jedině břevnovské proboštství v Broumově, které získalo na důležitosti kvůli přesídlení opata do místního kláštera. Avšak majetky proboštství v sousední Polici byly rozchváčeny již roku 1420, kdy je získal Matěj Salava z Lípy.⁵⁸² Majetky kanovníků augustiniánů v Jaroměři se zmocnil Jiří z Chvalkovic roku 1421. Vše později potvrdil císař Zikmund.

---

⁵⁸¹ SLČ – Vrat., s. 147.

⁵⁸² AČ I, s. 532, č. 206.

Pro území hradeckého kraje byly pustošivé vpády křížových výprav svolaných na žádost Zikmunda Lucemburského. Při průchodu vojsk stejně jako v pozdějších letech byl poničen zejména venkov. První křížová výprava roku 1420 byla úspěšná z pohledu vytlačení husitů z česko-kladského pomezí. Teprve se ztrátou Hradce Králové se husité dostávají ke slovu, ale stále jsou ve východních Čechách v menšině. Tažení husitů, které dobylo katolická města na cestě z Prahy do východních Čech, mělo za následek výrazného oslabení „Opočenské strany“. Jan Městecký z Opočna byl nucen přestoupit na husitství a Hynek z Červené Hory byl zajat. Zisk Jaroměře a Dvora Králové znamenal zvětšení potenciálu orebského bratrstva. Následný vpád slezských vojsk znamenal pohromu pro venkov. Masakr obyvatel městečka Police - bývalých poddaných benediktinského probošství - se jeví jako odplata za odpadnutí od katolictví. Husité přitáhli k Broumovu, ale nedobyli ho. Ať už byl důvod, že se hejtmani Čeněk z Vartnberka a Hynek Krušina z Lichtenburka obávali, že dobře osazenou pevnost nedobudou a nebo si nechtěli uzavřít cestu k jednání s králem Zikmundem, tak Broumov toto své největší ohrožení přečkal. Další události způsobili rozkol na straně husitů a vojska se rozešla. Ani druhá křížová výprava nepřinesla změnu poměrů, jen Jan Městecký se navrátil na katolickou stranu. Po tomto krachu Zikmund Lucemburský vykoupil Kladsko a Půtu III. z Častolovic zde učinil svým hejtmanem. Město Náchod Boček z Kunštátu pravděpodobně zastavil Gabrielovi z Otoslavic na počátku roku 1422. Po Bočkově smrti se majetků ujímá Viktorin z Kunštátu, přičemž Náchod zastavil Jetřichovi z Janovic na Vánoce roku 1425.⁵⁸³ Pán z Častolovic přes odpor kladské šlechty nebyl schopen disponovat vojskem mimo kladský kraj. Následující rok 1426 sirotci dobyli Červenou Horu. Tím skončil vojenský vliv Hynka z Červené hory. Koncem vlivu katolických pánů je poté rok 1429, kdy Jan Městecký přišel o hrady Lichtenburk, Landšperk a Žampach.

Půta III. z Častolovic se projevil jako nejschopnější z katolických šlechticů v tomto období. Král Zikmund mu svěřil roku 1422 Kladsko. Půtovy snahy o nasazení kladských manů v Čechách narazily na odpor a nikdy nebyly plně umožněny. Půta v Zikmundových službách dosáhl oslnivé kariéry a významných územních zisků. Nebál se vojensky vystoupit, ale dával přednost před bezhlavým napadáním protivníků koordinovaným útokům, kterých se účastnily slezské oddíly. Po vojenské porážce u České Skalice roku 1424 už bez slezských posil neútočil. O jeho vojenských schopnostech svědčí vítězství u Náchoda nad Janem Čapkem ze Sán roku 1427, dále jeho vedení obrany Nisy před husitským vpádem roku 1428. Za své služby byl odměněn roku 1431 zápisem královských majetků v kladském kraji. Roku

---

⁵⁸³ LUDVÍK, J., M. *Památky hradu, města a panství Náchoda i vlastníkův jeho*. Hradec Králové, 1857, s. 55.

1434 císař svým výnosem zastavil Půtovi Kladsko jakožto celý kraj. Tímto se z Půty stal druhý nejbohatší šlechtic v Čechách po Oldřichovi z Rožmberka. Sice se z Kladska nestala hráz proti husitům, tohoto území táboři i sirotci využívali pro nerušený návrat ze Slezska, ale v porovnání s okolními slezskými knížectvími Kladsko mělo fungující správu a církevní síť. Vydržování vojenských posádek na svém území byla velmi nákladná činnost. Půta neměl mužského potomka a po jeho smrti se postupně věřitelé neodbytně hlásili o své úroky. Jeho dědičky nakonec musely zděděné statky odprodat.

Důvodem neúspěchu Jana Městeckého z Opočna byla jeho prudkost. Spory řešil vojenskou cestou. V Zikmundových službách se projevil jako schopný a oddaný válečník, ale nebyl schopen vyniknout v diplomatické rovině a zajistit si v případě potřeby posily od dalších katolických pánů nebo mír s protivníkem. Jeho nerespektování daného slova na husitské straně budilo oprávněnou nedůvěru. Jeho činy: vyvraždění Přelouče, pozabíjení obyvatel Chotěboře i přes slib volného útoku vyvolaly u radikálních husitů velkou vlnu nenávisti. Městeckého ztráta Chrudimi a přestoupení ke kalichu znamenalo pro jeho jméno velkou potupu. Od té doby, i když při vhodné příležitosti přestoupil zpět na katolickou stranu, se jeho situace postupně zhoršuje. Roku 1429 přišel o hrady v povodí Tiché Orlice, byl vojensky zlomen, a ani opětovný přestup ke kalichu mu nezajistil vzestup. Broumov a statky v proboštvství zůstaly benediktinům. Sousední proboštvství v Polici bylo poničeno a jeho statky rozchváčeny.

V hradeckém kraji získávají rozhodující úlohu radikální husité s příchodem Jana Žižky. Páni z Poděbrad a Kunštátu stáli až do roku 1426 na straně sirotků. Po Viktorinově smrti na počátku roku 1427 náchodské panství přechází do držení sirotčího svazu. V dalších letech radikální husité získávají hrad Adršpach, který drží Jan Krušina z Lichtenburka. Od třicátých let mají husité převahu a podnikají výpady do Slezska.

Během zmatků roku 1437 se Náchoda zmocňuje Jan Kolda ze Žampachu, který je spojencem Táboru a velmi aktivně se po celé období husitských válek angažoval. Naproti tomu po bitvě u Lipan sirotčí svaz ztrácí akceschopnost a poslední zbytky se zdržují kolem kněze Ambrože v Hradci Králové.

V kapitole „Kdo bude král?“ se snažil Hynek Krušina z Lichtenburka získat častolovické dědictví a jako zájemce s dostatkem peněz se mu to i přes odpor slezských šlechticů podařilo roku 1440. Krušina udržoval vazby na Oldřicha z Rožmberka. Své válečné schopnosti hojně využíval při potyčkách ve Slezsku. Nejzarytější nepřitelem byl vratislavský biskup Konrád. Broumovští měšťané se drželi biskupské linie. Válkou o Minsterbersko se Krušina zadlužil a nebyl schopen půjčky splácet. Pro nasazení ve slezských

záležitostech neměl čas a ani finanční situace mu neumožnila se významněji zapojit do dění v Čechách. Krušina vojensky jen okrajově pomohl Janu Koldovi ze Žampachu při jeho obléhání roku 1441. Kolda byl pro Krušinu užitečný, proto Koldovi na jednání sněmu v Čáslavi pomohl. Krušina měl syna Viléma, ale když uznal nemožnost vymanit se z dluhů, tak se také rozhodl pro prodej velké části častolovického dědictví. Nejzámožnějším zájemcem byl Jiří z Poděbrad, který byl schopen zaplatit i za právní nárok na ztracené Minsterbersko a ochoten nechat starého válečníka dožít na kladském hradě. Krušina zemřel roku 1454.

Jan Kolda II. ze Žampachu se usadil na Náchodě a Homoli roku 1437. Svým založením byl dost podobný Janu Městeckému, oproti Městeckému byl Kolda v období husitských válek hejtmanem tábořského svazu. Nadále byl spojencem Tábora a aktivně podporoval Jagellonskou kandidaturu na český trůn. Tam, kde jeho protivníci nedávali pozor, je napadal. Ve slezských věcech si vzájemně pomáhají s Hynkem Krušinou a koordinovaně napadají statky vratislavské kapituly. Kolda po své vojenské porážce roku 1441 drží Náchod, Homoli a Rychmberek do nástupu nového krále zejména díky diplomatickému úsilí Tábora a Krušiny, ačkoliv na Náchod a Homoli má právní nárok Jiří z Poděbrad. Následně se Kolda vydává ve službách polského krále válčit do Uher, pravděpodobně ho k tomu nutí tíživá finanční situace. Po svém návratu roku 1443 opět loupí a bojuje se sousedy i ve větší vzdálenosti od svého panství. Roku 1445 se vydává Kolda na dva roky do služeb Řádu německých rytířů a po návratu má opět spory. Po vzniku Strakonické jednoty se Kolda přidává proti Jiřímu z Poděbrad. Vildštejnská smlouva zachránila Koldu a udržel všechny majetky. Po nástupu Ladislava Pohrobka na trůn a potvrzení práv na Náchod Jiřímu z Poděbrad odchází Kolda do služeb polského krále. Roku 1456 Kolda přichází o své statky v Čechách, on sám osobně je za hranicemi a je prohlášen za zemského škůdce. Nakonec obdržel milost a dožil na statcích Jana Parduse. Zemřel po roce 1462.

Jiří z Poděbrad postupně získává majetky. Roku 1445 mu císařovna Barbora Celská zapisuje Jaroměř. Jiří kontrolu nad městem získal po obsazení Prahy roku 1448, kdy se mu jaroměřští měšťané dobrovolně vzdali. Hejtmanem zde ustanovil Vaňka Valečovského. Roku 1453 získal Opočno a Frymburk od Svojše ze Zahrádky, které následně postoupil Vaňkovi Valečovskému. Největší událostí se stala koupě celého Kladska s Frankenštejnem roku 1452. Jiří z Poděbrad zde využil svého vlivu a stal se tak nejmocnějším šlechticem v království. Je dost možné, že skoupil Krušinovy dluhopisy. Koupí Kladska byli překvapeni Poděbradovi protivníci i spojenci, ti se přes Oldřicha z Rožmberka neúspěšně snažili koupí zabránit. Když starý Krušina roku 1454 dožil na kladském hradě, tak se Kladska ujal Jiří z Poděbrad. Následně Jiří z Poděbrad získal i Minsterbersko, které Krušina ztratil. Tím

Poděbrad opět spojil velkou část dědictví po Půtovi z Častolovic. Roku 1456 dobyl Poděbrad Náchod Koldy ze Žampachu, Kolda ho držel neprávem dlouhých 19 let.

I další šlechtici z česko-kladského pomezí si našli k Jiřímu z Poděbrad cestu. Jiří z Vízmburka nejdříve podporoval Albrechta Habsburského na český trůn, ale po jeho smrti vystupuje vedle Jiřího z Poděbrad. Ten mu nikdy nesvěřil významnou vojenskou pozici ve východočeských landfrýdech obdobně, jako bývalým podporovatelům Habsburků. Arnošt Černčický z Kácova po rozpadu opočenské strany roku 1429 zaujal vstřícnější postoj k husitům. Roku 1440 byl zvolen do rady hradeckého kraje a až do konce života spolupracoval s ostatními šlechtici. Po smrti císaře Zikmunda na česko-kladském pomezí nehrály konfesijní rozdíly rozhodující roli. Šlechtici z Čech nechávali na svých hradech družiny, které dělaly nájezdy do Slezska. Slezané roku 1447 tyto hrady vykoupili a zbořili.⁵⁸⁴

V kapitole „Král kacír“ se stává Jiří z Poděbrad českým králem a vede s přestávkami až do své smrti drobnou kořistnickou válku s Vratislaví. Vojenské operace se přesunují na území Slezska a Kladska. Kladsko povyšuje na hrabství a zajišťuje tak budoucnost pro své syny. Většinu válečných aktivit proti Vratislaví řídil kladský hejtman Hanuš Welfl z Varnsdorfu, který držel v zástavě sousední Trutnovsko. Pod Welflovým vedením zůstalo samotné Kladsko nedobyté a naprostá většina potyček se na Poděbradských statech odehrávala v Minsterberku.

Pouze uherská posádka umístěná od roku 1469 v Broumově dělala nájezdy do samotných Čech. Opevněná města Náchod, Dvůr Králové a Jaroměř nemohla ohrozit, ale venkovské obyvatelstvo bylo vůči rychlé uherské jízdě neschopné obrany. Obdobně jako vratislavský biskup Jošt z Rožmberka, který lavíroval mezi českým králem Jiřím z Poděbrad a vratislavským obyvatelstvem, tak břevnovský opat v Broumově Petr II. řešil podobnou situaci. Broumovští měšťané zaujali proti Jiřímu z Poděbrad nepřátelský postoj. Do Vratislaví podávali zprávy o přesunech poděbradských vojsk a doufali, že slezské síly zvítězí. Opat Petr se ve své funkci udržel i přes spory s měšťany ve městě.

5.1.1 Šlechtici

Pro šlechtice nebylo náboženství rozhodujícím činitelem. Většinou si počínali velmi pragmaticky. Zpočátku husitských válek hrálo náboženství velmi důležitou roli, ale s postupem času šlechtici zaujímali realističtější postoje. Jan Městecký se choval velmi

---

⁵⁸⁴ Slezská knížata společně s bohatými městy Vratislaví, Svidnicí, Zhořelcem, Budyšínem, Žitavou a dalšími vykoupili hrady Vízmburk od Jiřího z Dubé, Adšpach Hynka z Červené Hory, Žacléf od Hanuše Welfla z Varnsdorfu, Belver a Skály od Jana Salavy z Lípy. Zaplatili penězi v hotovosti, a potom hrady zbořili. Vsi a platy šlechticům z panství zůstaly.

pragmaticky a snažil se udržet své vůdčí postavení za každou cenu, jeho přestupy mezi stranami jsou toho důkazem. V očích současníků nebyl problém, pokud šlechtic po vypršení kontraktu na své služby změnil stranu, ale toto nebyl případ Městeckého. Naproti tomu Boček z Poděbrad a Kunštát a jeho synové stáli na straně kalicha a to až do té doby, kdy radikální husité začali mít téměř výlučné postavení v mocenských strukturách. To vedlo k jednání mezi kališnickým a katolickým panstvem roku 1426. Hynek Krušina z Lichtenburka byl od téhož roku na katolické straně a napadal husity v okolí svých statků až k Hradci Králové. Panovníkovi se ve třicátých letech podvolili Jiří z Dubé a Vízmburka, Jiří z Chvalkovic a Matěj Salava z Lípy. Arnošt Černčický z Kácova naopak zaujal neutrální postoj vůči husitům a přestal je napadat. O klidu po bitvě u Lipan na česko-kladském pomezí klid svědčí i smrt Jana Krušiny z Lichtenburka v Broumově. Nepřátelství mezi husitským pánem a broumovskými měšťany panovalo, ale pokud by se Jan Krušina obával o svůj život, tak by do města nevkročil bez ozbrojeného doprovodu.

Jan Kolda ze Žampachu se radikálního husitství nevzdal. Byl okolnostmi donucen i s Tábořem se spojit proti Jiřímu z Poděbrad s Oldřichem z Rožmberka. S tím stejným šlechticem, proti němuž dlouhá léta válčil. Hynek Krušina z Lichtenburka vystupoval v Kladsku vůči katolíkům i husitům neutrálně. V Kladsku podporoval augustiniánský klášter a současně v jeho službách sloužili i husité. Vratislavský biskup Konrád prezentoval Krušinu jako kacíře, ale spory s kladským pánem byly jiného rázu než náboženské.

Jiří z Poděbrad byl král dvojího lidu a již dávno před svým správcovstvím kladl důraz na porozumění. Do svých služeb bral kališníky - Jiřího z Vízmburka, Vaňka Tovačovského z Cimburka a i katolíky - Arnošta Černčického, Hanuše Welfla z Varnsdorfu.

Zajištění rodu pro další generace bylo velmi důležité. Jan Městecký neměl potomky a umírá mnohem chudší, než byl na počátku dvacátých let. Půta z Častolovic doufal, že zplodí syna, ale měl tři dcery. Hynek Krušina z Lichtenburka měl syna Viléma, ale pro dluhy mu odkázal majetky na jičínsku. Zbytek musel pro dluhy odprodat. Jan z Vízmburka syn Jiřího z Dubé a Vízmburka zchudl a v Poděbradových službách si přivydělával jako špeh pro Vratislav. Při pokusu o otravu Jiřího z Poděbrad byl chycen a následně umučen. Jan Kolda ze Žampachu majetky neudržel a jako zkušený válečník byl ve službách polského dvora. Jiří z Poděbrad nashromáždil obrovský majetek, své syny zajistil povýšením na hrabata. Tímto krokem se dostali na úroveň říšských knížat. Původně zamýšlel založit vlastní rodovou dynastii, ale kvůli odporu ostatních panovnických rodů musel od toho ustoupit. Uherský král Matyáš Korvín měl s Jiřím z Poděbrad mnoho paralel. Také on se pro svého potomka snažil zajistit území ve Slezsku. V zajištění rodové linie byl Poděbradský rod úspěšnější. Jiřího syn

Jindřich Starší roku 1472 spojil celé česko-kladské pomezí do jednoho velkého dominia.⁵⁸⁵ To musel Jindřich Starší pro dluhy odprodat roku 1501.

---

⁵⁸⁵ Krom Minsterberského knížectví, Kladského hrabství, Náchoda a Homole připojil Broumov s Policí.

5.2 Archivy

Archiwum Państwowe Opole, *Listiny města Nisy 1256 – 1804*, inv. č. 193.

Národní Archiv Praha, fond Archiv velkopřevorství maltézského, inv. č. 2526.

SOA Třeboň, *Historica*, inv. č. 1065, 1067, 2227, 2228.

SOkA Náchod, *AM Broumov*, inv. č. 13, 24, 27, 344.

SOkA Náchod, *AM Náchod*, inv. č. 2, 906.

5.3 Pramenné edice

ALTMANN, Wilhelm, ed. *Die Urkunden Kaiser Sigmunds (1410-1437)*. Bd. 1. 1. sv. Innsbruck: Wagner'schen Universitäts Buchhandlung, 1896. 427 s.

ALTMANN, Wilhelm, ed. *Regesta Imperii. XI. Die Urkunden Kaiser Sigmunds (1410-1437)*. Bd. 2, 1425 – 1437, 2 sv. Innsbruck: Wagner'schen Universitäts Buchhandlung, 1897-1900. 588 s.

BARTOŠ, František Michálek, ed. *Zápisky v breviáři kněze Antocha z Přelouče*. Časopis archivní školy 12, 1934, s. 99–110.

BRANDL, Vincenc, ed. *Codex diplomaticus et epistolaris Moraviae: Urkunden-Sammlung zur Geschichte Mährens. Zwölfter Band. Vom Jahre 1391-1399*. Brünn: Verlag des Mährischen Landes-Ausschusses, 1890. x, 539 s.

BRETHOLZ, Bertold, ed. *Geschichtsquellen der Grafschatz Glatz VI. (Das Pffarrei Archiv in Glatz)*. Glatz, 1927. 154 s.

DOBNER, Gelasius, ed. - FRANTIŠEK PRAŽSKÝ, ed. *Monumenta Historica Boemiae Nusquam Antehac Edita, Quibus Non Modo Patriae, Aliarumque Vicinarum Regionum, Sed Et Remotissimarum Gentium Historia Mirum Quantum Illustratur. Tomus VI, Quo Comprehenduntur Historia diplomatica Brzewnoviensis primi in Bohemia monasterii, Ordinis S. Benedicti ab anno 993 usque ad annum 1726. Francisci Canonici Prag. liber tertius Chronicae Pragensis editis exemplaribus locupletior Caroloque IV. inscriptus ab anno 1333 usque ad annum 1353. Fragmentum codicis praebendarum distributionum & officiorum ecclesiae S. Georgii in castro Prag. Saeculi XIV. Diplomatarium extincti monasterii Willemoviensis Ordinis S. Benedicti ab anno 1214 usque ad an. 1577. Memorabilia monasteriorum Brzewnoviensis & Rayhradensis in Moravia Saeculi medii XVI. Anonymi brevis compilatio chronologica ab anno 1310 usque ad annum 1432*. Praegae: Literis Rosenmüller Haeredum, 1785. [28], 491, [17] s.

EMLER, Josef, ed. - TINGL, František Antonín, ed. *Libri confirmationum ad beneficia ecclesiastica Pragensem per archidioecesim Liber octavus, nonus et decimus. Ab anno 1421 usque ad annum 1436*. Prague: Sumptibus Societatis historicae Pragensis, 1899. 305 s.

EMLER, Josef, ed. *Drobnější kroniky a zprávy k dějinám českým: napsané hlavně v první polovici XV. století*. [Praha: s. n., mezi 1910 a 1930?]. 258 s. [Prameny dějin českých = Fontes rerum Bohemicarum; 7].

EMLER, Josef, ed. *Libri confirmationum ad beneficia ecclesiastica Pragensem per archidioecesim: liber sextus ab anno 1399 usque ad 1410*. Pragae: Historický spolek, 1883. 352 s.

EMLER, Josef, ed. *Pozůstatky desk zemských Království českého r. 1541 pohořelých. Díl 1. = Reliquiae tabularum terrae Regni Bohemiae anno MDXLI igne consumptarum. Tomus I*. Praha: Jaroslav Pospíšil, 1870. xxiv, 606 s.

ESCHENLOER, Peter, ed. - ROTH, Gunhild, ed. *Geschichte der Stadt Breslau*. Münster: Waxmann, 2003. 2 sv., (Teilbd. 1. xii, 574 s.--Teilbd. 2. S. 575-1109). Quellen und Darstellungen zur schlesischen Geschichte; Bd. 29/1, 2. ISBN 3-8309-1253-6.

EUEL, Konrad, ed. *Hierarchia catholica medii aevi, sive summorum pontificum, S.R.E. cardinalium, ecclesiarum antistitum series / [Vol. II], Ab anno 1431 usque ad annum 1503 perducta*. Monasterii: Sumptibus et typis Librariae Regensbergianae, 1914. 290 s.

FRIEDRICH, Gustav, ed. a ČELAKOVSKÝ, Jaromír, ed. *Privilegia Královských měst venkovských v Království Českém z let 1420-1526*. Praha: Česká akademie věd a umění, 1948. xxiv, 1346 s. Codex iuris municipalis regni Bohemiae; 3.

GEBAUER, Jan, ed. et al. *Prameny dějin českých. Díl V = Fontes rerum Bohemicarum. Tom V*. V Praze: Nákladem Nadání Františka Palackého, 1893. xlvii, 644 s.

GRÜNHAGEN, Colmar, ed. a MARKGRAF, H., ed. *Lehns- und Besitzurkunden Schlesiens und seiner einzelnen Fürstenthümer im Mittelalter*. Leipzig: S. Hirzel, 1883. Theil 2. 690 s. Publicationen aus den k. Preussischen Staatsarchiven; Bd. 16.

GRÜNHAGEN, Colmar, ed. *Geschichtsquellen der Hussitenkriege: Namens des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens*. Breslau: Josef Max & komp, 1871. 10, 191 s.; 26 cm. Scriptorum rerum Silesiacarum; Bd. 6.

HAAS, Antonín, ed. *Archiv koruny české. 5., Katalog listin z let 1378-1437*. Praha: Zemský národní výbor, 1947. 245 s. Český zemský archiv: katalogy, soupisy, registáře a rozborů jeho fondů. 5.

HAAS, Antonín, ed. *Privilegia nekrálovských měst českých z let 1232-1452*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1954. 438 s. Sbírká pramenů práva městského Království českého = Codex iuris municipalis regni Bohemiae; díl 4, [část] 1.

HAAS, Antonín, ed. *Privilegia nekrálovských měst českých z let 1453-1500*. 1. vyd. Praha: ČSAV, 1960. 407, [iii] s. Sbírká pramenů práva městského Království českého = Codex iuris municipalis regni Bohemiae; Díl 4. Část 2. Práce ČSAV. Sekce historie.

HEJNA, Antonín, ed. *Písemné prameny k dějinám severovýchodních Čech: 10. - 1. polovina 16. století*. Trutnov: Muzeum Podkrkonoší, 1986. 99 s.

HLAVÁČEK, Ivan, ed. *Ze zpráv a kronik doby husitské*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1981. 487 s. Členská knihnice / Svoboda.

HÖFLER, Karl Adolf Constantin, ed. *Geschichtschreiber der husitischen Bewegung in Böhmen. Teil 2*. Wien: K. K. Hof- und Staatsdruckerei, 1865. 843 s. Fontes rerum Austriacarum. 1. Abt., Scriptores; Bd. 6.

KALOUSEK, Josef, ed. *Archiv český, čili, Staré písemné památky české i moravské, sebrané z archivů domácích i cizích. Díl VIII*. V Praze: Domestikální fond království Českého, 1888. 616 s.

KALOUSEK, Josef, ed. *Archiv český, čili, Staré písemné památky české i moravské, sebrané z archivů domácích i cizích. Díl IX*. V Praze: Domestikální fond království Českého, 1889. 611 s.

KALOUSEK, Josef, ed. *Archiv český, čili, Staré písemné památky české i moravské, sebrané z archivů domácích i cizích. Díl X*. V Praze: Domestikální fond království Českého, 1890. 611 s.

KALOUSEK, Josef, ed. *Archiv český, čili, Staré písemné památky české i moravské, sebrané z archivů domácích i cizích. Díl XIV*. V Praze: Domestikální fond království Českého, 1895. 611 s.

KALOUSEK, Josef, ed. *Archiv český, čili, Staré písemné památky české i moravské, sebrané z archivů domácích i cizích. Díl XV*. V Praze: Domestikální fond království Českého, 1896. 516 [tj 616] s.

KLOSE, Samuel Benjamin. *Von Breslau. Dokumentirte Geschichte und Beschreibung: In Briefen. Bd. 2. T. 2*. Breslau: bey Wilhelm Gottlieb Korn, 1781. 470 s., [7] příl.

MARKGRAF, Hermann, ed. *Annales Glogovienses bis z. J. 1493 nebst urkundliche Beilagen: Namens der Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens*. Breslau: Josef Max & komp, 1877. 15, 166 s. Scriptores rerum Silesiacarum; Bd. 10.

MROZOWICZ, Wojciech, ed. *Cronica monasterii canonicorum regularium (S. Augustini) in Glacz = Kronika klasztoru kanoników regularnych (Św. Augustyna) w Kłodzku*. Wratislaviae: Universitas Wratislaviensis, Institutum Studiorum Silesiacorum et Bohemicorum, 2003. xxxvi, 371 s., [2] s. obr. příl. ISBN 83-909164-8-7.

MUSIL, František a PREGIEL, Piotr. *Chrestomatie k dějinám Kladska*. Překlad Günter Fiedler a Anna Širová-Majkrzak. Hradec Králové: Pedagogická fakulta UK, 2002. 333 stran. Kladský sborník. Supplementum; Suppl. 3.

PALACKÝ, František a CHARVÁT, Jaroslav, ed. *Dílo Františka Palackého. Svazek druhý, Staří letopisové čeští od roku 1378 do 1527, čili pokračování v kronikách Přibíka Pulkavy a Beneše z Hořovic z rukopisů starých vydané*. V Praze: L. Mazáč, 1941. 470 stran, 10 stran obrázkových příloh.

PALACKÝ, František, ed. *Archiv český, čili, Staré písemné památky české i morawské [sic]: z archivův domácích i cizích. Díl druhý [sic]*. W Praze: [Stawy Králowstwj Českého], 1842. 579 s.

PALACKÝ, František, ed. *Archiv český, čili, Staré písemné památky české i morawské [sic]: z archivův domácích i cizích. Díl třetí*. W Praze: [Stawy Králowstwj Českého], 1844. 628 s.

PALACKÝ, František, ed. *Archiv český, čili, Staré písemné památky české i morawské: z archivův domácích i cizích. Díl čtvrtý*. W Praze: [Stawy Králowstwj Českého], 1846. 608 s.

PALACKÝ, František, ed. *Archiv český, čili, Staré písemné památky české i morawské: z archivův domácích i cizích. Díl pátý*. W Praze: [Wýbor zemský w králowstwí Českém], 1862. 606 s.

PALACKÝ, František, ed. *Archiv český, čili, Staré písemné památky české i morawské: z archivův domácích i cizích. Díl šestý*. W Praze: [Wýbor zemský w králowstwí Českém], 1872. 639 s.

PALACKÝ, František, ed. *Archiv český, čili, Staré písemné památky české i morawské: z archivův domácích i cizích. Díl první*. W Praze: [Stawy Králowstwj Českého], 1840. 612 s.

PALACKÝ, František, ed. *Urkundliche Beiträge zur Geschichte Böhmens und seiner Nachbarländer: im Zeitalter Georg's von Podiebrad (1450-1471)*. Wien: Kaiserlich-königliche Hof- und Staatsdruckerei, 1860. xvi, 665 s. Fontes rerum Austriacarum. 2. Abt., Diplomataria et acta; Bd. 20.

PALACKÝ, František, ed. *Urkundliche Beiträge zur Geschichte des Hussitenkrieges vom Jahre 1419 an. I. Band, Von den Jahren 1419-1428*. Prag: Friedrich Tempsky, 1873. xiv, 655 s.

PALACKÝ, František, ed. *Urkundliche Beiträge zur Geschichte des Hussitenkrieges in den Jahre 1419-1436. II. Band, Von den Jahren 1429-1436*. Prag: Friedrich Tempsky, 1873. 547 s.

PODLAHA, Antonín. *Series praepositorum, decanorum, archidiaconorum aliorumque praelatorum et canonicorum s. metropolitanae ecclesiae Pragensis a promordiis usque ad praesentia tempora*. Pragae: Sumptibus s.f. metropolitani capituli Pragensis, 1912. 441 s.

POL, Nicolaus - BÜSCHING, Johann Gustav Gottlieb - KUNISCH, Johann Gottlieb *Jahrbücher der Stadt Breslau Bd. 1*, Braslau: Graß und Barth, 1824. 243 s.

PORÁK, Jaroslav - KAŠPAR, Jaroslav, ed. *Ze starých letopisů českých*. Vyd. 1. Praha: Svoboda, 1980. 576 s. Členská knihnice.

RYNEŠOVÁ, Blažena, - PELIKÁN, Josef, ed. a Z ROŽMBERKA, Oldřich. *Listář a listinář Oldřicha z Rožmberka: 1418-1462. Sv. 4, 1449-1462*. 1. vyd. Praha: SPN, 1954. 27, 501, [2] s.

SEDLÁČEK, August. *Zbytky register králův římských a českých z let 1361 - 1480*. V Praze: Nákladem České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1914. 374 s. Historický archiv.

ŠIMEK, František - BARTOŠ, František, Michálek, ed. *Staré letopisy české z vratislavského rukopisu novočeským pravopisem*. Praha: Historický spolek, 1937. xvii, 179 s.

ŠIMEK, František, ed. - KAŇÁK, Miloslav, ed. *Staré letopisy české z rukopisu Křižovnického*. Vyd. 1. Praha: SNKLHU, 1959. 483 s., [16] s. obr. příl. Živá díla minulosti; sv. 24.

TELEKI, Józsev, gróf. *Hunyadiak kora Magyarországon*. Oklevéltár. X, Pesten: Emich Gustáv Könyvnyomdája, 1853. 645 s.

TRENČANSKÁ, Barbora - RŮŽIČKOVÁ, Libuše, ed. *750 let Broumova v archivních dokumentech. 750 Jahre der Stadt Braunau in Archivadokumenten*. [Text]: Trenčanská, Barbora - Růžková, Libuše. Broumov: Město Broumov - Muzeum Broumovska, [2006]. 47 s. ISBN:80-254-7402-X

URBAN, Wincenty, ed. *Wykaz regestów archiwum archidiecezjalnego we Wrocławiu*. Warszawa: Akademia teologii katolickiej, 1970. 320 s.

VAVŘINEC Z BŘEZOVÉ - BLÁHOVÁ, Marie, ed. *Husitská kronika; Píseň o vítězství u Domažlic*. Vyd. 2., opr., (Ve Svobodě 1.). Praha: Svoboda, 1979. 427 s. Členská knihnice.

VAVŘINEC Z BŘEZOVÉ - HEŘMANSKÝ, František, ed. *Husitská kronika*. Překlad František Heřmanský. Vyd. 1. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1954. 397 s., [96] s. obr. příl., [4] složené l. obr. příl. Živá díla minulosti; sv. 5.

VESELÝ, Zdeněk, ed. *Dějiny českého státu v dokumentech*. 3., aktualiz. vyd., V Professional Publishing 1. [Praha]: Professional Publishing, 2012. 882 s., xvi s. obr. příl. ISBN 978-80-7431-064-5.

VOLKMER, Franz, ed. - HOHAUS, Wilhelm, ed. *Urkunden und Regesten zur Geschichte der Grafschaft Glatz bis zum Jahre 1400*. Habelschwerdt: [nakladatel není známý], 1883. 345 s., Geschichtsquellen der Grafschaft Glatz; 1. Band.

VOLKMER, Franz, ed. - HOHAUS, Wilhelm, ed. *Urkunden und Regesten zur Geschichte der Grafschaft Glatz von 1401 bis 1500*. Habelschwerdt: [nakladatel není známý], 1888. 647 stran. Geschichtsquellen der Grafschaft Glatz; 2. Band.

VOLKMER, Franz, ed. *Geschichte der Stadt Habelschwerdt in der Grafschaft Glatz*. Habelschwerdt: Frankes Buchh, J. Wolf, 1897. 312 s.

WACHTER, Franz, ed. *Geschichtschreiber Schlesiens des XV. Jahrhunderts*. Breslau: Josef Max & Comp., 1883. 20, 147 s. *Scriptores rerum Silesiacarum*; Bd. 12.

5.4 Literatura

ALBERT, Franz. *Die Geschichte der Herrschaft Hummel und ihrer Nachbargebiete: archivalische Studien zur Geschichte der Grafschaft Glatz. T. 1, Die Herrschaft Hummel bis zum Jahre 1477*. Glatz: im Selbstverlag des Verfasser Kommissionsverlag der Albertus-Druckerei, 1932. 220 s., [1] k. tabl.: 24 cm.

AUŠTĚCKÁ, Božena. *Jan Želivský jako politik*. Praha: Společnost Husova musea, 1925. 112 stran. Husitský archiv; svazek 2.

BÁRTA, Stanislav. *Zástanovní listiny Zikmunda Lucemburského: na církevní statky (1420-1437)*. 1. Brno: MUNI Press, 2016, 302 s. Spisy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity. ISBN 978-80-210-8459-9.

BARTKIEWICZ, Kazimierz. *Dzieje ziemi kłodzkiej w wiekach średnich*. Wrocław: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, 1977. 198 s. Monografie Śląskie Ossolineum; No. 28.

BARTLOVÁ, Milena et al. *Husitské století*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2014. 789 s. ISBN 978-80-7422-277-1.

BARTOŠ, František Michálek. *Husitská revoluce. I., Doba Žižkova 1415-1426*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1965. 236 s. České dějiny; dílu 2. část 7.

BARTOŠ, František Michálek. *Husitská revoluce. II., Vláda bratrstev a její pád 1426-1437*. 1. vyd. Praha: Academia, 1966. 263, [1] s. České dějiny; dílu 2. část 8.

BAŠTECKÁ, Lydia a EBELOVÁ, Ivana, ed. *Náchod: [historie, kultura, lidé]*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2004. 326 s., [16] s. barev. obr. příl. Dějiny českých měst. ISBN 80-7106-674-5.

BECKOVSKÝ, Jan, František. *Poselkyně Starých Přjbehůw Českých, Aneb Kronyka Czeska Od prwnjho do nyněgssý Země České Přjchozu Dwauch Knjžat Charwátských Czecha y Lecha Wlastnjch Bratřj Až do Sstiasného Panowánj Cýsaře Ržjmského, Krále Českého [et]c. Ferdynanda Prwnjho Wždyckny Wjtěze Slawného. K Rozmnoženj Obecného Dobrého, k Zwelebenj Gazyka Českého, A k Prospěchu Bližnjho*. W Králowském Starém Městě Pražském: u Jana Karla Geřábka, 1700. s. 852.

BENEŠ, František. *Zradil Jan z Rožmberka krále Jiřího z Poděbradského?*. Jihočeský sborník historický 35, České Budějovice: Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, 1966, s. 115 – 137.

BIERMANN, Gottlieb. *Geschichte der Horzogsthümer Troppau und Jägerndorf, Teschen*, 1874, s. 690.

CZECHOWICZ, Bogusław. *Et quibusdam etiam et nasos ad hec absciserunt. Wschodnioczeski najazd Ślązaków wiosną 1421 roku a Biblia*. Krkonoše - Podkrkonoší : vlastivědný sborník / Horák, Václav, Málek, Vlastimil, Trutnov: Muzeum Podkrkonoší v Trutnově ve spol. se Státním okresním archivem Trutnov, 2012. 655 s.: ilustrace 0231-9934 978-80-903741-9-5. 20, 2012, s. 87-93.

ČERNÝ, Vojtěch. *Král obklopen kacíři. Návštěva Ladislava Pohrobka ve Vratislavi pohledem kronikáře Petra Eschenloera*. Ve znamení zemí Koruny české: sborník k šedesátým narozeninám prof. PhDr. Lenky Bobkové, CSc. / Praha: Casablanca, 2006, s. 578-584.

ČERNÝ, Vojtěch. *Zklamané naděje. Pobyt Matyáše Korvína ve Vratislavi roku 1469*. Evropa a Čechy na konci středověku: sborník příspěvků věnovaných Františku Šmahelovi / Praha: Filosofia, 2004, s. 187-194.

ČÍŽEK, Jan - SLAVÍK, Jiří. *Manská soustava náhodského hradu*. Castellologica bohemia / Praha: Archeologický ústav AV ČR 8, 2002, s. 67-88.

ČÍŽEK, Jan. *Epizoda ze správního vývoje homolského panství v Kladsku*. Královéhradecko. Historický sborník pro poučenou veřejnost. Toto číslo je věnováno PhDr. Jaroslavu Šůlovi, CSc. k jeho sedmdesátým narozeninám / Pokorný, Radek, Hradec Králové: ČR-Státní oblastní archiv v Zámrsku et al., 2007. 558 s. 1214-5211 978-80-85031-76-8. 4, 2007, s. 159-166.

ČORNEJ, Petr - BARTLOVÁ, Milena *Velké dějiny zemí Koruny české VI*. Sv. 6., 1437-1526 /. Praha: Paseka, 2007. 839 s.: il. ISBN:978-80-7185-873-7.

ČORNEJ, Petr aj. *Slavné bitvy naší historie*. 1. vyd. Praha: Marsyas, 1993. 271 s., [8] s. barev. fotogr. ISBN 80-901606-1-1.

ČORNEJ, Petr. *Světla a stíny husitství: (události, osobnosti, texty, tradice) : výbor z úvah a studií*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011. ISBN 978-80-7422-084-5.

ČORNEJ, Petr. *Tajemství českých kronik: cesty ke kořenům husitské tradice*. 2., rozš. a přeprac. vyd., V Pasece 1. Praha: Paseka, 2003. 456 s., [24] s. obr. příl. Historická paměť. Velká řada; sv. 7. ISBN 80-7185-590-1.

ČORNEJ, Petr. *Velké dějiny zemí Koruny české V*. Sv. 5., 1402-1437. Praha: Paseka, 2000. 788 s.: il. ISBN:80-7185-296-1.

DZIEWULSKI, Władysław, ed. *Brzeg: dzieje, gospodarka, kultura*. Wyd. 1. Opole: Instytut Śląski, 1975. 501 s.

DZIEWULSKI, Władysław. *Dzieje ludności polskiej na Śląsku Opolskim od czasów najdawniejszych do wiosny ludów*. Wyd. 1. Opole: Instytut Śląski, 1972. 187 s., [36] s. obr. příl. *Dzieje ludności polskiej na Śląsku Opolskim*; 1.

DZIEWULSKI, Władysław. *Spoleczeństwo śląskie a Husyci*. *Odrodzenie i Reformacja w Polsce*, V, 1960, s. 5. – 46.

DZIEWULSKI, Władysław. *Zarys rozwoju przestrzennego Kłodzka od czasów najdawniejszych do drugiej wojny światowej*, *Rocznik kłodzki*. Kłodzko: Towarzystwo miłośników Ziemi kłodzkiej. 3, 1958, s. 15 – 16.

ERMISCH, Hubert. *Mittel- und Niederschlesien während der königlosen Zeit 1440-1452*. *Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens* Bd. 13, 1876, s. 1-72, 291-342.

ERMISCH, Hubert. *Mittel- und Niederschlesiens während der königlichen Zeit 1440 – 1452*. *Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens* Bd. 15, 1880, s. 379 – 426.

FELCMAN, O - HLADKÝ, L. - ŠULA, J. *Právní postavení Kladska v českém státě do roku 1742. (K ústavněprávnímu, politickosprávnímu a církevněprávnímu vývoji Kladska)*. 1. část. *Kladský sborník* Hradec Králové: Pedagogická fakulta VŠP v Hradci Králové Sv. 2, 1998, s. 9-32.

FELCMAN, O - HLADKÝ, L. - ŠULA, J. *Právní postavení Kladska v českém státě do roku 1742. (K ústavněprávnímu, politickosprávnímu a církevněprávnímu vývoji Kladska)* 2. část. *Kladský sborník* / Hradec Králové: Pedagogická fakulta VŠP v Hradci Králové Sv. 3, 1999, s. 9-35.

FELCMAN, Ondřej – GŁADKIEWICZ, Ryszard. *Kladsko: dějiny regionu*. Hradec Králové: Filozofická fakulta UHK, 2012. 607 s., [32] s. obr. příl. ISBN 978-80-87607-00-8.

FELCMAN, Ondřej - SEMOTANOVÁ, Eva. *Kladsko: proměny středoevropského regionu: historický atlas*. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, 2005. 194 s. ISBN 80-7286-066-6

FELCMAN, Ondřej a kol. *Poděbradové: rod českomoravských pánů, kladských hrabat a slezských knížat*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. 761 s., [8] s. barev. obr. příl. *Šlechtické rody Čech, Moravy a Slezska*; sv. 6. ISBN 978-80-7106-949-2.

FELCMAN, Ondřej. *"Český koutek" v Kladském hrabství - jeho české kořeny a následné vztahy k českému sousedství*. *Český koutek v Kladsku* / Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové v nakl. Lupus Trutnov, 2008, s. 23-34.

FELCMAN, Ondřej. *Východní Čechy a Kladsko. O odlišnostech jejich historického vývoje od vrcholného středověku*. Královéhradecko. Historický sborník pro poučenou veřejnost. Toto číslo je věnováno PhDr. Jaroslavu Šůlovi, CSc. k jeho sedmdesátým narozeninám / Pokorný, Radek, Hradec Králové: ČR-Státní oblastní archiv v Zámrsku et al., 2007. 558 s. 1214-5211 978-80-85031-76-8. 4, s. 167-179

FOLTÝN, Dušan. *K šíření se a působení řeholních kanovníků řádu sv. Augustina v předhusitských českých zemích / Na okraj postavení řeholního kléru ve struktuře společnosti období vrcholného feudalismu/* Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, diplomová práce, 1991. 185 s.

GLADKIEWICZ, Ryszard a kol. *Kłodzko - Dzieje miasta*. Kłodzko: Muzeum Ziemi Kłodzkiej, 1998, 268 s. ISBN 978-83-9048-880-6.

GLADKIEWICZ, Ryszard, ed. a FELCMAN, Ondřej, ed. *Historyczne i współczesne problemy ziemi Kłodzkiej: studia i materiały I*. Wrocław: Drukarnia i Agencja Wydawnicza "ARGI", 2015. 335 stran. ISBN 978-83-64358-84-5.

GRÜNHAGEN, Colmar. *Geschichte Schlesiens. Erster Band, Bis zum Eintritt der habsburgischen Herrschaft 1527*. Gotha: Friedrich Andreas Perthes, 1884. xiii, 431, 117 s.

GRÜNHAGEN, Colmar. *Husitenkämpfe der Schlesier 1420 – 1435*. Breslau: Hirt, 1872. 338 s.

HAMRŠMÍD, Josef. *Jošt z Rosenberka a jeho doba*. V Praze: Katolický spolek tiskový, 1892. 119 s. Hlasy katolického spolku tiskového; č. 1. r. 1892.

HARTMANN, Franz. *Geschichte der Stadt Münsterberg in Schlesien von ihrer Gründung bis zur Gegenwart*. Münsterberg in Schlesien: Diebitsch, 1907. xvi, 599 s.

HÁS, Jiří. *Aleš Vřešťovský z Rýzmburka*. Heraldika a genealogie. Klub pro českou heraldiku a genealogii. Praha, 2005, 38, č. 1-2, 2005, s. 21-24.

HÁS, Jiří. *Dvojitá tvář rytíře Jana z Dubé na Rýzmburku*. Jiří Hás. Genealogické a heraldické listy Roč. 34, č. 1, 2014, s. 30-32.

HÁS, Jiří. *Hrad Červená Hora a páni z Dubé*. Heraldika a genealogie. Zpravodaj Klubu pro českou heraldiku a genealogii. Praha, 2001, 266 s. 34, č. 3-4, 2001, s. 223-228.

HÁS, Jiří. *Hrad Frymburk u Dobrušky za husitských válek a rod rytířů von Krahe*. Heraldika a genealogie. Klub pro českou heraldiku a genealogii. Praha, 2008, 41, č. 1-2, 2008, s. 111-113.

HAZLBAUER, Zdeněk - HLAVÁČEK, Josef. *Početný pozdně renesanční kachlový soubor z hradu Rýzmburku, okr. Náchod*. Zpravodaj muzea v Hradci Králové / Sigl, Jiří,

Hradec Králové: Muzeum východních Čech v Hradci Králové, 1997 136 s., obr. - - 23, 1997, s. 123-135.

HLADKÝ, Ladislav. *K vývoji osídlení na klášterním benediktinském panství Police nad Metují*. Rodným krajem vlastivědný sborník kraje Aloise Jiráska, Boženy Němcové a bratří Čapků. roč 27, Červený Kostelec, 2003, s. 4 - 6.

HLADKÝ, Ladislav. *Poděbradská větev pánů z Kunštátu a východní Čechy*. 550 let Hrabství kladského: 1459-2009: sborník = 550 lat Hrabstwa Kłodzkiego: 1459-2009 : księga zbiorowa / Trutnov: Muzeum Podkrkonoší v Trutnově, 2009, s. 117-133.

HLADKÝ, Ladislav. *Původ a vývoj místního jména Chudoba v tzv. Českém koutku v Kladsku*. Český koutek v Kladsku / Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové v nakl. Lupus Trutnov, 2008, s. 143-151.

HOFFMANN, František. *Bojové družiny před husitskou revolucí ve východních Čechách*. Československý časopis historický / Praha: Ústav československých a světových dějin ČSAV 35 [85], č. 1, 1987, s. 75-104.

HOFFMANN, František. *Jihlava v husitské revoluci*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Krajské nakladatelství, 1961. 251, [4] s.

HÖFLER, Karl Adolf Constantin. *Geschichtschreiber der Husitischen Bewegung in Böhmen. Theil 1*. Wien: Kaiserl. königl. Hof- und Staatsdruckerei, 1856. 642 stran. Fontes rerum Austriacarum. Oesterreichische Geschichts-Quellen. Skriptores; 1. Abtheilung, Band 2, Teil 1.

HRAŠE, Jan Karel. *Dějiny Náchoda. Díl první, Od nejstarších dob až do bitvy na Bílé Hoře*. V Náchodě: Nákladem městské rady Náchodské, 1895. 722 s.

CHOC, Pavel. *Boje o Prahu za feudalismu*. 1. vydání. Praha: Naše vojsko, 1957. 497 stran, 23 nečíslovaných stran obrazových příloh. Dějiny vojenství. Ř. A; svazek 2.

CHOCHOLATÝ, František. *Genealogie opavských Přemyslovců (1255 – 1525)*. Listy genealogické a heraldické, 6. řada, září 1978, s. 129 – 153.

JECHT, Richard. *Der Oberlausitzer Hussitenkrieg und das Land der Sechsstädte unter Kaiser Sigmund*. Görlitz: Oberlausitzische Gesellschaft der Wissenschaften, [1911]-1916. 2 díly v 1 sv.

JIRÁSEK, Václav. *Za tajemstvím hradu Belver v Supích skalách a o nálezu jezdeckého třmenu před padesáti lety*. Rodným krajem. Vlastivědný sborník kraje Aloise Jiráska, Boženy Němcové a bratří Čapků. Červený Kostelec: Vlastivědný spolek při Městském kulturním středisku v Červeném Kostelci č. 41, 2010, s. 18-20.

JUROK, Jiří. *Jindřich Lacembok z Chlumu. Od purkrabího markraběte Prokopa k průvodci Jana Husa v Kostnici a husitovi: na paměť 600. výročí upálení M. Jana Husa.* Vlastivědný věstník moravský. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně Roč. 67, č. 3, 2015, s. 209-215.

JUROK, Jiří. *Příčiny, struktury a osobnosti husitské revoluce.* České Budějovice: Veduta, 2006. 300 s., fot. ISBN:80-86829-22-7.

JUROK, Jiří. *Straníci markraběte Prokopa kolem roku 1399 a otázka jejich kontinuity do husitské revoluce: k 600. výročí upálení M. Jana Husa.* Olomoucký archivní sborník / Olomouc: Zemský archiv v Opavě - Státní okresní archiv v Olomouci Sv. 13, 2015, s. 25-116.

JUROK, Jiří. *Tři dosud neznámí bývalí straníci markraběte Prokopa a pozdější radikální husité - Mikuláš z Barchova a Dašic, Matyáš Salava z Lípy a Mikuláš Kotelenský: na paměť 600. výročí upálení M. Jeronýma Pražského, současníka a obhajovatele M. Jana Husa.* Vlastivědný věstník moravský. Roč. 68, č. 3, 2016, s. 205-215.

JUŘÍK, Pavel. *Encyklopedie šlechtických rodů.* 1. vyd. Havlovice: Sdružení pro Vízmburk, 2013. 225 s.: il. (některé barev.), mapy, portréty, faksim., erby [Vydáno k 40. výročí zahájení archeologického výzkumu hradu Vízmburku] ISBN:978-80-260-3487-2 (brož.)

KALOUS, Antonín. *Matyáš Korvín (1443-1490): uherský a český král.* Vyd. 1. České Budějovice: Veduta, 2009. 480 s., xxiv s. obr. příl. Koruna; sv. 2. ISBN 978-80-86829-48-7.

KALOUSEK, Josef. *Záští ve východních Čechách (1402-14) a přepadení kláštera Opatovického (1415).* Praha: nákl. spisovatele, 1903. 31 s.

KATSCHKER, Georg. *Glaciographia, Oder Glätzische Chronica, Das ist: Gründliche historische Beschreibung der berühmten vnd vornemen Stadt, ja gantzen Graffschafft Glatz, nach allen vornemsten Stücken. Auch von was vor hoher Obrigkeit Käysern, Königen, Fürsten, Graffen, Herren vnd Hauptleuten sie von anfang her sey beherrscher vnd regieret worden. Deßgleichen was für Kriege, wundebare Verenderung, vnd denckwürdige Sachen sich darin allenthalben biß auff vnsere Zeit zugetragen haben: Dabey auch die Beschreibung des Münsterbergischen Fürstenthumbs in Schlesien, neben einem ausführlichen Stam[m]register der löblichen Münsterbergischen vnd Oelsnischen Hertzogen angetroffen wird. Alles auß glaubwürdigen alten vnd newen Monumenten, Büchern vnd Relationen, theils auch eigener Erfahrung, ordentlich zusammen getragen, in drey Bücher verfasset, vnd jetzo zum ersten mahl, neben etlichen Kupfferstücken, nemblich einer Landtaffel der Graffschafft, vnd einem Abriß der Belagerung der Stadt Glatz.* In Breßlaw: In Verlegung David Müllers, Buchhändlers, 1625. [20], 544, [12] s., [1] příl., [1] obr. příl.

KAVKA, František. *Poslední Lucemburk na českém trůně: králem uprostřed revoluce*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 1998. 290, [8] s. Kolumbus; sv. 137. ISBN 80-204-0680-8.

KHOL, Rudolf - *Frymburk, zřícenina hradu u Nového Hrádku v severovýchodních Čechách*. Hradec Králové: Společnost ochránců památek ve východních Čechách. Hradec Králové, 2009. 24 s.

KNAPP, Antonín. *Paměti královského věnného města Jaroměře nad Labem*. [Jaroměř]: Nákladem královského věnného města Jaroměře, 1887. 267 s., [7] l. obr. příl.

KÖGLER, Joseph - POHL, Dieter. *Die Chroniken der Grafschaft Glatz. Band 1, Die Stadt- und Pfarrechroniken von Lewin - Mittelwalde - Wünschelburg - Neurode - Wilhelmstal*. Modautal: Dieter Pohl Verlag, 1992. 250 s. ISBN 3-927830-06-2.

KÖGLER, Joseph - POHL, Dieter. *Die Chroniken der Grafschaft Glatz. Band 2, Die Pfarrei- und Stadtchroniken von Glatz - Habelschwerdt - Reinerz mit den zugehörigen Dörfern*. Modautal: Dieter Pohl Verlag, 1993. 350 s. ISBN 3-927830-09-7.

KOPETZKY, Franz. *Zur Geschichte und Genealogie der Přemyslidischen Herzoge von Troppau*. Archiv für österreichische Geschichte vol. 41. Wien, 1869, s. 1 – 112.

KOPIČKOVÁ, Božena. *Jan Želivský*. 1. vyd. Praha: Melantrich, 1990. 282 s., [38] s. obr. příl. Odkazy pokrokových osobností naší minulosti; sv. 92. ISBN 80-7023-055-X.

KOUŘIL, Pavel - WIHODA, Martin - PRIX, Dalibor. *Hrady českého Slezska*. Brno: Akademie věd České republiky, Archeologický ústav, 2000. 645 s. ISBN 80-86023-22-2.

KRONTHAL, Berthold. *Leonard Asenheimer, ein schesicher Feldhauptmann*. Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens vol. 28, 1894, s. 226 – 258.

KRONTHAL, Berthold. *Leonard Asenheimer, ein schlesischer Feldhauptmann*. Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens Bd. 28, 1894, s. 230 – 256.

KUČA, Karel. *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku: I. díl. A – G*. Praha: Libri, 1996. 874 s. ISBN 80-85983-13-3.

KURKA, Josef. *Archidiakonáty Kouřimský, Boleslavský, Hradecký a diecese Litomyšlská: (místopis církevní do r. 1421)*. Praha: Československá akciová tiskárna, 1914. 8, 720 s.

LINCKE, Ulrich. *Die Einfälle der Hussiten in die Grafschaft Glatz und das Gefecht am Roten Berge*, Die Hussiten not im Glatzer Lande. Herausgegeben von Franz Albert. Glatz: „Glatzer Heimatblätter“, Bd. 14, 1928, s. 150–155.

LUDVÍK, Josef Myslimír. *Památky hradu, města a panství Náchoda, i vlastníkův jeho. Díl I*. V Hradci Králové: [nakladatel není známý], 1857. 343 stran.

LUKEŠOVÁ, Petra. *Strakonice ve struktuře johanitského řádu v 15. století*. Brno: Masarykova Univerzita, Filosofická Fakulta, Historický Ústav, disertační práce. 2016. 290 s.

LUPÁČ z HLAVÁČOVA, P. *Rerum Boemicarum Ephemeris, sive Kalendarium historicum: Ex Reconditis Vererum annalium monumentis erutum. Opus nunc primum in lucem editum*. Pragae, 1584.

MACEK, Josef. *Husité na Baltu a ve Velkopolsku*. 1. autoris. vyd. Praha: Rovnost, 1952. 172, [2] s. Za svobodu lidu; Sv. 9.

MACEK, Josef. *Jiří z Poděbrad: Studie s výběrem z archivních dokumentů*. 1. vyd. Praha: Svobodné slovo, 1967. 272 s. Odkazy pokrokových osobností naší minulosti; sv. 20.

MIKETOVÁ, Hana. *Itinerář vévody Jana II. Opavsko-Ratibořského jako pramen k fungování pozdně středověké diplomacie*. Zpravodaj Historického klubu / Kocian, Jiří, Praha: Sdružení historiků ČR, 2009 136 s. 0862-8513. Roč. 20, č. 1-2 (2009), s. 62-69.

MIKULKA, Jaromír. *Dějiny Hradce Králové do roku 1850*. 1. vyd. Hradec Králové: Nadace Historica, 1994-1997 (1996). sv., 180 s. ISBN 80-238-5014-8.

MOLNÁR, Amedeo. *Na rozhraní věků: cesty reformace: Jan Hus, Bedřich ze Strážnice, Ivan Stojkovič, Martin Luther, Huldrych Zwingli, Jan Calvin*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1985. 436 s.

MUSIL, František, FELCMAN, Ondřej, ed. a ČECHURA, Jaroslav. *Dějiny východních Čech: v pravěku a středověku (do roku 1526)*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2009. 825 s. ISBN 978-80-7422-003-6.

MUSIL, František. *K počátkům "Českého koutku" v Kladsku*. Český koutek v Kladsku. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové v nakl. Lupus Trutnov, 2008, s. 15-22.

NOVÁKOVÁ, Vladimíra. *Věnná města za vlády Jiřího z Poděbrad*. Jiří z Poděbrad a jeho rodina. Vyd. 1. Praha: České vysoké učení technické v Praze, 2014. 116 s. ISBN 978-80-01-05531-1. s. 95 – 116.

NOVOTNÝ, Robert. *Šlechta*. Husitské století. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2014. 789 s. ISBN 978-80-7422-277-1. s. 290 - 318.

NOVOTNÝ, Václav. *M. Jan Hus život a učení. 1. díl, 1. část, Život a dílo*. Praha: Jan Laichter, 1919. 505 s.

OPAVOVÁ, Tereza. *Jošt II. z Rožmberka (1430 – 1467)*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Filosofická fakulta. Historický ústav, Bakalářská práce, 2009. 85 s.

PALACKÝ, František. *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě*. Praha: B. Kočí, 1921. 1278 s.

PALACKÝ, František. *Dějiny národu českého w Čechách a w Morawě*. 3. vyd. W Praze: Nákladem knihkupce F. Tempského, díl III. částka 2. Od r. 1420 do 1431, čili od bitwy u Wyšehradu do wítězství u Domažlic. Praha, 1877. 402 s.

PEKAŘ, Josef. *Žižka a jeho doba. Díl 3, Žižka, vůdce revoluce*. V Praze: Vesmír, 1930. xvi, 330 s.

PERLBACH, Max. *Reinerz und die Burg Landfried bis zum Jahre 1471*, Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens Bd. 9, 1868, s. 270-293.

PROKOP, Miloš. *Jiří z Poděbrad a vyšší šlechta ve světle zástavní politiky*. Zrození mýtu. Dva životy husitské epochy. K počtě Petra Čorneje / Praha: Paseka, 2011, s. 150-157.

RAKOVÁ, Ivana. *Čeněk z Vartenberka (1400-1425)*. Příspěvek k úloze panstva v husitské revoluci, Sborník historický 28, 1982, s. 57-93.

RŮŽIČKA, Jeroným - KOUPIL, Ondřej, ed. *Dějepis kláštera břevnovského a broumovského*. Vyd. v této úpravě 1. Praha: Benediktinské arcidiecézní ústav sv. Vojtěcha & sv. Markéty, 2013. lvi, 182 s. Pietas benedictina; 20. ISBN 978-80-86882-19-2.

SEDLÁČEK, A. *Úvahy o osobách v stížných listech l. 1415 psaných*. Český časopis historický, č. 23, Praha, 1917, s. 85 – 109 a 310 – 352.

SEDLÁČEK, August. *Hrady, zámky a tvrze Království českého. Díl pátý, Podkrkonoší*. 3., nezm. vyd., v Argo 1. Praha: Argo, 1995. 367 s., [37] s. il. ISBN 80-85794-50-0.

SEDLÁČEK, Pavel. *Pečeť frankenštejnského hejtmanství*. Paginae historiae : sborník Státního ústředního archivu v Praze. Praha: Státní ústřední archiv v Praze, 1997 218 s. 1211-9768 80-85475-40-5 5, (1997), s. 26-38.

SEDLÁČEK, Pavel. *Vztahy mezi Kladskem a Frankenštejnem ve 14. a 15. století*. Kladský sborník Hradec Králové: Pedagogická fakulta VŠP v Hradci Králové Sv. 2, 1998, s. 117-123.

SKOUMAL, Karel. *Převýšení draka křížem - podoba distribuce insignie Dračího řádu*. Genealogické a heraldické listy Praha: Česká genealogická a heraldická společnost Roč. 36, č. 1, 2016, s. 57-64.

SLAVÍK, Jiří. *Povrchový průzkum hradu Rýzmburka*. Castellologica bohemia / Durdík, Tomáš, Praha: Archeologický ústav AV, 1993 396 s. 1211-6831. 3, 1993, s. 137-144.

SLAVÍK, Jiří. *Vizmburk a Adršpach: - příspěvek k dějinám*. Procházka staletími: sborník příspěvků k padesátinám PhDr. Vladimíra Wolfa Hradec Králové: Gaudeamus, 1993 s. 151-152.

SMOŁUCHA, Janusz. *Polityka Kurii Rzymskiej za pontyfikatu Piusa II (1458- 1464) wobec Czech i krajów sąsiednich: z dziejów dyplomacji papieskiej w XV wieku*. Kraków: Księgarnia Akademicka, 2008. 389 s., [8] s. obr. příl. ISBN 978-83-7188-116-9.

SVOBODA, Ladislav et al. *Encyklopedie českých tvrzí*. Vyd. 1. Praha: Argo, 1998. sv. 1. 272 s. ISBN 80-7203-068-X.

SVOBODA, Ladislav. *Středověké opevnění náchodského hradu*. Castellologica bohemia / Praha: Archeologický ústav AV ČR 6/1, 1998, s. 229-244.

ŠANDERA, Martin - WOLF, Vladimír. *Hejtman orebitů Jiří z Chvalkovic*. Rodným krajem. Vlastivědný sborník kraje Aloise Jiráska, Boženy Němcové a bratří Čapků. Červený Kostelec: Vlastivědný spolek při Městském kulturním středisku v Červeném Kostelci č. 23, 2001, s. 7-9.

ŠANDERA, Martin, WOLF, Vladimír. *Jiří z Chvalkovic. (Příspěvek k historii husitských elit)*. Východočeské listy historické / Hradec Králové: Ústav historických věd PdF VŠP 19-20, 2002, s. 185-193.

ŠANDERA, Martin. *Dějiny Kladska od zástavy Janu II. Opavsko-Ratibořskému po vznik hrabství. 550 let Hrabství kladského: 1459-2009: sborník = 550 lat Hrabstwa Kłodzkiego: 1459-2009: księga zbiorowa / Trutnov: Muzeum Podkrkonoší v Trutnově, 2009, s. 77-98.*

ŠANDERA, Martin. *Hanuš Welfl z Varnsdorfu. První zemský hejtman Kladského hrabství. 550 let Hrabství kladského: 1459-2009: sborník = 550 lat Hrabstwa Kłodzkiego : 1459-2009 : księga zbiorowa / Trutnov: Muzeum Podkrkonoší v Trutnově, 2009, s. 99-116.*

ŠANDERA, Martin. *Hynce Ptáček z Pirkštejna: opomíjený vítěz husitské revoluce*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2011. 194 s., [8] s. obr. příl. Velké postavy českých dějin; sv. 14. ISBN 978-80-7429-132-6.

ŠANDERA, Martin. *Půta z Častolovic - integrující činitel česko(kladsko)-slezského pohraničí*. Korunní země v dějinách českého státu. I., Integrační a partikulární rysy českého státu v pozdním středověku: sborník příspěvků přednesených na kolokviu pořádaném dne 4. června 2002 na FF UK / Ústí nad Labem: Pro ústav českých dějin FF UK Praha nakl. Albis International, 2003, s. 275-292.

ŠANDERA, Martin. *Východočeská šlechta v polipanském bezvládí, poděbradské a jagellonské éře, I. část*. Východočeské listy historické / Hradec Králové: Ústav historických věd PdF VŠP v Hradci Králové 17-18, 2001, s. 89-116.

ŠEFČÍK, Erich. *Krátký přehled mincování vedlejších zemí Koruny české (Kladsko, Lužice, Slezsko)*. Folia numismatica: supplementum ad Acta Musei Moraviae 1991 – 1992, vyd. 1994, s. 9-22.

ŠIMEK, Tomáš a kol. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. [Sv.] 6, Východní Čechy*. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1989. 724 s., [46] s. barev. obr. příl.

ŠMAHEL, František. *Husitská revoluce. 3, Kronika válečných let /*. František Šmahel. Vyd. 2., Ve vydavatelství Karolinum 1. Praha: Univerzita Karlova, 1996. 420 s., [42] s. obr. příl. : il., mapy, portréty, faksim. [Vydáno k 650. výročí založení Univerzity Karlovy] ISBN:80-7184-072-6 (soubor: váz.); 80-7184-075-0 (sv. 3 : váz.).

ŠMAHEL, František. *Jan Žižka z Trocnova: [život revolučního válečníka: studie s dokumentárními přílohami]*. 1. vyd. Praha: Melantrich, 1969. 261, [3] s. Odkazy pokrokových osobností naší minulosti; sv. 26.

ŠRÁMEK, Josef. *Břevnovské opatství ve středověku: Břevnov, Rajhrad, Police nad Metují a Broumov*. Vydání první. Praha: Benediktinské arcidiákonství sv. Vojtěcha & sv. Markéty, 2016. 252 stran. Pietas benedictina; sešit 22. ISBN 978-80-86882-22-2.

ŠTĚPÁN, Václav. *Účast žoldnéřů z českých zemí (zejména Slezska a severní Moravy) ve "Velké válce 1409-1411" zachycená prameny z velmistrovského archivu řádu německých rytířů*. Časopis Slezského muzea. Série B-vědy historické 39, č. 1, 1990, s. 1-15.

ŠŮLA, J. *Staré letopisy české XV. století a jejich královehradecká větev*. Časopis Národního muzea C 2, 1975, s. 37 – 68.

TICHÝ, Josef. *Kladsko v historii českého státu*. Vyd. 1. V Praze: Universum, 1947. 76 s.

TICHÝ, Radomír - TŮMA, Jan - WOLF, Vladimír. *Předběžná zpráva o archeologickém výzkumu hradu u Stárkova v roce 1999*. Zpravodaj muzea v Hradci Králové. Hradec Králové: Muzeum východních Čech v Hradci Králové 25, 1999, s. 110-121.

TOBOLKA, Zdeněk Václav. *O volbě a korunování Jiřího z Poděbrad*. V Praze: Nákladem Klubu historického, 1896. 45 s.

TOMEK, Václav Vladivoj. *Dějepis města Prahy*. IV. díl, Praha: V kommissi u Františka Řivnáče, 1879, 747 s.

TOMEK, Václav Vladivoj. *Jan Žižka*. Praha: Dobrovský, 2014. 265 s. Omega. ISBN 978-80-7390-108-0.

TOMEK, Václav Vladivoj. *Jan Žižka*. Praha: V ráji, 1993. xii, 228 s. ISBN 80-900875-7-4.

TOMEK, Václav Vladivoj. *Příběhy kláštera a města Police nad Medhují*. Praha: J. Otto, 1881. 368 s.

UHLÍŘ, Jiří. *Zánik a zničení kláštera augustiniánů kanovníků v Jaroměři husity v květnu 1421*. Rodným krajem. Vlastivědný sborník kraje Aloise Jiráska, Boženy Němcové a bratří Čapků. Červený Kostelec: Vlastivědný spolek při Městském kulturním středisku v Červeném Kostelci, 2006, 59 s., fot. 1210-6135. č. 33, 2006, s. 6-10.

ULKE, H., *Gesammelte Nachrichten von Frankenstein und Umgegend, Frankenstein*. díl 14., 11. dubna, 1829, Frankenstein, 1829 s. 105 – 112.

URBAN, Jan. *"Kališnický" převrat na dvoře Václava IV. Husitství - reformace - renesance: sborník k 60. narozeninám Františka Šmahela*. Sv. 1, 2, 3 / Praha: Historický ústav AV ČR, 1994 s. 419-432.

URBAN, Jan. *Boj o Kladsko (1435-1454)*. Historie a vojenství. Časopis Historického ústavu Armády České republiky. 43, č. 3, 1994, s. 3-26.

URBAN, Jan. *Boj o Kladsko (1435-1454)*. Kladský sborník Hradec Králové: Pedagogická fakulta VŠP v Hradci Králové Sv. 1, 1996, s. 35-55.

URBAN, Jan. *Husitství ve východních Čechách do Žižkova příchodu. I*. Historie a vojenství. Časopis Historického ústavu Československé armády. 40, č. 6, 1991, s. 3-25.

URBAN, Jan. *Husitství ve východních Čechách do Žižkova příchodu. II*. Historie a vojenství. Časopis Historického ústavu Československé armády. 41, č. 1, 1992, s. 3-18.

URBAN, Jan. *Lichtenburkové: vzestupy a pády jednoho panského rodu*. Praha: Lidové noviny, 2003. Šlechtické rody Čech, Moravy a Slezska. ISBN 80-7106-579-X.

URBÁNEK, Rudolf. *České dějiny III/1. Věk poděbradský I*. Praha: J. Laichter, 1915, 976 s.

URBÁNEK, Rudolf. *České dějiny III/2. Věk poděbradský II*. Praha: J. Laichter, 1918, 1047 s.

URBÁNEK, Rudolf. *České dějiny III/3. Věk poděbradský III*. Praha: J. Laichter, 1930, 1083 s.

URBÁNEK, Rudolf. *České dějiny III/4. Věk poděbradský IV. Čechy za kralování Jiříka z Poděbrad: léta 1460 - 1464*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1962. 823 s.

URBÁNEK, Rudolf. *Husitský král*. V Praze: Vesmír, 1926. 285 s.

URBÁNEK, Rudolf. *Kandidatura Viléma Saského na český trůn (1458 – 59)*. Dvě studie o době poděbradské, Brno: Vydává Filosofická fakulta, 1929. 412 stran. Spisy Filosofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně; Číslo 27. s. 140 – 383.

VOLKMER, Franz. *Aus der Habelschwerdter Stadtgeschichte*. Glatzer Heimatsblätter 8, 1937, seš. 4, 5 – 12 s.

VOLKMER, Franz. *Georg von Podiebrad und die Ereignisse seiner Zeit im Glatzer Lande*, Vierteljahrschrift für Geschichte und Heimatkunde der Grafschaft Glatz 6, 1886/1887, Habelschwerdt. Redigiert von Dr. Volkmer u. Dr. Hohaus. s. 176 – 180.

VOLKMER, Franz. *Hynek Krussina von Lichtenburg, Pfandesherr des Glatzer Landes von 1440-1454*. Vierteljahresschrift für Geschichte und Heimatkunde der Grafschaft Glatz VII. Jahrgang 1887/1888, Habelschwerdt. Redigiert von Dr. Volkmer u. Dr. Hohaus. s. 154 – 160.

VOLKMER, Franz. *Materialien zur Geschichte von Landeck. Ergänzung und Fortsetzung der Mittheilungen auf Seite 126-132 des laufenden Jahrgangs*. Vierteljahresschrift für Geschichte und Heimatkunde der Grafschaft Glatz II. Jahrgang 1882/1883 Habelschwerdt. Redigiert von Edmund Scholz, s. 218 – 230.

VOLKMER, Paul Albert. *Geschichte des Glatzer Mannengericht*. Inaugural-Dissertation. Habelschwerdt: J. Wolf. 1908. 78 s. 1932 – 1939.

WEDUKIND, Eduard, Ludwig. *Geschichte der Grafschaft Glatz. Chronik der Städte, Flecken, Dörfer, Kolonien, Schlösser etc. dieser souveränen Grafschaft von der frühesten Vergangenheit bis auf die Gegenwart*. Neurode: 1855. 812 s.

WELTZEL, Augustin. *Ratoborer Chronik*, Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens vol. 4, 1862, s. 114 – 126.

WINTERA, Vavřinec Jan Křtitel. *Geschichtsbild der Stadt Braunau und des gleichnamigen deutschen Schulbezirkes*. Braunau: L. Wintera, 1894. 114 s.

WOLF, Vladimír. *Jan Kolda ze Žampachu: život táborského hejtmana, loupeživého rytíře, kondotiéra a psance*. 1. vyd. Hradec Králové: Lupus, 2002. 157 s. ISBN 80-238-5084-9.

WOLF, Vladimír. *K lokalizaci hradu Belver*. Rodným krajem. Vlastivědný sborník kraje Aloise Jirásky, Boženy Němcové a bratří Čapků. Červený Kostelec: Vlastivědný spolek při Městském kulturním středisku Červený Kostelec č. 42, 2011, s. 25-26.

WOLF, Vladimír. *Matěj Salava z Lípy*. Rodným krajem. Vlastivědný sborník kraje Aloise Jirásky, Boženy Němcové a bratří Čapků. Červený Kostelec: Vlastivědný spolek při Městském kulturním středisku Červený Kostelec ve spolupráci s Městskou knihovnou Červený Kostelec č. 34, 2007, s. 4-5.

WOLF, Vladimír. *Matěj Salava z Lípy*. Královéhradecko. Historický sborník pro poučenou veřejnost. Toto číslo je věnováno PhDr. Jaroslavu Šulovi, CSc. k jeho sedmdesátým

narozeninám / Pokorný, Radek, Hradec Králové: ČR-Státní oblastní archiv v Zámrsku et al., 2007 558 s. 1214-5211 978-80-85031-76-8. 4, 2007, s. 495-501.

WOLF, Vladimír. *Tři koldovi muži ve službách polského krále*. Rodným krajem vlastivědný sborník kraje Aloise Jiráska, Boženy Němcové a bratří Čapků. roč 27, Červený Kostelec, 2003, s. 9.

WOLF, Vladimír. *Tři koldovi muži ve službách polského krále*. Vlastivědný věstník moravský. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, 2016 0323-2581 Roč. 68, č. 3 2016, s. 205-215.

WOLF, Vladimír. *Žižkova bitva u Skalice 1424*. Jan Žižka z Trocnova a husitské vojenství v evropských dějinách: VI. mezinárodní husitologické sympozium, Tábor 12. - 14. října 2004 / Drda, Miloš, Vybíral, Zdeněk, Smrčka, Jakub, Tábor: Husitské muzeum v Táboře, 2007 Husitský Tábor; Suppl. 3 918 s. 978-80-86971-30-8, s. 61-65.

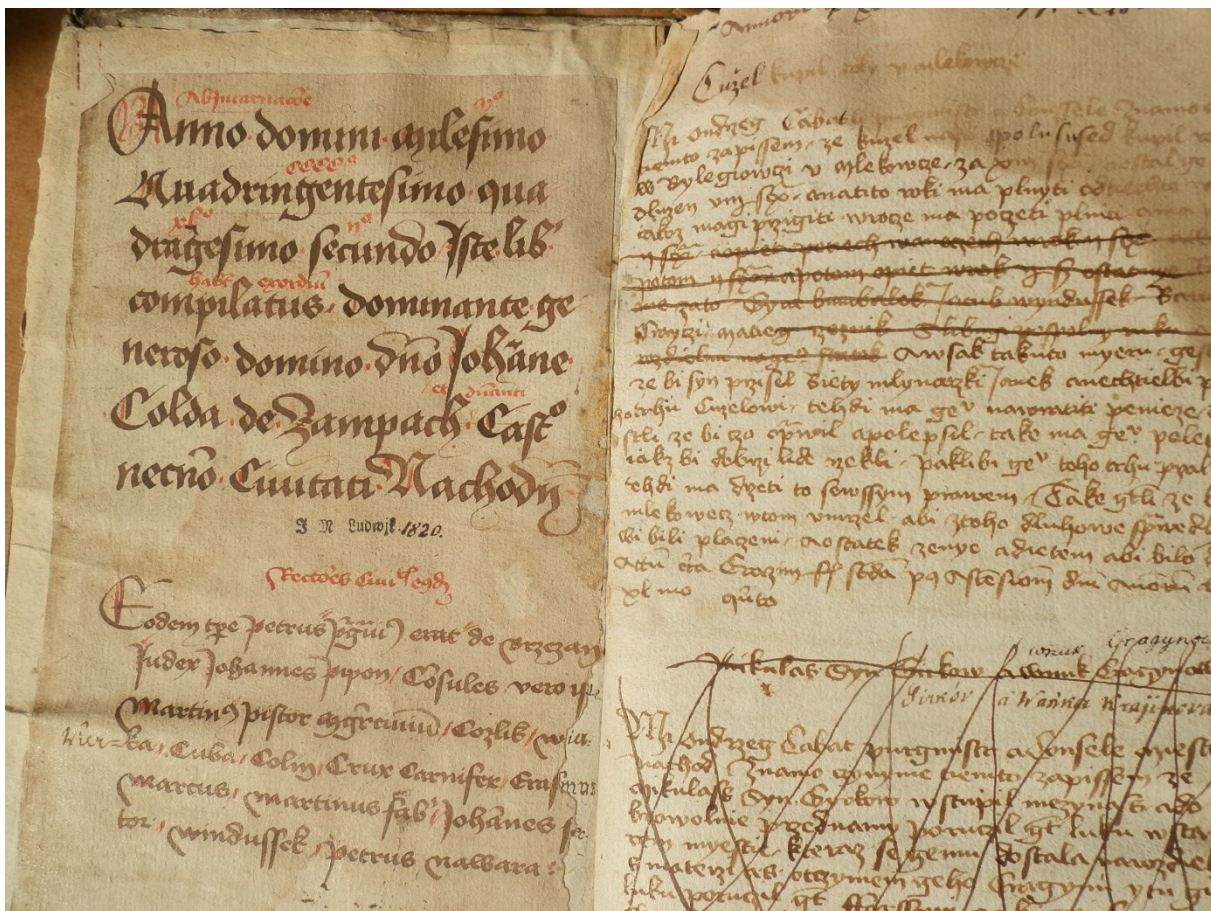
5.5 Seznam měst ve Slezsku a Kladsku

český název	–	německý název	–	polský název
Stará Jesenice	–	Altwilmsdorf	–	Stary Wielisław
Auras	–	Auras	–	Uraz
Bolkovice	–	Bolkenhein	–	Bolków
Broumov	–	Braunau	–	Broumov
Břeh	–	Brieg	–	Brzeg
Fürstenstein	–	Książ	–	Fürstenstein
Grotkov	–	Grottgau	–	Grodków
Hlucholazy	–	Ziengelhals	–	Glucholazy
Javor	–	Jauer	–	Jawor
Kališ	–	Kalisch	–	Kalisz
Kamenná Hora	–	Landshut	–	Kamienna Góra
Kladsko	–	Glatz	–	Kłodzko
Kladská Bystřice	–	Habelschwerdt	–	Bystrzyca Kłodzka
Karpenštejn	–	Karpenstein	–	Karpień
Kožichov	–	Freystadt	–	Kozuchow
Křešov	–	Grüsau	–	Krzyszów
Landek	–	Bad Landeck	–	Lądek-Zdrój
Lehnice	–	Liegnitz	–	Legnica
Namyslov	–	Namaslau	–	Namyslow
Němčí	–	Nimptsch	–	Niemcza
Olava	–	Ohlau	–	Olawa
Olešnice	–	Oels	–	Oleśnica
Otmuchov	–	Ottmachau	–	Otmuchów
Radkov	–	Wünschelburg	–	Radków
Středa	–	Neumarkt	–	Środa Śląska
Stínava	–	Steinau	–	Ścinawa
Střelín	–	Strehlen	–	Strzelin
Svídnice	–	Schweidnitz	–	Świdnica
Vrbno	–	Würben	–	Wierzbno

5.5.1 Seznam zkratek

AČ	-	archiv český
AČK	-	archiv české Koruny
AM	-	archiv města
AP	-	Archiwum Państwowe
CB	-	Castellologica bohemica
CIM	-	Codex juris municipalis regni Bohemiae
ČD	-	České dějiny
FRA	-	Fontes rerum Austriacarum
FRB	-	Fontes rerum Bohemicarum
GGG	-	Geschichtsquellen der Grafschatz Glatz
MHB	-	Monumenta historica Boemiae
Rosic	-	Sigismundi Rosiczii chronica
SLČ	-	Staré letopisy české
SOA	-	Státní oblastní archiv
SOkA	-	Státní okresní archiv
SRS	-	Scriptores rerum Silesiacarum
UB	-	Urkundliche Beiträge
ZR	-	Zbytky register
ZSLČ	-	Ze Starých letopisů českých
ZVGAS	-	Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens

6 Přílohy

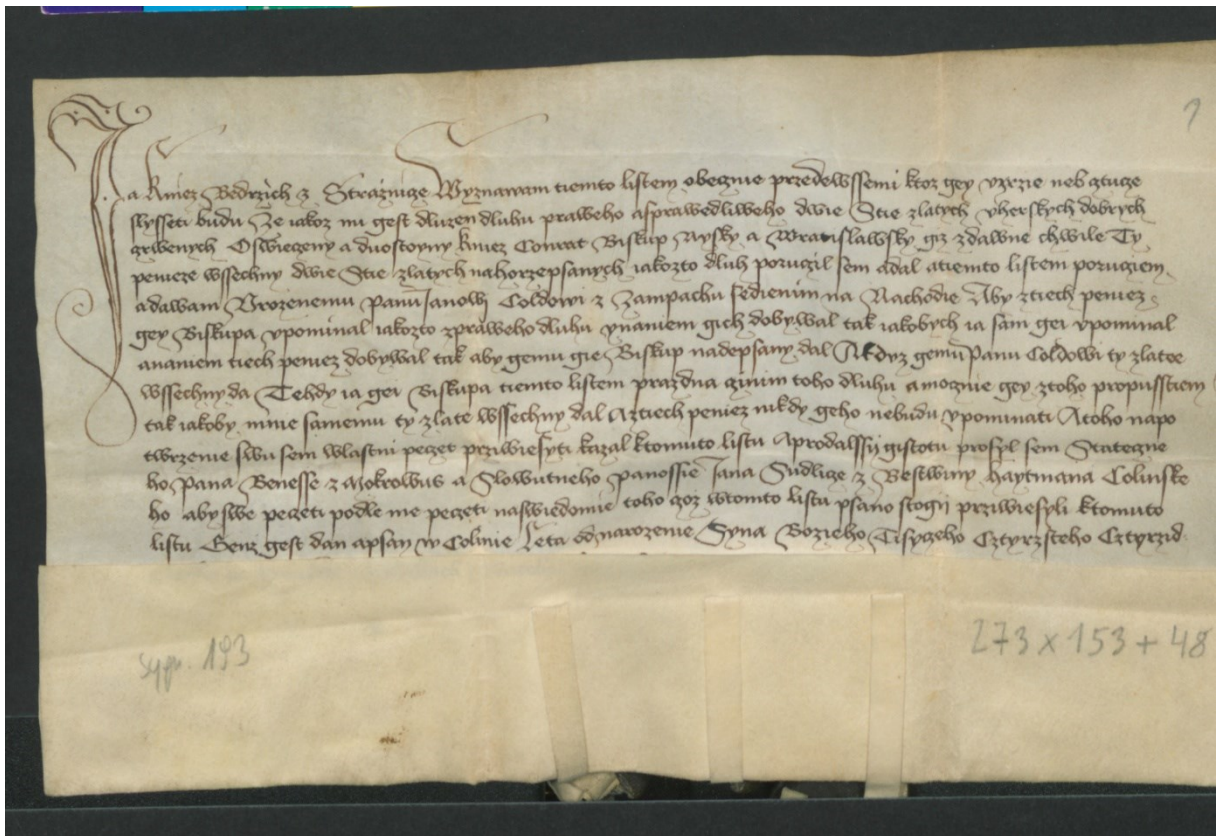

Příloha 1.

Adale azmib zsonona bymal ze porone mink
 ayonj kome materu ostala kopa yf veyam
 Pan Jan Solda dem prodal Swora
 waldowi Dubnowski
 + Mz martinek purgniste a Conssle znomo zmi
 ticuie zapiffeny ze vrozeni pan Jan Solda pan
 nose milostine prodal yf by Sworowald dem
 yotem dal yf a slibil zpuniti nebo Duben
 gniel pam offaditi yuco offadil ani otem dal
 raku su pam wibli et zapflami narozce
 a Sworowald splnil yf pam zadny acti
 ca Sabath ff sty ay Salus yfi amori
 ze polo wo 25/3. 1745
 mazi b z Jaglowa
 Je mazi b z Jaglowa ostawa dluzen yfi Swatko
 amur na S Syni mazi bti patleby

Příloha 2.

7
a Herman Dietrich z Straznice Hermanem tuento listem obeznie pradedelstemi ktor gey vaxze neb quize
stypeti budu ze iatoz mi gest duren dluhu praboho apravedlivocho die Sie zlatych vberstych dobych
arbenych vstiegem a duo stormy hmez Comat Bistup zmysly a vtravslavsthy qz z daltone chvile Ty
penize vstiechmy die Sie zlatych nahozepfanych iatozo dluh poruzil sem adal atemto listem poruzion
adaltam vrozenu panu Janovy Soldovni z Zampachu sedienim na Nachodie Aby z tuch peniez
gey Biskupa v pominal iatozo zpraboho dluhu vnamem guch dobyval tak iakobych ia sam gei v pominal
anamem tuch peniez dobyval tak aby gemu gie Bistup nadepsany dal A kdz gemu panu Soldovni ty zlatec
vstiechmy da Teddy ia gei Biskupa tuento listem prazdna quim toho dluhu a moquie gei z toho propustim
tak iakoby mne samemu ty zlatec vstiechmy dal A z tuch peniez nikdy geho nebudu v pominati Necho napo
tverzenie sibu sem vlastni pezet prubiesyti kazal k tomu listu vprodalstij gytoti prosel sem Senteane
ho pana Benesse z vskotobus a vskotobneho panostie Jana Sndlige z Vestibim hartmana Solinste
ho aby sbe pezeti podle me pezeti nastviedomie toho qoz vtomto listu psano stogij prubiesyti k tomu
listu Ben gest dan aplan m Colonie leta od narozene Syna Bozicho vstiecho vstiecho vstiecho

49. 193

273 x 153 + 48

Příloha 3.

Mamy Amu zphi udufmgke
 Li marek bichoz marek purgmista bumbalek
 Caslaw bresta Jacub abnduffek martyre pe
 kooz Janek se dywi abamek adam abawra nez
 Ondruffpetain Gremex abestet Besset
 Subenik Conssete myesta natid znomo gymme
 tiemto zapiffem ktera k pomy Amia zpraby pri
 pupila pnednos sy amicti obno abrownolnye
 abznala pnednamy ze sie smuluwila asinluru
 abzala ofwu wueg qto bila oblypena stemyto
 ofobamy pawlem zdufuka hawerem zglem
 Jacubem abadikem kucznaem nebesu a
 myklem otu stadu qoz su gegreho same pobraly
 abawie ze ona swatnyfana ama Slabuge gym
 sama zafie yafste buduqie gym swatnyfany
 ofobaw toho nawicki neppomynti any gych
 buduqym any gych buduqi netu da fna bumbal
 lek ff za ay festu ffabiani z Sebestiani Anora
 ze lmo Secudo

Příloha 4.

Leta Narwenske bozicko listicko
 cccc lo znamena si literate wsseno
 kuzo pan buok zpper gt natuto
 obeg (klasifirobodil gt ije rubrut
 nofa anemilosidensiwie d pama
 holdi ato skaze pana guplia zbmst
 atu pama Siedige tofoto sBozie ato
 22. 77. 1457. ten stwrtak postige sie k swacem
 gupie: ato su wolenye kousle pane
 / gupie / wannek kumpost / naktiff
 / korty / kazei suneq / fusa / oudrey
 babat / marek / kublja / Galus / ma
 zmeb / pet: narwara / narwara / repnib /
 chetopl suneq / Sna kumbalek
 3 m Sudwif
 Iny azahadu kiceny juncle gony
 kuzyl wliwy dedigly
 chy lbawia nezmbi puzji balazan fusa audrey
 babaty gay kazei wale kuzoffe yacko apaple
 yacko wacko yacko kuzoffe fusa kublja kublja
 kuzoffe yacko wacko kuzoffe puzji fusa
 na narwara wacko kuzoffe kuzoffe wacko

Příloha 6.

